

**TIPOLOGJITË E PASTRIMIT TË PARAVE
NGA PERSONAT E EKSPOZUAR
POLITIKISHT NË KOSOVË**

**TIPOLOGIJE PRANJA NOVCA
POLITIČKI IZLOŽENIH
OSOBA NA KOSOVU**

**POLITICALLY EXPOSED PERSONS
MONEY LAUNDERING
TYPOLOGIES IN KOSOVO**

TIPOLOGJITË E PASTRIMIT TË PARAVE NGA
PERSONAT E EKSPOZUAR POLITIKISHT
NË KOSOVË

Tipologjitë e pastrimit të parave nga personat e ekspozuar politikisht në Kosovë

Hartimi dhe publikimi i këtij raporti është zbatuar nga Projekti SAEK II, UNDP, Zyra në Kosovë, në bashkëpunim me Njësië e Inteligjencës Financiare, falë mbështetjes së Agjencisë Zvicerane për Zhvillim dhe Bashkëpunim (SDC) në Kosovë, si dhe DANIDA-s, Qeverisë së Danimarkës

Mohim përgjegjësie:

Përmbajtja e këtij Raporti nuk paraqet medoemos mendimin e UNDP-së apo të donatorëve tanë SDC dhe DANIDA. Ky material është përpjekje e përbashkët e UNDP-së dhe Njësitit të Inteligjences Financiare.

Kontribues:

Mato Meyer, Këshilltar i Lartë për Anti-Korrupcion, UNDP, Kosovë
Agim Muslia, Ekspert kundër shpërlarjes së parave dhe kundër financimit të terrorizmit

Ilustrimi në Ballinë:

Elejsa Jashari, nxënëse e klasës VII, Shkolla "Eqrem Çabej", Mitrovicë

Dizajni dhe Shtypi:

N.G.B. Grafika Reznijq

Përmbajtja

TIPOLOGJITË E PASTRIMIT TË PARAVE NGA PERSONAT E EKSPOZUAR POLITIKISHT NË KOSOVË

LISTA E AKRONIMEVE	3
PËRMBLEDHJE EKZEKUTIVE	5
UDHËZIME PËR SUBJEKTET RAPORTUESE	7
Afati kohor për t'u konsideruar një PEP	10
Monitorimi i vazhdueshëm i transaksioneve	12
Profili i rrezikut të klientit dhe identifikimi	14
Sfidat dhe trendet në trajtimin e PEP-ve	16
Treguesit	17
Tipologjitë	20

LISTA E AKRONIMEVE

PPP/KFT	Parandalimi i pastrimit të parave dhe Kundërmasat ndaj financimit të terrorizmit
PP	Pronësi Përfituese
KDK	Kujdesi i Duhur ndaj Klientit
DANIDA	Agjencia Daneze e Zhvillimit Ndërkombëtar
KDZ	Kujdesi i Duhur i Zgjeruar
BPPJF	Bizneset dhe profesionet e përcaktuara jo-financiare
FATF	Task Forca e Veprimit Financiar
NJIF-K	Njësia e Inteligjencës Financiare të Kosovës
NJIF	Njësia e Inteligjencës Financiare
PP	Pastrimi i parave
VRrK	Vlerësimi i Rrezikut Kombëtar
PEP	Persona të Ekspozuar Politikisht
SAEK	Përkrahja e Përpjekjeve Kundër Korrupsionit në Kosovë
SR	Subjekti Raportues
SDC	Bashkëpunimi Zviceran për Zhvillim
RTD	Raport i transaksionit të dyshimtë
UNCAC	Konventa Kundër Korrupsionit e Kombeve të Bashkuara
UNDP	Programi i Kombeve të Bashkuara për Zhvillim

Pikëpamjet e shprehura në këtë botim nuk përfaqësojnë domosdoshmërisht pikëpamjet e UNDP-së, Bashkëpunimit Zviceran për Zhvillim dhe DANIDA-s.

PËRMBLEDHJE EKZEKUTIVE

Luftimi i pastrimit të parave dhe financimit të terrorizmit është thelbësor për zbutjen e korrupsionit. Korrupsioni i madh që i përfshin zyrtarët publik e shkatërron besimin e publikut, e pengon zhvillimin ekonomik, e shtrembëron shpërndarjen e pasurisë dhe përfundimisht mund të sjellë trazira shoqërore. Për këtë arsye, Programi i Kombeve të Bashkuara për Zhvillim (UNDP), përmes projektit të Përkrahjes së Përpjekjeve Kundër Korrupsionit në Kosovë* (SAEK) që mbështetet nga Bashkëpunimi Zviceran për Zhvillim (SDC) dhe Agjencia Daneze për Zhvillim Ndërkombëtar (DANIDA), ka krijuar partneritetin me Njësinë e Intelgjencës Financiare të Kosovës (NJIF-K) për t'i ndërtuar kapacitetet e hetuesve financiar në zbulimin dhe ndjekjen penale të krimit financiar dhe në vlerësimin e trendeve të pastrimit të parave, gjë që do t'i ndihmonte proceset hetimore dhe riatdhesimin e aseteve të vjedhura. Si rezultat i analizimit nga afër të trendeve dhe rasteve rajonale dhe lokale, UNDP SAEK, në partneritet me NJIF-K, i kanë zhvilluar këto Tipologji të Pastrimit të Parave që përfshijnë Persona të Ekspozuar Politikisht (PEP) me qëllim të ilustrimit të skemave të supozuara të pastrimit të parave, në mënyrë që të lehtësohet identifikimi i aktiviteteve të dyshimta dhe të përmirësohet zbulimi i hershëm, ndërprerja e aktiviteteve të jashtëligjshme, shkalla e suksesit e ndjekjeve penale dhe përfundimisht sasia e aseteve të vjedhura të riatdhesuara.

PEP-të janë një kategori e veçantë e ish-zyrtarëve apo zyrtarëve aktual ndërkombëtarë, vendorë ose të huaj publik, të cilët e mbajnë ose u është besuar një funksion i shquar dhe të cilët ushtrojnë pushtet diskrecional ose ndikim politik dhe si të tillë janë vendosur nën procedurat e kujdesit të duhur të zgjeruar dhe i njohin procedurat e klientëve tuaj nga ana e bizneseve dhe profesioneve të përcaktuara jo-financiare, si masa shtesë të parandalimit të pastrimit të parave dhe kundër financimit të terrorizmit (PPP/KFT) në lidhje me marrëdhëniet e biznesit. Është në varësi të subjektit raportues që të vlerësojë se kush i plotëson kriteret e PEP-it të huaj, vendor ose ndërkombëtar dhe kur një ish-PEP nuk paraqet më rrezik dhe mund të hiqet nga çdo procedurë e kujdesit të zgjeruar. Shënimi udhëzues i FATF mbi Personat e Ekspozuar Politikisht (Rekomandimet 12 dhe 22), nga qershori i vitit 2013, ofron përkufizime që u ndihmojnë subjekteve raportuese t'i identifikojnë klientët PEP.¹ Monitorimi i marrëveshjeve financiare dhe jo-financiare nga PEP-të është e përcaktuar në nenin 52 të Konventës së Kombeve të Bashkuara kundër Korrupsionit² e cila ua përcakton detyrimet Shteteve Palë për ta luftuar korrupsionin.

Ky raport ofron udhëzime për subjektet raportuese si të angazhohen me PEP-të si klientë, ta monitorojnë rrezikun dhe t'i identifikojnë treguesit e gjendjeve alarmante që mund të kërkojnë paraqitjen e raporteve tek NJIF.

* Referencat për Kosovën duhet të kuptohen se janë në kontekstin e Rezolutës 1244 të Këshillit të Sigurimit të Kombeve të Bashkuara (1999).

Në seksionin përfundimtar, shpjegohen tetë tipologjitë (ose rastet) e identifikuar të pastrimit të supozuar të parave që përfshijnë PEP, për t'i ilustruar skemat e pastrimit të parave me të cilat ballafaqohen subjektet raportuese dhe hetuesit. Tipologjitë bazohen në raste të vërteta të raportuara; megjithatë, ato janë redaktuar dhe ndryshuar dhe nuk e pasqyrojnë në tërësi ndonjë rast në procedurë e sipër dhe as nuk e paragjykojnë fajësinë e ndonjë personi apo grupi personash.

Skemat e mëdha të korrupsionit patjetër e përfshijnë pastrimin e parave, qoftë përmes blerjeve të pasurive të paluajtshme, konsulencës fiktive apo shërbimeve të tjera për firmat, evazionin fiskal, kreditë e dyshimta dhe skemat tjera të jashtëligjshme financiare. Shpesh, këto lloje të veprimtarive kriminale janë skema të komplikuar financiare të dizajnuara për t'i anashkaluar dhe mospranuar rregullatorët dhe hetuesit financiarë. Me qëllim të nxjerrjes në shesh të flukseve të jashtëligjshme financiare, rregullatorët dhe agjentët e zbatimit të ligjit duhet së pari ta kuptojnë se si funksionojnë këto skema dhe të gjitha pjesët e sistemit të pastrimit të parave - nga zyrtarët e pajtueshmërisë në sektorin privat deri tek hetuesit dhe më në fund gjyqtarët - duhet ta kuptojnë si e keqpërdorin sistemin financiar këto lloje të kriminelëve për t'i pastruar të ardhurat e tyre nga aktivitetet kriminale.

Ky botim paraqet analizën e parë të ndërmarrë në Kosovë për pastrimin e parave që përfshin PEP-të dhe sinqerisht besojmë se do të shërbejë si udhëzues i vlefshëm referent për: subjektet raportuese të sektorit privat, që të dallojnë klientët me rrezik të lartë dhe aktivitetet e dyshimta që duhet të raportojnë; policinë dhe prokurorët, që t'i ngrënë rastet e tyre përmes zbulimit të provave që çojnë drejt nisjes së procedurave të konfiskimit; dhe së fundmi për gjyqtarët, që të kuptojnë si është kryer ky lloj i krimit të rafinuar dhe që të japin dënimet e duhura për këto lloje të veprave të rënda.

Asgjë nuk e shkatërron besimin në sektorin publik më shumë se korrupsioni i madh i pandëshkuar që i merr fondet e përcaktuara për gjëra të tilla si shkolla, klinika e rrugë dhe i vë nëpër xhepat e kriminelëve që e keqpërdorin funksionin publik për përfitime private. Ne shpresojmë se ky botim do të jetë një hap i vlefshëm drejt krijimit të një sistemi në Kosovë në të cilin korrupsioni shfaqet si dukuri e papranueshme që zbulohet më lehtë dhe që sanksionohet në mënyrë të përshtatshme. UNDP SAEK, përmes rrjedhës së këtij projekti, do të vazhdojë të punojë me autoritetet kosovare kundër korrupsionit, me autoritetet e zbatimit të ligjit, autoritetet mbikëqyrëse, rregullatorët, shoqërinë civile dhe institucionet e nivelit qendror dhe lokal për ta krijuar një sistem të fuqishëm të parandalimit të korrupsionit që i zbulon keqbërjet e supozuara, si dhe një sistem për shtypjen e korrupsionit që i sanksionon veprat penale që kanë të bëjnë me korrupsionin dhe i konfiskon e i riatdheson asetet e vjedhura që janë menduar për t'u shpenzuar për përmirësimin e jetës së njerëzve.

UDHËZIME PËR SUBJEKTET RAPORTUESE

Rastet e korrupsionit të bëra publike në nivelin ndërkombëtar, si dhe në atë rajonal, tregojnë një problem në rritje në lidhje me përfshirjen e PEP-ve në keqpërdorimin e fondeve dhe aseteve publike. Këto veprime kanë ndikim domethënës në integritetin dhe besueshmërinë e institucioneve financiare si dhe bizneseve e profesioneve të përcaktuara jofinanciare, duke theksuar kështu nevojën për ushtrimin e një niveli më të lartë të kujdesit në krijimin dhe monitorimin e vazhdueshëm të marrëdhënieve të biznesit me këtë kategori të klientëve. Masat e tilla konsiderohen pjesë e rëndësishme e regjimit të përgjithshëm që kërkohen prej shteteve në mbarë botën që t'i krijojnë dhe t'i menaxhojnë, me qëllim të adresimit të korrupsionit të mundshëm dhe rreziqeve të lidhura me pastrimin e parave.

Ndikimi i dëmshëm i korrupsionit shpie në mungesë të besimit në institucionet publike, zvogëlim të të hyrave të qeverisë, përkeqësim të mjedisit të përgjithshëm të investimeve në kuadër të një vendi të caktuar dhe më gjerë. Flukset e të ardhurave të fituara përmes praktikave të korruptuara dëmtojnë reputacionin e institucioneve financiare dhe një game të gjerë të profesioneve të ekspozuara ndaj përpjekjeve për fshehjen e origjinës së paligjshme të fondeve.

Personat të cilëve u janë besuar poste të shquara publike në qeveri apo parti politike kanë mundësi të konsiderueshme për përfitime të jashtëligjshme për shkak të autoritetit të tyre vendor ose ndërkombëtar, apo privilegjeve diplomatike, dhe për këtë arsye shihen si potencialisht të ekspozuar ndaj një rreziku më të lartë për aktivitetet e pastrimit të parave. Në këtë kuadër, zbatimi i një regjimi efektiv parandalues për PEP-të është një komponente vendimtare në përpjekjet e përgjithshme të luftimit të korrupsionit, sepse pastrimi i të ardhurave të krijuara nga kjo shkelje mund të vështirësohet falë aftësisë së subjekteve

raportuese në zbulimin e transaksioneve të dyshimta, në sigurimin e mirëmbajtjes së gjurmës së auditimit për rindërtimin e mëtejshëm në rast të hetimeve, dhe në sigurimin e ndihmës për Autoritetet e Zbatimit të Ligjit në rimarrjen e fondeve ose aseteve të përfshira. Një zbatim efektiv i masave të kujdesit të duhur ndaj klientit (KDK) e përbën një bazë solide për t'i zbutur rreziqet e pastrimit të parave që lidhen me PEP-të.

Në shumë raste, PEP-të mund të jenë në pozitë që ta keqpërdorin postin e tyre për përfitime private dhe mund t'i përdorin shërbimet e sistemit financiar dhe më gjerë si kanal për pastrimin e të ardhurave. Rekomandimet e miratuara nga Task Forca e Veprimit Financiar (FATF) në vitin 2012 janë të një natyre parandaluese dhe nuk duhet të perceptohen si penalizim i PEP-ve, dhe as nuk duhet që automatikisht ta nënkuptojnë përfshirjen e tyre në veprimtari kriminale.

Edhe anëtarët e familjeve të PEP-ve ose bashkëpunëtorët e tyre të ngushtë mund të përfitojnë ose mund të përdoren për ta lehtësuar fshehjen e të ardhurave të krijuara përmes shpërdorimit të pozitës së mbajtur. Si rezultat i kësaj lidhjeje, anëtarët e familjes dhe bashkëpunëtorët e njohur të ngushtë duhet të jenë pjesë i një kontrolli më të madh nga ana e subjektit raportues.

Subjektet raportuese pritet që ta kryejnë një vlerësim të bazuar nga rasti në rast të nivelit të rrezikut nga të qëniti i përfshirë në një marrëdhënie biznesi me një PEP, me anëtarët e familjes ose me bashkëpunëtorët e ngushtë.

Një pjesë e rëndësishme e këtij vlerësimi është përcaktimi i nivelit të

rëndësisë së funksionit të mbajtur ndërkombëtarisht ose në nivel lokal nga një PEP. Në këtë aspekt, subjektet raportuese mund të marrin në konsideratë organizimin politik dhe administrativ të vendit, nivelin e diskrecionit që ushtrojnë PEP-të në vendimmarrje dhe në të gjitha çështjet buxhetore, kompetencat dhe përgjegjësitë që lidhen me funksione të veçanta publike, ndikimin mbi prokurimin publik dhe menaxhimin e fondeve publike (sidomos në projekte të mëdha).

Përvoja ndërkombëtare tregon se PEP-të shpesh përdorin transferta bankare ndërkombëtare, mjete komplekse të korporatave, fonde mirëbesimi/truste dhe ofruet të shërbimeve për kompanitë, të cilët ofrojnë njohuri³ dhe ndihmë në të gjitha fazat e pastrimit të parave⁴, prandaj ata duhet të merren parasysh në vlerësimin e rrezikut individual nga subjektet raportuese, si dhe në hartimin e masave të përshtatshme për zvogëlimin e rrezikut.

Në trajtimin e PEP-ve të huaj, subjektet raportuese mund të mbështeten në shumë burime ndërkombëtare të informacionit, veçanërisht ato që japin renditjen e vendeve më të ekspozuara ndaj korrupsionit (p.sh. Transparency International www.transparency.org), si dhe në burimet e domenit publik (p.sh. faqet e internetit të parlamenteve, institucioneve qeveritare), burimet e mirënjohura të lajmeve, regjistrat publik, etj. Për ato subjekte raportuese që kanë marrëdhënie biznesi me vendet që konsiderohen të cenueshme nga korrupsioni, do të ishte e këshillueshme që të marrin informata shtesë për klientët e tyre

ose personat e lidhur ngushtë me ta (p.sh. anëtarët e familjes ose bashkëpunëtorët e ngushtë) qofshin ata të përfshirë në aktivitete që dihet se kanë qenë të lidhura me praktika korruptive (eksplorimi i burimeve natyrore, licencimi i aktiviteteve që kanë pozitë monopoli, shitja e armëve, veprat e mëdha publike etj.).

Monitorimi i zgjeruar i marrëdhënies së biznesit duhet të përfshihet në procedurat e brendshme të miratuara nga subjektet raportuese dhe mund të përbëhet nga:

- Shqyrtimi më i vëmendshëm i numrit dhe vëllimit të transaksioneve të përfshira në marrëdhëniet e biznesit me PEP (për shembull, duke i përfshirë Kompanitë aksionare, fondet e mirëbesimit/trustet, transaksionet që kryhen në juridiksione të shumëfishta), në mënyrë që të vendoset se a ka arsye të qartë dhe legjitime për modele të tilla dhe për konsistencën e tyre me deklaratat e bëra gjatë krijimit të një marrëdhënieje biznesi;

- Ndërmarrja e masave të arsyeshme për përcaktimin e burimit të pasurisë, llojin e aktivitetit ekonomik që e ka krijuar pasurinë dhe burimin e fondeve që do të përdoren në marrëdhënie;

- Në rastet e ndonjë burimi të papërputhshëm të pasurisë (p.sh. vlera e pronës në pronësi të PEP-it është në disproporcion me burimet e ligjshme të të hyrave), duhet të zbatohet shqyrtimi i vazhdueshëm në mënyrë që të zhvillohet dhe përditësohet niveli bazë i profilit dhe aktivitetit të pritur, në mënyrë që të sigurohet një bazë valide për monitorimin e ardhshëm. Disa tregues të pazakontë mund të jenë cilatdo pranime të pazakonta

të fondeve që vijnë nga organet qeveritare, kompanitë shtetërore ose llogaritë e bankës qendrore;

- Klientët e korporatave që mund të jenë të lidhur me PEP-të përmes pjesëmarrjes me aksione nën pragjet e zbatueshme ose pjesëmarrjes në bordet e drejtorëve;
- Të merren parasysh pozitat e PEP-ve që mund të jenë identifikuar me rrezik më të lartë në Vlerësimin e Rrezikut Kombëtar (VRrK);

Në vlerësimin e rolit që anëtarët e familjes e kanë në marrëdhëniet e përgjithshme të biznesit me PEP-të, subjektet raportuese duhet të marrin parasysh nivelin e ndikimit që ata mund të jenë në gjendje ta ushtrojnë mbi personin, madhësinë dhe tiparet e anëtarëve të familjes dhe personave të varur prej tyre. Në varësi të tipareve sociale të vendit, ky rreth/cikël mund të kufizohet vetëm tek prindërit, vëllezërit e motrat, bashkëshortet/bashkëshortët dhe fëmijët, ndërkohë që në vende të tjera kjo mund të përfshijë edhe gjyshërit dhe nipërit e mbesat, apo madje edhe të zgjerohet tek kushërinjtë ose anëtarët më të largët të një klani. Në të gjitha rastet, subjektet raportuese duhet të jenë të vetëdijshme se anëtarët e familjes së një PEP-i nuk janë PEP vetë, thjesht për shkak të përkatësisë familjare.

Kërkohet miratimi i një menaxheri të lartë në subjektin raportues për themelimin dhe vazhdimin e një marrëdhënieje biznesi me një PEP. Për këto qëllime, menaxhmenti i lartë duhet të jetë, së paku, një individ që është anëtar i bordit të drejtorëve. Megjithatë, për ta siguruar zbatimin e duhur të kësaj kërkese, subjekti raportues duhet t'i marrë parasysh strukturën dhe

rregullat e veta të brendshme të funksionimit. Në varësi të nivelit të rrezikut të marrëdhënies së biznesit me një PEP, subjekti raportues mund të mbështetet në një numër masash, siç janë:

- Miratimi nga menaxhmenti i lartë për marrëdhëniet me rrezik të lartë;

- Miratimi nga Shefi i Njësisë së Pajtueshmërisë për klientët me rrezik të mesëm ose të ulët, pasuar nga informimi në kohë i Bordit të Drejtorëve;

Politikat e brendshme dhe procedurat e subjektit raportues duhet ta përshkruajnë procesin e vendimmarrjes për krijimin ose vazhdimin e një marrëdhënieje biznesi me PEP-të, duke i caktuar personat e përfshirë dhe mënyrën e marrjes së vendimit⁵. Politikat duhet të jenë mjaft fleksibile për ta lejuar miratimin e tillë nga dikush me pozitë mjaftueshëm të lartë dhe njohuri për ekspozimin e institucionit ndaj rrezikut të pastrimit të parave dhe financimit të terrorizmit. Në çdo rast, vendimet (për miratim ose refuzim) duhet të dokumentohen dhe kur të jetë e mundur të përmbajnë një përcaktim të përgjegjësive dhe llogaridhënies.

Lidhur me subjektet e tjera raportuese⁶ që kanë numër të kufizuar të burimeve njerëzore të disponueshme, ky miratim duhet të jepet nga administratori ose personi përgjegjës për çështjet e pajtueshmërisë me KPP/KFT.

Pas hyrjes në marrëdhënie biznesi me PEP-të, nga subjekti raportues pritet që të kryejë monitorim të vazhdueshëm. Natyra dhe fushëveprimi i këtij monitorimi duhet të bazohen në vlerësimin e rrezikut të ndërmarrë nga subjekti, raportet mbi treguesit dhe tipologjitë e

publikuara në nivel kombëtar ose ndërkombëtar si dhe gjetjet e VRK-së.

Rekomandimet e FATF-së dhe përkufizimi i PEP-ve nuk zbatohen për personat që konsiderohen se mbajnë pozita “të ulëta” ose “të mesme”, prandaj ata duhet të jenë subjekt i kujdesit të duhur normal ndaj klientëve. Sidoqoftë, subjekti raportues duhet të jetë i vetëdijshëm për rrezikun potencial që ata përfaqësojnë, pasi që mund të veprojnë në emër të një PEP-i. Aty ku e vlerëson një nivel më të lartë të rrezikut, subjekti raportues duhet të marrë në konsideratë zbatimin e masave shtesë konform me rrezikun e tillë.

Kategoria e klientëve që konsiderohen si ‘bashkëpunëtorë të ngushtë’ të një PEP-i përfshin:

- Personat që dihet se kanë pronësi të përbashkët përfituese të një subjekti juridik ose marrëveshje ligjore me PEP-in;

- Personat që kanë një marrëdhënie të afërt të biznesit me PEP-in;

Në të gjitha rastet, subjekteve raportuese duhet t’u bëhet e qartë se bashkëpunëtorët e ngushtë të PEP-it nuk janë domosdoshmërisht PEP.

Vlerësimi i rrezikut konsiderohet si guri i themelit të lidhjes dhe vazhdimit të një marrëdhënieje biznesi me PEP-të, dhe në këtë aspekt subjektet raportuese duhet të jenë të vetëdijshme për faktin se jo të gjithë PEP-të paraqesin të njëjtin nivel rreziku. Subjektet raportuese duhet të zbatojnë qasje të bazuar në rrezik, e cila ndër të tjera merr parasysh faktorët e mëposhtëm:

- Rëndësinë e funksioneve publike që mbahen nga PEP-të, në nivel kombëtar ose ndërkombëtar, si

dhe kompetencat dhe përgjegjësitë përkatëse;

- Kornizën e qeverisë ose organizatës ndërkombëtare në fjalë;

- Fushëveprimin dhe natyrën e marrëdhënieve të propozuara të biznesit (p.sh. lloji i produkteve dhe shërbimeve të kërkuara, numri dhe vëllimi i transaksioneve të kryera, transaksionet që kryhen brenda ose jashtë vendit);

- Shkallën e rrezikut që lidhet me produktet e kërkuara;

- Fushëveprimin e diskrecionit në vendimmarrjen e PEP-ve në funksionet e tyre publike;

- Nivelin e ndikimit joformal që individit ende mund ta ushtrojë;

- Lartësinë e pozitës të cilën e ka mbajtur individit si PEP (p.sh. përfshirja në emërimin e pasardhësit);

- Transaksionet mbi një prag të caktuar⁷;

- Fondet e përdorura nuk janë proporcionale me pasurinë e PEP-it ose familjes së tij;

- Fondet e transferuara nga paraqsat fiskale të njohura për rregullat e tyre të sekretit financiar;

- Strukturat komplekse të pronësisë që fshehin identitetin e pronarit përfitues përfundimtar⁸;

Në ato raste kur një subjekt raportues nuk është në gjendje që në mënyrë efektive ta zbusë rrezikun e pastrimit të parave që shoqërohet me një marrëdhënie biznesi me një PEP, nuk duhet të hyjë ose ta mbajë atë marrëdhënie biznesi. Është e rëndësishme të theksohet se qasja e bazuar në rrezik nuk kërkon që subjektet të përdorin të njëjtën qasje për të gjithë, por ato duhet ta kuptojnë rrezikun që lidhet me marrëdhëniet e ndryshme të biznesit me kategorinë e PEP-ve, dhe të përpiqen ta menaxhojnë atë rrezik në mënyrë të përshtatshme

Afati kohor për t'u konsideruar një PEP

Rekomandimi 12 i FATF-it përcakton se një PEP është një person që ka pasur, por që nuk mund t'i besohet më një funksion i shquar publik, dhe gjuha e përdorur nënkupton një qasje të mundshme të hapur sa i përket kohëzgjatjes për t'u konsideruar si një PEP. Në shumë raste, ndikimi i ushtruar nga një PEP dhe personat e lidhur, zgjat me vite ose dekada më shumë se qëndrimi në detyrë. Gjatë gjithë kësaj kohe, PEP-të mund të bëjnë përpjekje për të siguruar një paraqitje të ligjshme për të ardhurat e fituara nëpërmjet praktikave korruptive.

Subjekti raportues duhet ta trajtojë marrëdhënien e vet me një klient i cili nuk e mban më një funksion të shquar publik, bazuar në një vlerësim të rrezikut dhe jo në afatet e përcaktuara kohore. Gjatë zbatimit të qasjes së bazuar në rrezik, institucioneve financiare dhe BPPJF-ve u duhet të vlerësojnë rrezikun PP/FT të PEP-ve dhe të marrin veprime efektive për ta zbutur këtë rrezik dhe për të zbatuar masa të kujdesit të duhur të zgjeruar, pa përkthuar ndonjë afate të prerë kohor.

Kjo do të ishte një parakusht i domosdoshëm, në mënyrë që sistemi parandalues të jetë efektiv në zbulimin dhe gjenerimin e sinjalizimeve dhe raporteve të transaksioneve të dyshimta që mund të ndodhin gjatë marrëdhënies së biznesit.

Një qasje e tillë e hapur është mjaft e rëndësishme kur konsiderohen lidhjet që ekzistojnë mes PEP-ve aktual dhe grupit më të gjerë të personave që më parë kanë mbajtur funksione të shquara publike dhe që janë të lidhur qartë me akterë politik me ndikim. Ky është i ngjashëm me realitetin politik në shumë vende të botës, dhe i takon vlerësimit të rrezikut në mënyrë që ta kuptojë rrjetin e ndërlikuar të marrëdhënieve mes PEP-ve aktual dhe atyre të mëparshëm, që mund të kenë ndikim në veprimet korruptive dhe përpjekjet për pastrimin e parave.

Është pranuar gjerësisht se ish-zyrtarët publik dhe zyrtarët e zgjedhur nuk e humbin ndikimin, por më shumë përpiqen ta përdorin atë diku tjetër, duke u mbështetur në rrjetin që e kanë formuar gjatë qëndrimit të tyre në detyrë. Në këto raste, është me rëndësi të veçantë për subjektet raportuese që ta kuptojnë se me çfarë lloji të marrëdhënieve është duke u përballur institucioni dhe të nxjerrin përfundime për llojin dhe shtrirjen e korrupsionit politik në vend.

Përgjegjësia primare për subjektet raportuese është identifikimi i PEP-ve para themelimit të një marrëdhënieje biznesi, si dhe zbatimi i monitorimit të vazhdueshëm të klientëve ekzistues për t'u siguruar se fondet e menaxhuara në emër të tyre nuk fitohen nëpërmjet burimeve të korruptuara.

Monitorimi i vazhdueshëm i transaksioneve

Në marrëdhëniet e tyre të biznesit me të gjithë PEP-të e huaj, si dhe me PEP-të me rrezik të lartë të organizatave vendore ose ndërkombëtare, subjektet raportuese duhet ta zbatojnë monitorimin e zgjeruar të transaksioneve të kryera nga klienti ose pronari i tyre përfitues. Kur një subjekt raportues dyshon se transaksionet përfshijnë fonde që janë të ardhura nga korrupsioni (ose shkelje të tjera), ai duhet ta paraqesë një raport tek NJIF-K.

Ky proces duhet gjithashtu ta synojë identifikimin e klientëve aktual që bëhen PEP. Në këtë rast, subjektet raportuese duhet ta përditësojnë dosjen e klientit, ta ndërmarrin kujdesin e duhur të zgjeruar ndaj klientëve dhe t'i rishikojnë proceset e monitorimit të transaksioneve. Një subjekt raportues mund të sinjalizohet për ndryshimin e statusit të klientit për shkak të modifikimeve në profesion, nga burimet e hapura si dhe nga modelet e transaksioneve të kryera gjatë rrjedhës së një marrëdhënieje biznesi.

Politika e pranimit të klientëve e subjektit raportues dhe vlerësimi i tij i rrezikut të marrëdhënieve të biznesit me PEP-të duhet të informohet edhe nga gjetjet e raportit të VRrK-së, udhëzimeve dhe tipologjive të botuara nga autoritetet përkatëse, si dhe nga produktet dhe shërbimet e ofruara etj, mbizotëruese në bankën përkatëse. Identifikimi i burimit të fondeve dhe i burimit të

pasurisë është element i rëndësishëm për të cilin subjektet raportuese duhet të jenë të vetëdijshme gjatë monitorimit të vazhdueshëm të marrëdhënieve të biznesit me PEP-të.

Informacioni i mëposhtëm mbi burimin e fondeve/ burimin e pasurisë synon ta qartësojë dallimin mes tyre dhe t'u ndihmojë subjekteve raportuese në zbatimin më të mirë të këtyre koncepteve.

Burimi i fondeve i referohet origjinës së fondeve të caktuara ose asetëve tjera që janë objekt i marrëdhënies së biznesit në mes të PEP-it dhe institucionit financiar ose BPPJF-ve (p.sh. shumat që janë duke u investuar, deponuar ose transferuar si pjesë e marrëdhënies së biznesit). Për marrjen e këtij informacioni, subjektet raportuese nuk duhet të kufizohen në njohjen e emrit të institucionit financiar ose subjekteve të tjera, por duhet ta përcaktojnë arsyen për transferimin e fondeve dhe mënyrën si ato përshtaten me profilin e përgjithshëm të klientit.

Burimi i pasurisë i referohet origjinës së të gjithë pasurisë së PEP-ve. Zakonisht, ky informacion jep një indikacion sa i përket sasisë së pasurisë së fituar nga klienti dhe një ide të përgjithshme si e ka grumbulluar PEP-i këtë pasuri. Edhe pse institucionet financiare dhe BPPJF-të nuk mund të kenë informata specifike për fondet ose asetet që

nuk janë përpunuar prej tyre, mund të jetë e mundur që të mblidhen informacione të përgjithshme nga formularët e deklarimit të Pasurisë dhe të Hyrave kur ato të jenë të disponueshme publikisht, nga bazat e të dhënave komerciale ose nga burime të tjera të hapura.

Disa juridiksione nëpër botë kanë caktuar kërkesa ligjore ndaj PEP-ve, të cilët në procesin e krijimit të marrëdhënies afariste, duhet t'i informojnë subjektet

raportuese që ta shpallin statusin e tyre dhe ta japin një deklaratë nën betim në të cilën e deklarojnë burimin e pasurisë së tyre.

Pasi të jetë fituar të kuptuarit e përgjithshëm të burimit të pasurisë dhe burimit të fondeve, subjektet raportuese duhet t'i analizojnë të dhënat për t'i përcaktuar treguesit për aktivitetin e korruptuar të PEP-ve. Për shkak të faktit se disa institucione, industri dhe juridiksione kanë një nivel më të lartë të ekspozimit ndaj rreziqeve të pastrimit të parave apo korrupsionit, subjektet raportuese duhet ta marrin parasysh informacionin shtesë lidhur me llojin e aktiviteteve që e kanë gjeneruar pasurinë. Në rast të financimit të ofruar për PEP-të, duhet të bëhen hetime të mëtejshme për palën përkatëse.

Monitorimi i vazhdueshëm i marrëdhënieve të biznesit duhet po ashtu të shërbejë për të vendosur, në mënyrë periodike, nëse aktiviteti i PEP-it është në përputhje me informacionin e marrë fillimisht, si dhe të përdoret nga menaxhmenti i lartë në çdo rishikim që do të ndërmerret më tej.

Në monitorimin e transaksioneve, subjektet raportuese duhet të marrin vendime bazuar në njohuritë për profilin e PEP-it, burimin e pasurisë dhe burimin e fondeve dhe për të gjithë faktorët e zbatueshëm të rrezikut, në mënyrë që të konkludohet nëse aktiviteti i llogarisë është brenda parametrave të pritshëm. Subjektet raportuese duhet të zbatojnë monitorimin e zgjeruar në të gjitha rastet kur PEP-të ose personat e lidhur janë palë kontraktuese ose janë të veshur me kompetenca⁹ për të disponuar me asete ose aksione në subjekte juridike.

Për ta kryer monitorimin e tyre të vazhdueshëm në kohë dhe në mënyrë efektive, subjektet raportuese duhet të mbajnë një listë të PEP-ve të tyre, e cila duhet të përditësohet vazhdimisht nga zyrtari i pajtueshmërisë dhe t'u paraqitet menaxhmentit të lartë ose autoriteteve mbikëqyrëse. Kjo listë mund të ofrojë një pamje të përgjithshme të aktivitetit të PEP-ve në kuadër të institucionit raportues dhe kur kombinohet me informata të tjera¹⁰ mund të jetë një instrument i vlefshëm në menaxhimin e rrezikut të PP-së.

Rishikimi periodik i listës nga subjektet raportuese mund të zbulojë ndryshime me rëndësi në funksionet e PEP-it dhe profilin e biznesit, si dhe transaksione të mëdha ose jashtë normales, ndryshime në karakteristikat e rrezikut, çështje të reputacionit (p.sh. mbulimi negativ i mediave), informacion mbi pronarin përfitues, si dhe dokumente të mëhershme mbështetëse.

Profili dhe identifikimi i rrezikut të klientit

Sipas Rekomandimit 12 të FATF, institucionet financiare dhe bizneset si dhe profesionet e përcaktuara jo-financiare (BPPJF) duhet të kenë *sisteme të përshtatshme të menaxhimit të rrezikut* si pjesë e rregullave të tyre të brendshme për të përcaktuar nëse një klient ose një pronar përfitues është PEP i huaj.

Nuk ekziston një qasje e njëjtë për të gjithë kur vendoset se cili sistem i menaxhimit të rrezikut është i përshtatshëm për një institucion financiar ose BPPJF, pasi që kjo varet qartë nga natyra e biznesit të institucionit, nga natyra e bazës së tij të klientëve, nga transaksionet e pritshme dhe faktorë të tjerë të rrezikut.

– Gjatë krijimit të marrëdhënieve të biznesit me PEP, subjektet raportuese duhet gjithashtu të

zhvillojnë një profil fillestar të rrezikut të klientit. Disa nga elementet kyçe që duhet të merren parasysh në këtë drejtim janë:

- Punësimi dhe pozita e mbajtur nga klienti;
- Juridiksioni i PEP-ve;
- Të hyrat, burimet e pasurisë së klientit (p.sh. formularët e Deklarimit të Pasurisë së PEP-ve, ku janë të disponueshme), burimet e fondeve që pritet të kalojnë përmes llogarisë;
- Tiparet e përdorimit të llogarisë (shuma, monedha, numri, lloji, qëllimi dhe frekuenca e transakcioneve të pritura);
 - Lloji i produkteve ose shërbimeve të kërkuara nga klienti;
 - Destinacioni i fondeve që kalojnë nëpër llogari;
 - Ekspozimi i klientit ndaj aktiviteteve që janë të ekspozuara ndaj praktikave korruptive (vendimmarrja në punët kryesore publike, përfshirja në sektorët e ndjeshëm të ekonomisë, niveli i ndikimit);
 - Kontrollimi i historikut të klientit përmes një kërkimi në internet;
 - Qasja në raportet e deklarimeve të aseteve dhe përditësimet e tyre¹¹.
- Identifikimi i klientit është një aspekt kyç i KDK-së. Në zhvillimin e profilit të rrezikut, subjektet raportuese duhet të jenë të vetëdijshme për faktin se verifikimi i identitetit duhet të bazohet në dokumente, të dhëna ose informata të besueshme dhe me burim të pavarur. Duke pasur parasysh faktin se disa dokumente identifikimi janë më të cenueshme ndaj mashtrimeve, duhet¹² të zbatohen masa të zgjeruara kur ka paqartësi në lidhje me vlefshmërinë e dokumenteve të paraqitura. Këto masa duhet të jenë në proporcion me rrezikun e paraqitur nga klienti dhe llojin e dokumentit të ofruar, dhe disa nga shembujt e dhënë më poshtë mund të përdoren për këtë qëllim nga subjektet raportuese.
 - Konfirmimi identitetin e klientit ose pronarit përfitues nga një dokument zyrtar valid (p.sh. pasaporta, letërnjoftimi, leje qëndrimi, leje e vozitjes) me fotografi;
 - Konfirmimi datën dhe vendin e lindjes nga një dokument zyrtar (p.sh. çertifikata e lindjes, pasaporta, letërnjoftimi, të dhënat e sigurimeve sociale);
 - Konfirmimi validitetin e dokumenteve zyrtare përmes vërtetimit nga një person i autorizuar (p.sh. zyrtari i ambasadës, noteri publik);
 - Konfirmimi adresën e përhershme (p.sh. fatura e fatura e shërbimeve komunale, shënimet tatimore, deklarata bankare, letra zyrtare nga një autoritet publik);
 - Kontakti klientin (me telefon ose me letër) për ta konfirmuar informacionin e dhënë, pasi të jetë hapur një llogari;
 - Kontrolloni referencat e ofrura nga klientët e tjerë të subjektit si dhe institucionet private që veprojnë në nivel kombëtar ose ndërkombëtar;
 - Përdorni metoda shtesë të verifikimit, siç janë bazat e të dhënave publike dhe private;
 - Si pjesë e masave të përgjithshme të kujdesit të duhur ndaj klientit, bazuar në profilin e rrezikut të klientit, subjekti raportues duhet të konsiderojë nëse informacioni në lidhje me burimet e pasurisë duhet të jetë subjekt i kontrolleve shtesë.

Sfidat dhe trendet në trajtimin e PEP-ve

Përputhshmëria e subjekteve raportuese me kërkesat për PEP-të konsiderohet sfiduese për një sërë arsesh, siç është përkufizimi i PEP-ve dhe zbatimi i tij në juridiksione të ndryshme, vështirësitë e hasura në procesin e identifikimit të PEP-ve dhe personave që lidhen me ta (anëtarët e familjes dhe bashkëpunëtorët e ngushtë), natyra gjithnjë e më komplekse e skemave të pastrimit të parave dhe përdorimi i automjeteve të padepërtueshme të korporatave për ta fshehur origjinën e paligjshme të të ardhurave të korrupsionit, ndikimi i ushtruar nga PEP-të në zonat e tyre zgjedhore, çka mund të luajë rol në fashitjen e çdo mase parandaluese, alokimi i pamjaftueshëm i burimeve të pajtueshmërisë dhe kostot përkatëse operationale, kryerja e hulumtimit të kujdesit të duhur, kontrolli i vazhdueshëm i bazës së klientëve me qëllim të identifikimit të PEP-ve të rinj ose ekzistues, monitorimi i vazhdueshëm i transaksioneve të kryera.

Gjatë viteve, koncepti i PEP-ve ka fituar rëndësi në rritje në masat e përgjithshme parandaluese të PP-së që duhet të ndërmerren nga subjektet raportuese. Një numër gjithnjë e më i madh i personave që kanë të bëjnë me PEP-të, si anëtarët e familjes, bashkëpunëtorët e ngushtë dhe këshilltarët, mund të konsiderohen të ekspozuar në bazë të lidhjes së tyre me PEP-in primar. Kjo paraqet një nivel shtesë të kompleksitetit në përpjekjet e përgjithshme të subjekteve raportuese për të mbajtur të dhëna të besueshme mbi këta klientë dhe për t'u siguruar për vendosjen dhe zbatimin efektiv të masave të kujdesit të duhur të zgjeruar.

Faktori kyç në sigurimin e një përputhshmërie më të lartë të PEP-ve është vendosja e nivelit të duhur të ekuilibrit. Nëse subjektet raportuese e humbin kontaktin me një gamë të klientëve që përbëjnë rrezik më të lartë, burimet e tyre të përputhshmërisë mund të mbingarkohen, dhe në të njëjtën kohë, nëse përdoret një kategorizim mjaft i ngushtë i PEP-ve dhe personave të lidhur me ta, atëherë rrezikojnë të ndeshen me raste kur një person me rrezik të lartë ose një transaksion i dyshimtë të kalojë pa u vënë re.

Një sistem efektiv parandalimi që siguron një monitorim të kujdeshëm të marrëdhënieve të biznesit me PEP-të është më shumë se thjesht identifikimi

fillestar¹³ dhe kryesisht duhet të orientohet drejt zbulimit të rreziqeve. Institucionet raportuese nuk mund thjesht të mbështeten vetëm në confirmimin nëse një klient është PEP, por në vlerësimin e tyre të përgjithshëm duhet të marrin informata edhe për bashkëpunëtorët e ngushtë, të afërmit, subjektet juridike dhe automjetet e korporatave që përdoren në procesin e shtresimit dhe integritit.

Një numër i madh i PEP-ve mund të jenë qytetarë të mirë dhe të ndershëm, andaj kur kryhen masat e KDK-së në lidhje me PEP-të, faktori kyç që duhet marrë parasysh nga subjektet raportuese është marrja e informacionit të saktë dhe të rëndësishëm në lidhje me rrezikun e PP-së, në mënyrë që të lejohet zbatimi i duhur i masave zbutëse dhe i vendimmarrjes.

Individët mund ta fitojnë statusin PEP në mënyrë periodike, për shkak të një numri faktorësh siç janë zgjedhjet, emërimet në pozita të shquara publike dhe ndryshimet në strukturat qeverisëse të organizatave ndërkombëtare, andaj subjektet raportuese duhet të mbështeten gjithnjë e më shumë në një përzjerje të zgjidhjeve teknologjike, kontrollit manual të transaksioneve dhe qasjes në bazat e të dhënave komerciale¹⁴ që mbajnë informacione relevante.

Tipologjitë e përdorura nga PEP-të e korruptuar për t'i pastruar të ardhurat e tyre janë në zhvillim të vazhdueshëm. Në të kaluarën, PEP-të e korruptuar në pozita të shquara publike i kryenin vetë punët e tyre në juridiksione të huaja ose mbështeteshin në ndihmën e anëtarëve të familjes dhe të afërmeve të tyre për të hapur llogari bankare.

Shumë tipologji që përdoren aktualisht tregojnë se ata vazhdojnë të abuzojnë me shërbimet e ofruara nga institucionet financiare dhe profesionet e pavarura, ndërsa teknika të tjera, si përdorimi i mjeteve të korporatave, blerja e pasurive të patundshme, blerja dhe lëvizja jashtë e metaleve të çmuara, gurëve të çmuar dhe veprave të artit, lëvizja fizike ndërkufitare e valutës dhe instrumentet e negociueshme, kanë krijuar mundësi të reja.

Treguesit dhe tipologjitë e paraqitura në dy pjesët e mëposhtme të këtij dokumenti ofrohen për subjektet raportuese, në mënyrë që t'i përmirësojnë më tej kapacitetet e tyre parandaluese.

PEP-të janë të vetëdijshëm që për shkak të statusit të tyre mund të bëhen subjekt i një niveli më të lartë të kujdesit dhe prandaj kjo kategori e klientëve mund të përpriqet që ta shmangë zbulimin nga subjektet raportuese, me qëllim që të lehtësojë fshehjen e transaksioneve të tyre të jashtëligjshme.

Kjo pjesë e raportit përfshin një numër treguesish që mund të përdoren nga subjektet raportuese në Kosovë për t'i identifikuar transaksionet që duhet të kalojnë në shqyrtim më të thellë dhe ndoshta të çojnë në raportimin e RTD-së tek Njif- në Kosovë. Këta tregues mund të përfshihen edhe si shtojcë në udhëzimin e rishikuar administrativ në lidhje me PEP-të.

- Përdorimi i automjeteve të korporatave (subjektet juridike dhe aranzhimet ligjore) që errësojnë pronarin përfitues;
- Përdorimi i automjeteve të korporatave pa arsye valide të biznesit;
- Përdorimi i ndërmjetësve kur kjo nuk përputhet me biznesin praktikat normale të biznesitose kur duket se përdoren për të mbrojtur identitetin e PEP-it;
- Përdorimi i anëtarëve të familjes ose bashkëpunëtorëve të ngushtë si pronarë ligjorë;
- PEP-i bën pyetje në lidhje me politikën e KPP-së të institucionit ose politikën për PEP-të;
- Një PEP duket përgjithësisht i pagatshëm të ofrojë informacion rreth burimit të pasurisë ose burimit të fondeve;
- Informacioni që ofrohet nga PEP-i nuk përputhet me informata të tjera publike të disponueshme,¹⁷ siç janë deklaratimet e pasurive dhe pagat zyrtare të publikuara;
- Një PEP i huaj nuk është në gjendje ose ngurron të shpjegojë arsyen e bërjes biznes në vendin e institucionit financiar ose BPPJF-së;
- PEP-i ofron informacione të pasakta ose të paplota;
- Fondet zhvendosen vazhdimisht në dhe nga vende me të cilat PEP-i nuk duket të ketë lidhje;
- Një PEP është nga një vend që ua ndalon ose kufizon atyre ose qytetarëve të caktuar të mbajnë llogari ose të kenë pasuri të caktuara në një vend të huaj;
- Një PEP zvogëlon rëndësinë e funksionit të tij/saj publik;
- PEP-i nuk zbulon të gjitha pozitat (duke përfshirë ato që janë *ex officio*);
- PEP-i ka qasje, kontroll ose ndikim mbi qeverinë ose korporatat llogaritë;
- PEP-i zotëron ose kontrollon institucionet financiare ose BPPJF-të, qoftë privatisht, qoftë *ex officio*;

- PEP-i është drejtor ose pronar përfitues i një subjekti juridik që është një klient i një institucioni financiar ose një BPPJF-je.

- Përdorimi konsistent i shumave të rumbullakësuar, kur kjo nuk mund të shpjegohet me burimin e pasurisë ose burimin e fondeve;

- Depozitimi ose tërheqja nga një PEP e shumave të mëdha të parave të gatshme nga një llogari, përdorimi i çeqeve bankare ose instrumenteve të tjera bartëse për të bërë pagesa të mëdha;

- Institucionet e tjera financiare dhe BPPJF-të e kanë ndërprerë marrëdhënien e biznesit me PEP-in;

- Institucionet e tjera financiare dhe BPPJF-të kanë qenë subjekt i veprimeve rregullatore për shkak të biznesit me PEP-in.

- Flukset e parave personale dhe të biznesit janë të vështira për t'u dalluar nga njëri tjetri;

- Aktiviteti financiar nuk është në përputhje me aktivitetin e ligjshëm ose të pritshëm, fondet zhvendosen në ose nga një llogari ose ndërmjet institucioneve financiare pa arsye biznesi;

- Llogaria tregon rrjedhjen e konsiderueshme të parave të gatshme ose të transfertave bankare hyrëse ose dalëse nga llogaria;

- Transaksionet mes mjeteve të korporatave jo-kliente dhe llogarive të PEP-ve;

- PEP-i nuk është në gjendje ose ngurron të japë detaje ose shpjegime të besueshme për krijimin e një marrëdhënieje biznesi, hapjen e një llogarie ose kryerjen e transaksioneve;

- Llogaria tregon aktivitet të konsiderueshëm pas një periudhe të fjetur, ose për një kohë relativisht të shkurtër pas fillimit të marrëdhënies së biznesit;

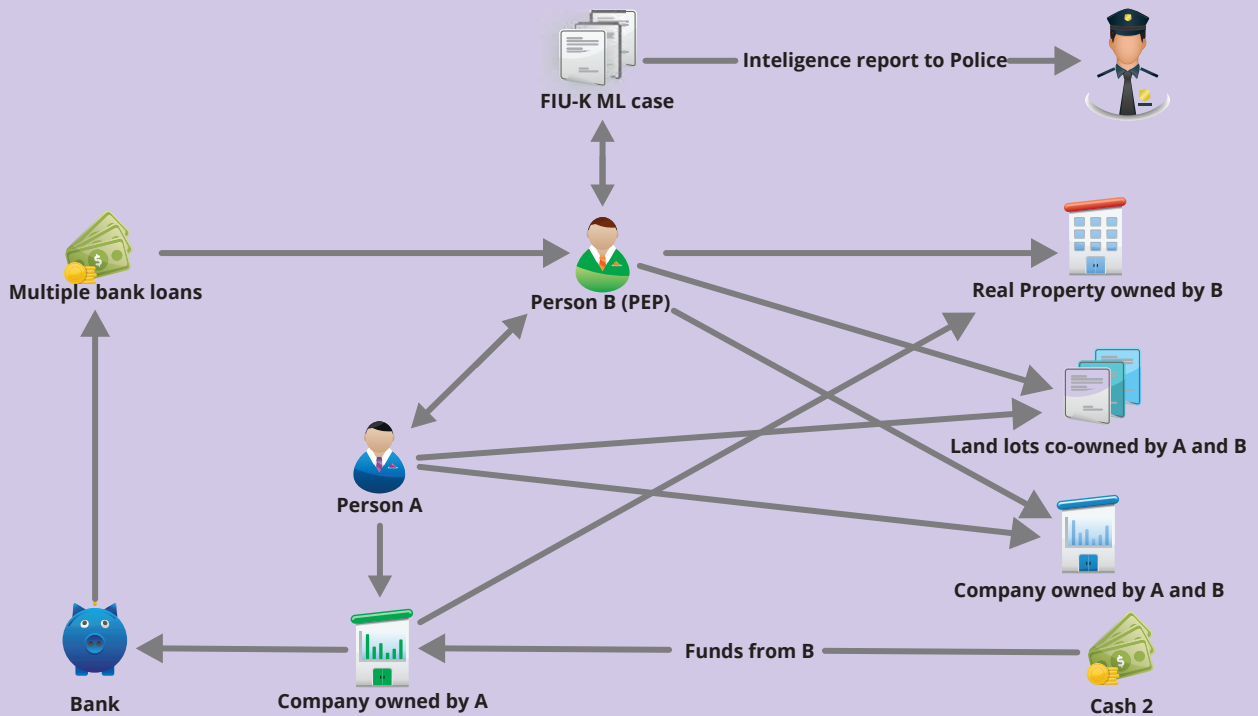
- Llogaria tregon rrjedhjen e konsiderueshme të parave të gatshme ose të transfertave bankare hyrëse ose dalëse nga llogaria;

- Transaksionet mes mjeteve të korporatave jo-kliente dhe llogarive të PEP-ve;

- PEP-i përdor llogari bankare të shumëfishta pa ndonjë arsye të dukshme;

Tipologjitë

Tipologjitë e PEP-ve

Rasti nr. 1

Përdorimi i kredive nga Persona të Ekspozuar Politikisht (PEP)

Një subjekt raportues ka paraqitur në NJIF-K një Raport të Transaksioneve të Dyshimta, duke përfshirë informacione financiare rreth një PEP-i (personi B).

Në qendër të informacionit të raportuar është një kredi bankare në emër të një personi (personi A) që është pronar i dy bizneseve që zhvillojnë aktivitetin e tyre në vend. Personi B është bashkëpronar në njërin prej tyre.

Kredia është përdorur për kryerjen e pagesave që lidhen me punën që kryhet nga personi A në një pronë në zotërim të personit B.

Në funksion të analizës së mëtejshme të informacionit

Njif-K kërkoi të dhëna shtesë nga subjektet raportuese nga të cilat rezultoi se personi A, kishte marrë tetë kredi në total të cilat ishin paguar ende pa përfunduar pagesa e kredisë së mëparshme.

Vlera e kredive të përdorura nga personi A, ishte mbi 200,000 Euro, ndërsa totali i kredive ishte rreth 3,000,000.00 Euro dhe qartazi tejkalonin aftësitë financiare të personit B.

Në disa prej kredive rezultoi që personi B dhe një i afërm i tij, ishin bashkë-nënshkrues dhe kështu e garantonin pagesën e tyre.

Të dhënat e marra nga NJIF K, përfshinin gjithashtu një sërë transaksionesh financiare mes personit A dhe B (në formën e huadhënies) dhe tre raste të blerjes së parcelave të mëdha të tokës të cilat do të shërbenin për investime në projekte ndërtimesh.

Transaksionet financiare të personit A, realizohen kryesisht nëpërmjet llogarive të tij personale bankare. Llogaritë bankare që lidhen me aktivitetin e biznesit të tij e tregojnë një nivel të konsiderueshëm

të aktivitetit që përfshin transfertat e personit B si dhe pagesa në formën e subvencioneve nga fondet publike, ku në pagesën e tyre kishte influencuar B.

Nga analizimi i mëtejshëm i informacionit nga NJIF K rezultoi se kreditë marra për kryerjen e punimeve në pronën e personit B, janë paguar nga personi A kryesisht përmes llogarive të tij të biznesit.

Treguesit

Kreditë e shumëfishta të përdorura nga personat e përfshirë përbëjnë treguesin kryesor për analizën e këtij rasti nga NJIF K, përmes të cilave ajo ishte në gjendje të vendoste lidhjet mes tyre dhe të tregonte për transaksionet anormale që kishin për qëllim fshehjen e origjinës së fondeve përmes përdorimit të subjekteve juridike dhe blerjes së pasurive të paluajtshme. Gjatë analizës së informacionit u bë e qartë se në transaksionet mes PEP-it dhe mundësuesit të tij dhe ku u përdorën edhe subvencionet nga fondet publike, duke e rritur kështu nivelin e dyshimit për përdorimin e ndikimit në vendimmarrje nga PEP për t'i kanalizuar ato në llogaritë e një subjekti të lidhur juridik.

Këta tregues mund të shërbejnë si sinjal për subjektet raportuese për përpjekjet e ardhshme nga personat e ekspozuar politikisht që të mbështeten në një numër të mundësuesve dhe instrumenteve për t'i kryer përpjekjet e tyre të lidhura me vendosjen dhe shtresimin e të ardhurave të tyre të jashtëligjshme.

Aftësia e NJIF K për të vendosur lidhje në mes të personave të përfshirë dhe për t'i identifikuar transaksionet dhe marrëdhëniet e tyre të biznesit, janë disa nga pikat e forta të këtij rasti.

Rasti nr. 2

Depozitimet e pazakonta dhe strukturimi i transaksioneve

Një subjekt raportues paraqiti në NjIF K, një raport të transaksionit të dyshimtë për personin juridik 'X', xhirollogaria e të cilit po përdorej për kryerjen, brenda një kohe të shkurtër, të transaksioneve të shumta nën pragun ligjor të raportimit. Vlera totale e këtyre transaksioneve arrin vlerën rreth 1 milion Eurove.

Struktura aksionare e personit 'X', përbëhej nga tre bashkëpronarë, personin 'A' (që ishte dhe PEP), 'B' dhe 'C'.

Të gjithë personat e përfshirë në këtë rast, ishin pjesë e një dosjeje të mëhershme hetimi nga policia që lidhej me përfshirjen e tyre në veprën penale të pastrimit të parave. Kjo gjë krijoi bazën për dyshime të arsyeshme në lidhje me prejardhjen e jashtëligjshme të fondeve të përdorura në transaksionet e lartpërmendura të raportuara tek NjIF K.

Vlerat e transaksioneve nën pragun e raportimit ishin një tregues tjetër i përpjekjeve të personave të përfshirë për ta fshehur burimin e fondeve dhe për t'ju shmangur detyrimit ligjor të subjekteve raportuese për raportimin e transaksioneve në para të gatshme.

Nga analiza e mëtejme e rastit, NjIF K, konkludoi se personat 'A', 'B' dhe 'C' në cilësinë e tyre si bashkëpronarë të kompanisë 'X' me qëllim të fshehjes së origjinës së jashtëligjshme të fondeve, duke u munduar që t'i paraqesin ato si të ardhura të ligjshme që kishin si destinacion blerjen e pasurive të patundshme.

Treguesit

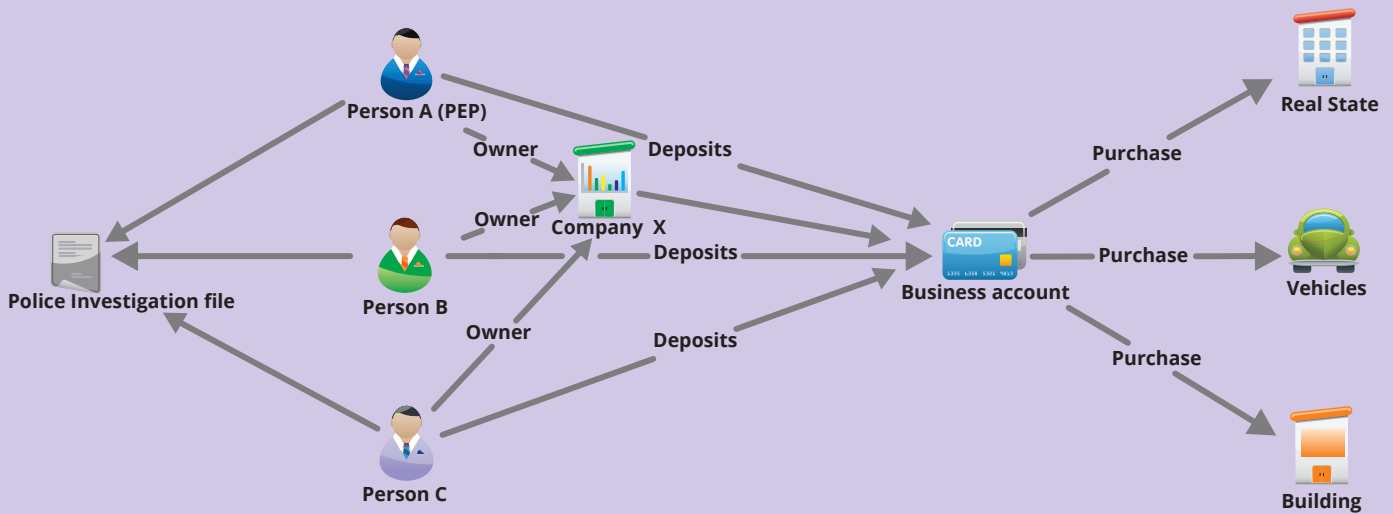
Një kombinim i strukturimit të deponimeve dhe natyra e tyre e pazakontë konsiderohen si treguesit kryesorë të NjIF K, për analizën e mëtejme të RTD-ve të dorëzuara nga subjektet raportuese. Informacioni për një hetim të kryer nga Policia shërbeu si bazë për të vërtetuar më tej nivelin e dyshimit për origjinën e fondeve të përdorura nga

PEP-i dhe personat e tjerë të lidhur.

Ndërthurja e fondeve të një origjine të jashtëligjshme me ato të krijuara përmes veprimtarisë legjitime të biznesit është një veçori e këtij rasti që dominon në shumë raste të pastrimit të parave nëpër botë¹⁷.

Treguesit e këtij rasti duhet të përdoren nga subjektet raportuese për zhvillimin e mëtejme të profilit të tyre të rrezikut të klientëve të tyre PEP dhe për identifikimin e një sërë instrumentesh dhe kanalesh të shpërndarjes të përdorura në faza të ndryshme të pastrimit të parave.

Aftësia e NjIF K-së për të vazhduar mbi bazën e RTD-ve të dorëzuara nga subjektet raportuese dhe për të ofruar vlerë shtesë për punën ekzistuese hetimore të kryer nga Policia, përbën një shembull të mirë të rolit që intelijenca financiare ka në mbështetje të përpjekjeve të vazhdueshme

për të zbuluar se si i integrojnë PEP-të të ardhurat e tyre të jashtëligjshme përmes sistemit financiar dhe ekonomisë më të gjerë. Gjithashtu, i ndihmon përpjekjet e Autoriteteve të Zbatimit të Ligjit në gjurmimin e pasurive të fituara në këtë proces që mund të bëhen subjekt i përpjekjeve të sekuestrimit dhe konfiskimit.

Trendet

Rastet tregojnë një trend të qartë në aktivitetin e PEP-ve të lidhur me përdorimin e vazhdueshëm të instrumenteve financiare, investimet në tregun e pronave të paluajtshme dhe mbështetjen në mundësuesit për realizimin e të gjitha fazave të pastrimit të parave.

Institucionet financiare duket se janë në ballë të përpjekjeve të tilla dhe kreditë duket se janë një instrument i preferuar i përdorur nga PEP-të dhe bashkëpunëtorët e tyre. Për më tepër përdorimi i transaksioneve të pasurive të paluajtshme tregon edhe rëndësinë e rolit parandalues prej "rojtarësh të portave"¹⁷ që kanë bizneset dhe profesionet e

përcaktuara në identifikimin e kësaj zone si me rrezik më të lartë.

Në rastet e trajtuara nga Njlf K, PEP-të duket se kanë zgjedhur një qasje lokale në përpjekjet e tyre, ndoshta për shkak të një niveli më të lartë të shqyrtimit të marrëdhënieve të biznesit ndërkombëtar që ata mund të krijojnë jashtë vendit.

Kjo mënyrë veprimi, nëse kërkohet, duhet të hulumtohet më tutje nga autoritetet në Kosovë, gjatë periudhës së rishikimit të Vlerësimit të Rrezikut Kombëtar, në mënyrë që të konkludohet nëse ky është me të vërtetë një trend i qartë i cili duhet trajtuar dhe që të zbatohen masat lehtësuese përkatëse në bashkëpunim me subjektet raportuese. Për më tepër, subjektet raportuese duhet ta marrin parasysh rolin e treguesve të tillë në procesin e hartimit ose rishikimit të vlerësimeve të tyre individuale të rreziqeve, në identifikimin e treguesve dhe sinjalizimeve që mund të çojnë në analizë dhe më pas në dorëzimin në Njlf K të raporteve të transaksioneve të dyshimta.

Rasti nr. 3

Përdorimi i fondeve që nuk përputhen me nivelin e të hyrave

Një RTD i paraqitur në NjIF K, zbuloi një deponim që personi 'A' e kishte bërë në llogarinë e tij personale bankare, për ta paguar kredinë e tij. Shuma e deponuar ishte 62,000 EUR dhe burimi i deklaruar i fondeve ishte huazimi nga persona të tjerë.

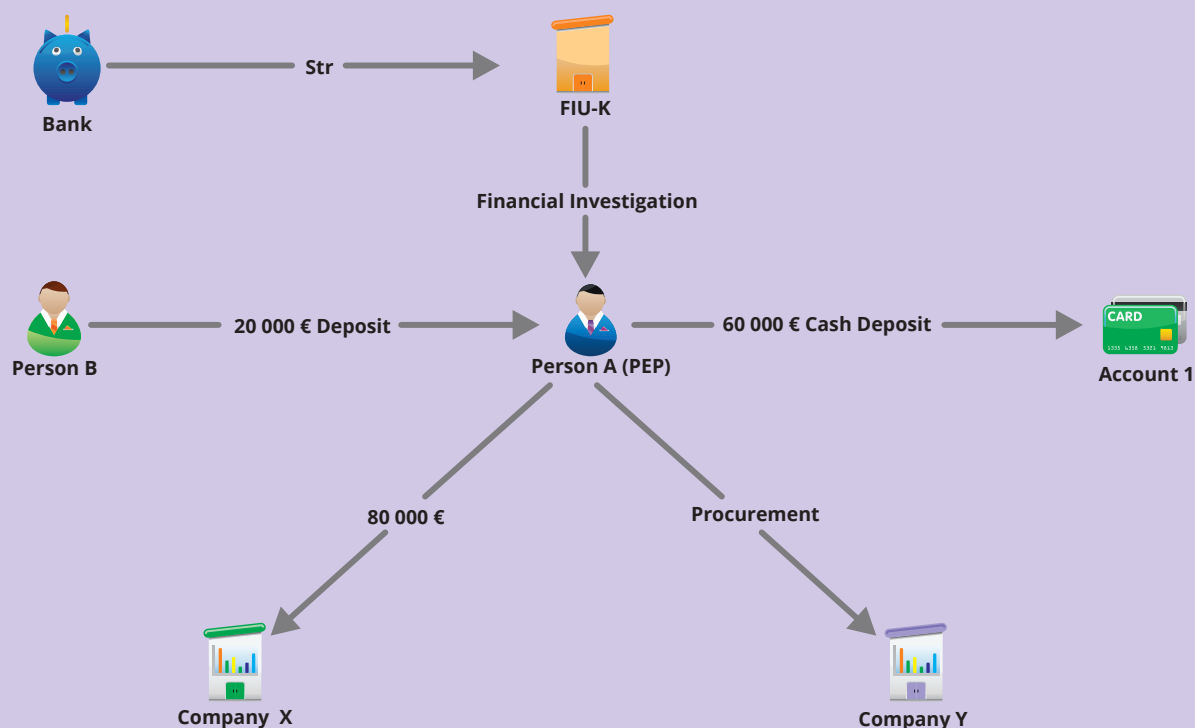
Si rezultat i një serie masash të kujdesit të duhur, subjekti raportues zbuloi se klienti i saj (personi A), ishte Person i Ekspozuar Politikisht (PEP).

Gjatë rrjedhës së analizave të informacioneve, NjIF K mori informata rreth pozicionit aktual të personit 'A', në një nga Institucionet e pavarura publike në Kosovë. Histriku i punësimit të personit 'A' tregon se ai ka punuar për një kompani private dhe të ardhurat e tij mund të konsideroheshin si mesatare.

Edhe pse personi 'A' nuk ka deklaruar pranë autoriteteve tatimore të ardhura tjera në 5 vitet e fundit, ai ka vazhduar të kryejë deponime në llogarinë e tij bankare dhe këto deponime kryesisht kanë qenë nën pragun e raportimit të transaksioneve në para të gatshme.

Bazuar në të dhënat e autoriteteve kadastrale, personi A nuk ka poseduar pronë në emrin e tij personal, ndërsa nga analizimi i të dhënave financiare nga NjIF K, ka rezultuar që të ketë pranuar në llogarinë e tij mjete nga një person 'B', në vlerë afërsisht 22,500 euro, me burimin e deklaruar të fondeve si "shitja e patundshmërisë".

Fondet e deponuara në llogarinë e tij, u transferuan në kompaninë 'X', nga personi 'A' për blerjen e një banese në Prishtinë, me një çmim total prej 80.000 eurosh.

Informacioni nga burimet e hapura, tregon se personi 'B' është pronar i një kompanie 'Y' që kishte marrë pjesë në një numër projektsh të prokurimit publik në Kosovë.

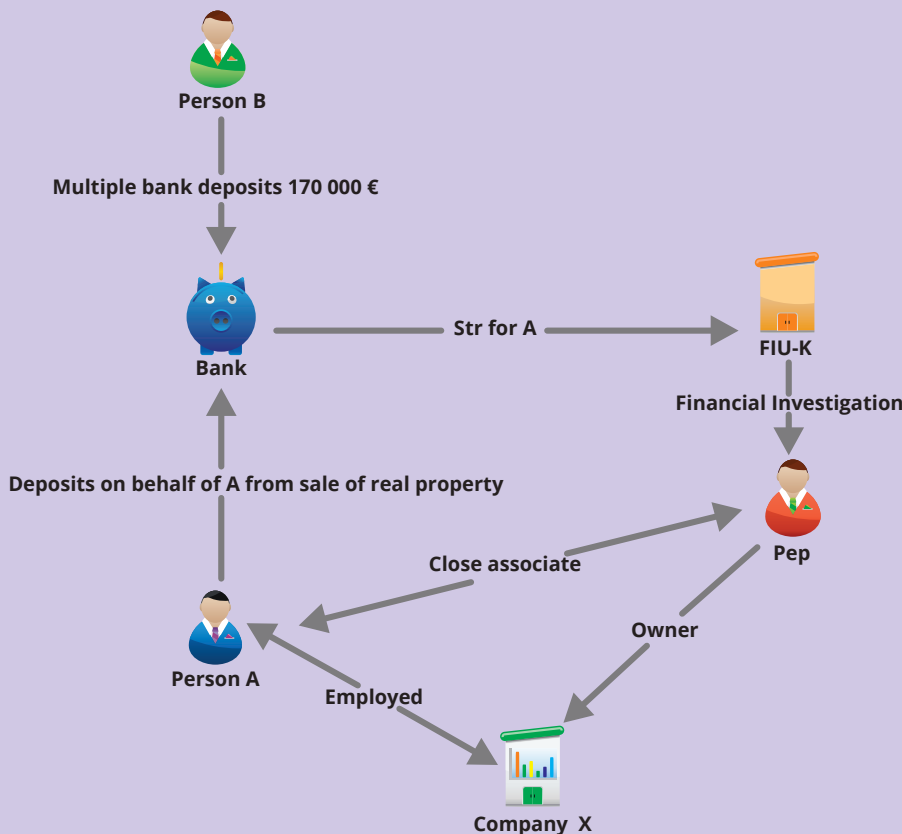
Raportet e mediave gjithashtu i kishin theksuar lidhjet në mes të pronarit të kompanisë 'Y', personit 'A' dhe zyrtarëve të tjerë të përfshirë në procedurat e prokurimit.

Treguesit

Treguesit kryesorë të konsideruar nga NjIF K në këtë rast ishin të hyrat mesatare të krijuara nga PEP në punësimin e tij të mëparshëm në sektorin privat, mungesa e justifikimit valid për fondet e deponuara në llogarinë bankare dhe lidhja me kompetencat vendimmarrëse në lidhje me prokurimin publik.

Trendet

Trendi i identifikuar në këtë rast lidhet me përdorimin e një personi juridik për të siguruar një mbulim legjitim për shtresimin e të hyrave të jashtëligjshme, potencialisht të lidhura me shpërdorimin e pushtetit dhe keqpërdorimin e fondeve publike nga një PEP.

Rasti nr. 4

Përdorimi i deponimeve të konsiderueshme të parave të gatshme nga bashkëpunëtorët e ngushtë

Një RTD i paraqitur në NjIF K, ngjalli dyshime rreth transaksioneve të kryera nga personi 'A', i cili ishte i njohur si bashkëpunëtor i ngushtë i një PEP-i. Gjatë viteve 2015 dhe 2016, personi 'A' kishte kryer 10 deponime në para të gatshme në llogarinë e tij personale, shuma e të cilave arrin vlerën monetare 170,000 EUR.

Burimi i deklaruar i fondeve për këto deponime ishte "kursime familjare" si dhe "shitblerje e patundshmërisë" nga personi 'B'.

Për më tepër në vitin 2017, personi 'A' ka pranuar një transfer në shumë prej 27,000 EUR nga personi 'B'. Ky transfer i mjeteve është përshkruar si "pagesë për shitblerje të patundshmërisë" dhe u tërhoq menjëherë në para të gatshme nga personi 'A'.

Sipas të dhënave të autoriteteve publike, personi 'A' nuk rezulton të jetë i punësuar në tri vitet e fundit, por që më parë ka punuar për kompaninë 'X' në pronësi të PEP-it.

Transaksioni i kryer nga personi 'A' dhe afërsia e tij me PEP-in kanë ngjallur dyshime për rolin e tij për kryerjen, mbështetjen dhe mundësimin e veprës penale të pastrimit të parave.

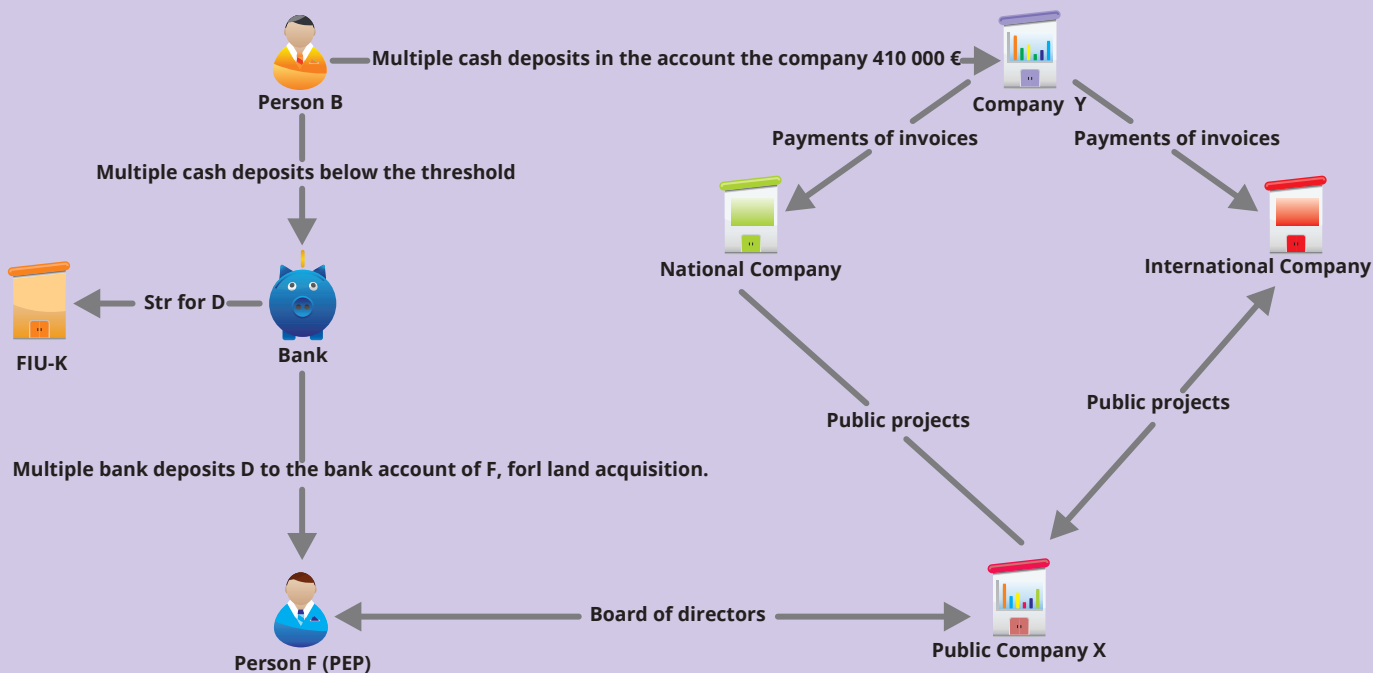
Treguesit

Në këtë rast, është një bashkëpunëtor i ngushtë që kryen transaksionet në emër të PEP-it, dhe aftësia e sistemit financiar për ta raportuar dyshimin tregon vigjilencë në parandalimin e fondeve të jashtëligjshme që të hyjnë në kanale formale bankare.

Lidhja e ngushtë me PEP-in është e dukshme në këtë rast dhe tregon gatishmërinë e PEP-it për të marrë përsipër një nivel më të lartë rreziku në fazën e vendosjes, pavarësisht nga aftësia e bankave për të shërbyer si pengesë ndaj këtyre aktiviteteve

Trendet

Përdorimi i transaksioneve të pasurive të paluajtshme dhe kursimeve familjare janë disa nga karakteristikat kryesore të këtij rasti, duke treguar një trend potencial që favorizohet nga PEP-të në Kosovë.

Rasti nr. 5

Përdorimi i transaksioneve të biznesit në procesin e vendosjes dhe shtresimit të fondeve të jashtëligjshme

Personi 'D' kishte realizuar disa transaksione nën pragun e raportimit, të cilat më pastaj janë bërë transfer tek personi 'F', i cili më vonë është identifikuar si një PEP, anëtar i bordit të drejtorëve të kompanisë publike 'X' në Kosovë. Përshkrimi i ofruar për transferin e fondeve ishte "pagesë për blerje të tokës".

Kohëve të fundit janë vërejtur edhe deponime të parave të gatshme në baza ditore në xhironlogarinë bankare të personit juridik 'Y', me pronar personin 'D'. Këto deponime janë po ashtu kryesisht nën pragun e raportimit, dhe arrijnë shumën rreth 96,000 euro. Transaksionet janë kryer në baza ditore ose brenda intervaleve 2 ose 3 ditore dhe trendi vazhdoi edhe në vitin pasardhës, duke përfshirë rreth 40 deponime të parave të gatshme, që gjithsej arrinin vlerën e 320,000 eurove.

Fondet pjesërisht përdoren për pagesa të faturave për kompani të ndryshme që bëjnë biznes brenda vendit

si dhe në nivel ndërkombëtar. Analizat e mëtejme financiare kanë zbuluar që disa nga kompanitë përfituese ishin të përfshira në një numër të projekteve publike të organizuara nga kompania publike, ku personi 'F' është anëtar i bordit.

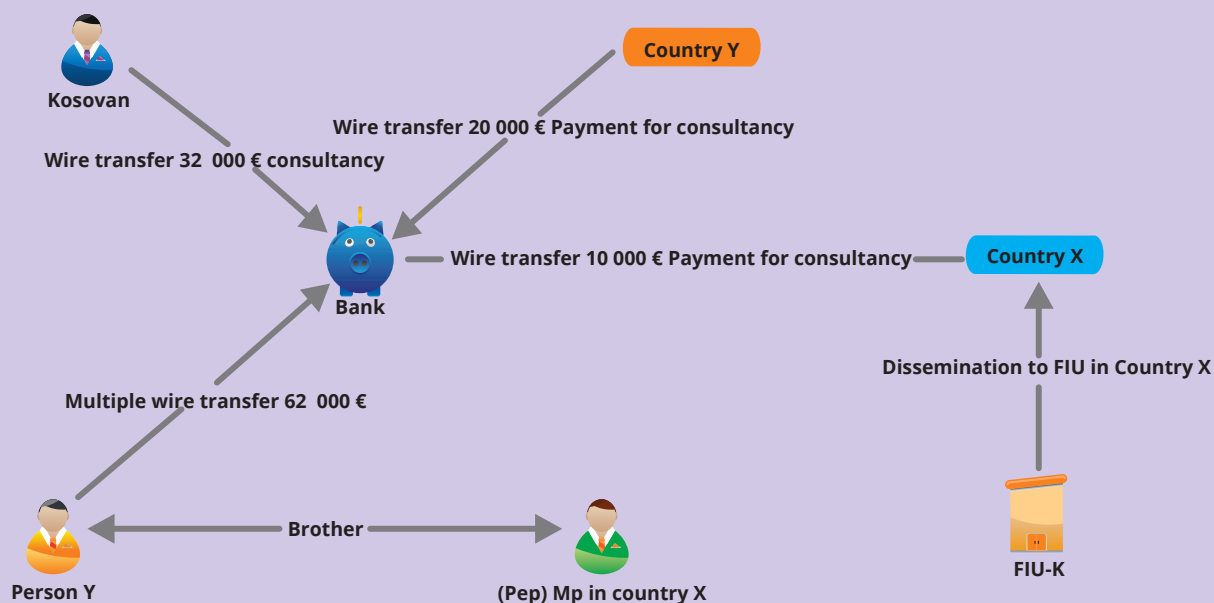
Treguesit

Përdorimi i veprimtarisë së kombinuar të biznesit për pagesën e faturave dhe vendosja e vazhdueshme e fondeve në para të gatshme janë treguesit kryesorë të përdorur nga NjllF K, për ndjekjen e hetimeve të mëtejme financiare të personave të përfshirë në këtë rast.

Shpërndarja e fondeve nëpërmjet transaksioneve ndërkombëtare mund të konsiderohet si rreziku kryesor në këtë rast, pasi që është e nevojshme që prokuroria të përdorë instrumente të ndihmës së ndërsjellë juridike në mënyrë që të sigurojë një hetim efektiv dhe riatdhesim përkatës relevant të të ardhurave.

Trendet

Komponenti ndërkombëtar i përdorur në këtë rast përbën një nivel të shtuar të rrezikut dhe gjithashtu përmban të dyja elementet e vendosjes dhe shtresimit në procesin e pastrimit.

Rasti nr. 6

Përdorimi i shërbimeve të konsulencës si mbulesë për vendosjen dhe shtresimin e të ardhurave të PEP-ve

Personi "Y" ka qenë përfituesi i dy transfereve ndërkombëtare dhe një transferi kombëtar në vlerë prej 62,200 eurosh. Informacioni nga burimet e hapura tregoi se vëllai i tij ishte deputet në vendin 'X' dhe për këtë arsye është një anëtar i familjes së një PEP-i.

Më parë personi 'Y' ka pranuar një transfer nga vendi 'X' në shumën prej 10,000 EUR dhe një pagesë në vlerë prej 32,000 EUR nga një kosovar. Përshkrimi i ofruar për transfertën ndërkombëtare ishte për kontrata të konsulencës dhe shërbimeve. Pak ditë më vonë, personi 'Y' pranoi nga i njëjti vend një tjetër transfer në vlerën prej 20,000 Eur.

Pas analizimit të mëtejshëm të informacionit Njlf K, arriti në përfundimin se fondet e përdorura në transaksionet mes personave të përfshirë mund ta kishin origjinën nga aktivitete të jashtëligjshme dhe informacioni u shpërnda spontanisht tek partneri FIU në vendin 'X'.

Treguesit

Treguesi kryesor i përdorur nga Njlf K në këtë rast është përfshirja e një PEP-i të huaj dhe hetimi financiar ka synuar të vendosë lidhjen në mes të të ardhurave të krijuara në një juridiksion të huaj dhe përpjekjeve për ta kryer procesin e shtresimit dhe integritit në Kosovë. Në këtë rast, vendimi për ta shpërndarë tek partneri FIU, bazuar edhe në praktikën më të mira ndërkombëtare, konsiderohet si i përshtatshëm dhe shpërndarja spontane e informatave mund të përdoret edhe në raste të tjera që mund të çojnë në hetimet e PP-së në juridiksionin përkatës.

Trendet

Përdorimi i një komponenti ndërkombëtar tregon se PEP-të gjithnjë e më shumë po mbështeten në transaksione me juridiksionet e huaja në mënyrë që të sigurojnë një mbulim të legjitimitetit për të ardhurat e tyre. Shërbimet e konsulencës paraqesin një tipar të ri në këtë rast dhe janë në përputhje me shumë tipologji të PP-së dhe tregues të njohur ndërkombëtarisht.

Rasti nr. 7

Përfshirja e anëtarëve të familjes në pastrimin e të ardhurave

NjIF K u informua nga një subjekt raportues në lidhje me dyshimet për aktivitet të paligjshëm dhe shpërdorim të detyrës nga personi 'A' në kohën kur ai ishte drejtor i një institucioni publik.

Analizimi i mëtejshëm i informacionit financiar në lidhje me këtë person tregoi se ai e kishte kryer një transaksion bankar në një vlerë të konsiderueshme si dhe kishte bërë përdorim të shpeshtë të kartave të kreditit, gjëra që shërbyen si tregues për një stil të lartë jetese që ishte qartazi larg mjeteve dhe mundësive të personit dhe familjes së tij.

Anëtarët e ngushtë të familjes (babai dhe vëllezërit) të personit 'A' ishin aksionarë të kompanisë 'C', që zotëronte prona të patundshme me vlerë të lartë. Në vitet e para pas themelimit të kompanisë aksionarët kishin realizuar investime të konsiderueshme, edhe pse fitimet e

kompanisë kishin qenë mjaft modeste.

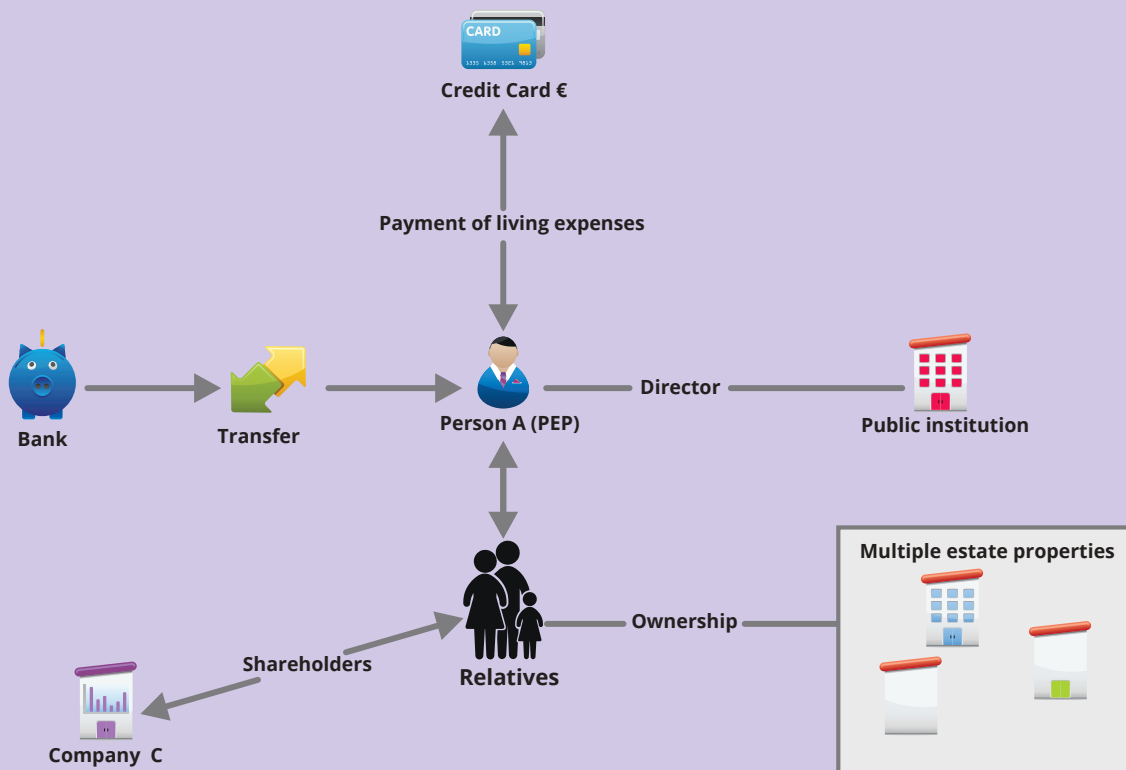
Përkundër faktit se personi 'B' nuk ishte drejtpërdrejt i përfshirë në veprimtarinë e kompanisë, u konkludua se investimet e rëndësishme në patundshmëri u financuan përmes fitimeve të jashtëligjshme të fituara përmes praktikave korruptive që 'B' i kishte kryer gjatë ushtrimit të detyrës së tij publike.

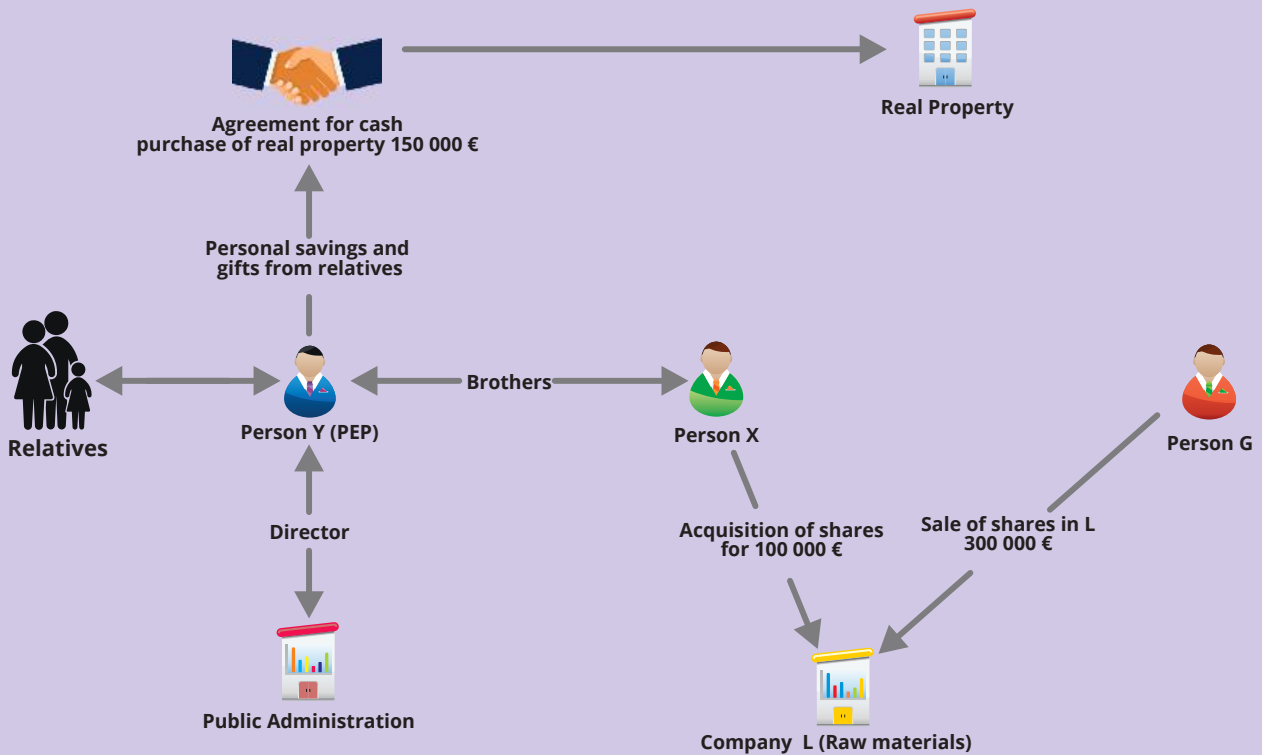
Treguesit

Treguesit primarë për NjIF K ishin RTD-ja për PEP-in dhe lidhjet potenciale me abuzimin e pushtetit dhe nivelin e stilit të jetesës që i tejkalonte qartazi mjetet e ligjshme financiare në dispozicion. Për më tepër, investimet e konsiderueshme në pasuri të paluajtshme nga ana e anëtarëve të familjes ishin gjithashtu subjekt i analizës financiare që tregoi se nuk mund të justifikoheshin nga burimet e njohura të të hyrave dhe të fitimeve.

Trendet

Ky rast tregon edhe një trend të përfshirjes së anëtarëve të familjes në procesin e pastrimit, ndërkohë që përpjekja e PEP-it për t'u distancuar nga investimet e konsiderueshme në pasuri të paluajtshme si dhe përdorimi i kartelave të kreditit për ta mbështetur një stil ekstravagant jetese janë një risi.

Rasti nr. 8

Përdorimi i fondeve me origjinë të panjohur për blerjen e pasurisë së paluajtshme

NjIF K u informua për transaksionin e pasurive të paluajtshme të një personi Y të punësuar si drejtor në administratën publike. Vlera e pronës ishte 150,000 euro dhe pagesa e kësteve u bë me fonde të deklaruar si kursime personale dhe dhurata nga prindërit, dhe nuk u kanalizuan përmes sistemit bankar.

Analiza të mëtejme e informacionit të mbledhur nga burime të shumta, lidhjet familjare dhe aktiviteti i tyre treguan se:

- Ata nuk kishin qarkulluar me fonde të tilla në

llogaritë e tyre bankare;

- Vëllai i personit Y, kishte blerë aksione të kompanisë L, në vlerë prej 100,000 euro, ndërsa kontratat e noterizuara treguan se vlera reale e tyre ishte pothuajse dyfishi i shumës.

Ky transaksion i shtoi edhe më shumë dyshimet, duke marrë parasysh faktin se shitësi (personi G) kishte paguar rreth 300,000 euro për ta dhe i shiti ato më pas për një shumë tejet më të ulët.

NjIF K po ashtu u informua për abuzimin e pushtetit nga personi Y gjatë ushtrimit të funksioneve të tij në një sektor përgjegjës për licencimin dhe shfrytëzimin e lëndëve të para, me ç'rast ai kishte favorizuar një numër të subjekteve private.

Treguesit

Përdorimi i anëtarëve të familjes dhe origjina e panjohur e fondeve të përdorura për blerjen e pronës së paluajtshme ishin treguesit kryesorë të konsideruar nga NjIF K në ndjekjen e hetimeve financiare për këtë rast.

Një tjetër tregues interesant është blerja e aksioneve të nënvlerësuara nga një anëtar i familjes.

Trendet

Përveç trendit të perceptuar në raste të tjera, përdorimi i personave juridik dhe shitja e aksioneve është një risi që tregon se PEP-i i përfshirë dhe anëtarët e tij të familjes po shkojnë përtej skemave të njohura që janë parë zakonisht dhe përpiqen t'i mjeçullojnë shtresat e ndërlidhjes/asociimit përmes mjeteve të ndryshme.

Shënime

1 <http://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/recommendations/Guidance-PEP-Rec12-22.pdf>

2 https://www.unodc.org/documents/treaties/UNCAC/Publications/Convention/08-50026_E.pdf

3 Përdorimi i ndërmjetësve, siç janë kontabilistët, avokatët, fondet e mirëbesimit/trustet dhe ofruesit e shërbimeve për kompanitë, të cilët përfshihen nga PEP-të për formimin dhe menaxhimin e mjeteve dhe skemave të korporatave, por që mund të jenë pak të vetëdijshëm për qëllimet, ose janë pjesëmarrës në sjelljen e paligjshme të PEP-ve.

4 Procesi kalon përmes vendosjes, shtresimit dhe integritimit të të ardhurave për t'i bërë të duken legjitime.

5 P.sh. marrëveshja unanime kundrejt një qasjeje në të cilën vendimi miratohet në nivele të ndryshme të menaxhimit.

6 Bizneset dhe profesionet jo-financiare të përcaktuara.

7 Bazuar në transaksione të ngjashme brenda grupit të homologëve.

8 P.sh. emërimi i kompanive të regjistruara në paraqisja fiskale, të kontrolluara nga i emëruari, por që kontrollohen nga PEP-i në mënyrë të tërthortë.

9 Me anë të vërtetimit të përfaqësimit ose autorizim të nënshkruar.

10 P.sh. informacioni i mbledhur duke përdorur kërkime automatike të bazës së të dhënave, përditësimi manual i profilit të klientit ose monitorimi i transaksioneve.

11 Formulari siguron një nivel bazë që subjekti mund ta përdorë për krahasim me informacionin e siguruar nga klienti ose transaksionet e kryera gjatë marrëdhënies së biznesit.

12 Të tilla si kërkesa shtesë ose burime të tjera të besueshme informacioni.

13 P.sh. fakti që një kërkim në bazën e të dhënave konfirmon se dy persona janë PEP, por nuk tregojnë informata shtesë për përfshirjen e njërit prej tyre në një hetim për përvetësim të fondeve publike, mund të mos ketë vlerë të prekshme për institucionin raportues.

14 Subjektet raportuese duhet të jenë të vetëdijshme për kufizimet që lidhen me bazat e tilla të të dhënave dhe se në rast të mos-gjetjes në lidhje me një klient mund të mendojnë gabimisht se ai nuk është PEP. Për më tepër, disa nga bazat ndërkombëtare të të dhënave nuk kanë përkufizim të PEP-ve në harmoni të plotë me përkufizimet lokale.

15 Iniciativa për Mekanizmat e Llogaridhënies Publike e Bankës Botërore (<http://web.worldbank.org/WBSITE/EXTERNAL/TOPICS/EXTPUBLICSECTORANDGOVERNANCE>) ofron informacione legjislative nga shumë vende mbi parashtrimet e krerëve të shteteve, ministrave dhe anëtarëve të kabineteve, anëtarëve të parlamenteve dhe nëpunësive civile.

16 Pastrimi i parave i bazuar në tregti është identifikuar në raportin e publikuar që në vitin 2006 nga FATF (<http://www.fatf-gafi.org/publications/methodsandtrends/documents/trade-basedmoneylaundering.html>)

17 Avokatët, noterët dhe kontabilistët shpesh përfshihen në transaksionet e pasurive të paluajtshme në emër të klientëve të tyre dhe prandaj masat e njohjes së klientit janë të rëndësishme për t'i identifikuar përpjekjet për përdorimin e fondeve të jashtëligjshme.

TIPOLOGIJE PRANJA NOVCA POLITIČKI
IZLOŽENIH OSOBA NA
KOSOVU

Tipologije pranja novca politički izloženih osoba na Kosovu

Izradu i objavljivanje ovog izveštaja realizuje Projekat SAEK II, UNDP Kosovo, u saradnji sa Finansijske obavještajne jedinice, uz podršku Švicarske agencije za razvoj i saradnju na Kosovu i DANIDA, Vlade Danske.

Odricanje od odgovornosti:

Stavovi izraženi u ovoj publikaciji ne predstavljaju nužno stavove UNDP-a, Švajcarske agencije za razvoj i saradnju, niti DANIDA-e. Ovaj izvještaj je zajednički rad UNDP-a i Finansijske obavještajne jedinice.

Autori:

Mato Meyer, Glavni savetnik za anti-korupciju, UNDP Kosovo
Agim Muslia, Stručnjak za suzbijanje pranja novca i finansiranja terorizma

Ilustrator:

Elejsa Jashari, učenik VII.og razreda škole "Eqrem Çabej", Mitrovica

Dizajn i štampa:

N.G.B. Grafika Reznijq

Sadržaj

TIPOLOGIJE PRANJA NOVCA POLITIČKI IZLOŽENIH OSOBA NA KOSOVU

SPISAK AKRONIMA	3
PREGLED	5
VODIČ ZA SUBJEKTE IZVEŠTAVANJA	7
Vremenski rok za razmatranje PIO-a	10
Praćenje tekućih transakcija	12
Profil rizika i identifikacija klijenta	14
Izazovi i trendovi u radu sa PIO-ima	16
Pokazatelji	17
Tipologije	20

SPISAK AKRONIMA

BPN/FT	Borba protiv pranja novca i sprečavanje finansiranja terorizma
SV	Stvarno vlasništvo
PPK	Poznavanje i praćenje klijenta
DANIDA	Danska agencija za međunarodni razvoj
PPK	Pojačano praćenje klijenta
DNFBP/INPZ	Imenovana nefinansijska preduzeća ili zanimanja
RGFM	Radna grupa za finansijske mere
FIU-K	Finansijska obaveštajna agencija na Kosovu
FOA	Finansijska obaveštajna agencija
PN	Pranje novca
NPR	Nacionalna procena rizika
PIO	Politički izložena osoba
PNBPK/SAEK	Podrška naporima za borbu protiv korupcije na Kosovu
SI	Subjekat izveštavanja
ŠARS/SDC	Švajcarska agencija za razvoj i saradnju
SIT	Sumnjivi izveštaji o transakciji
KUNPK/UNCAC	Konvencija ujedinjenih nacija protiv korupcije
UNDP	Program Ujedinjenih nacija za razvoj

Stavovi izraženi u ovoj publikaciji ne predstavljaju nužno stavove UNDP-a, Švajcarske agencije za razvoj i saradnju, niti DANIDA-e.

PREGLAD

Borba protiv pranja novca i finansiranja terorizma od suštinskog je značaja za smanjenje korupcije. Visok nivo korupcije u koju su umešani javni službenici narušava poverenje javnosti, oslabljuje ekonomski razvoj, osiromašuje raspodelu bogatstva i može dovesti do opšteg nezadovoljstva naroda. Zbog toga je Program Ujedinjenih nacija za razvoj (UNDP), kroz projekat podrške naporima u borbi protiv korupcije na Kosovu (SAEK),* koji podržavaju Švajcarska agencija za razvoj i saradnju (SDC) i Danska agencija za međunarodni razvoj (DANIDA), stupio u partnerstvo sa Finansijskom obaveštajnom agencijom na Kosovu (FIU-K) radi izgradnje kapaciteta finansijskih istražitelja sa ciljem otkrivanja i krivičnog gonjenja počinitelaca finansijskog kriminala i procene trendova u pranju novca, što će pomoći procesima istrage i repatrijaciji ukradenih sredstava. Kao rezultat bliske analize regionalnih i lokalnih trendova i slučajeva, UNDP-ev SAEK je u partnerstvu sa FIU-K-om razvio *tipologije pranja novca* koje obuhvataju politički izložene osobe (PIO), a sa ciljem ilustracije potencijalnih šema pranja novca kako bi se olakšala identifikacija sumnjivih aktivnosti i poboljšalo njihovo rano otkrivanje i ometanje, i uticalo na stopu uspešnosti krivičnih gonjenja, pa samim tim i na iznos repatriranih ukradenih sredstava.

PIO-ovi su posebna kategorija sadašnjih ili bivših međunarodnih ili lokalnih javnih službenika/ca koji/je imaju diskrecionu moć ili politički uticaj, te se na njih kao takve stavlja veća odgovornost, jer oni/one poznaju postup-

ke usluga klijentima i upoznati sa poslovanjem finansijskih i određenih nefinansijskih preduzeća i profesija, što je dodatna mera u borbi protiv pranja novca i borbi protiv terorizma (PN/BPT) koji je u vezi sa poslovnim odnosima. Na izveštajnim subjektima je da procene ko ispunjava uslove za stranog, domaćeg ili međunarodnog PIO-a, kao i to kada bivši PIO više ne predstavlja rizik i može se ukloniti iz bilo kojeg postupka bliskog praćenja. Uputstvo RGFM-a o politički izloženim osobama (preporuke 12 i 22) iz juna 2013. godine pruža definicije koje pomažu subjektima izveštavanja da identifikuju klijente koji su PIO-ovi.¹ Praćenje finansijskih i nefinansijskih poslova PIO-ova je sadržano u članu 52 Konvencije Ujedinjenih nacija protiv korupcije,² koja određuje obaveze država ugovornica za borbu protiv korupcije.

Ovaj izveštaj pruža smernice za subjekte koji izveštavaju o tome kako angažovati PIO-ove kao klijente, kako pratiti rizike i identifikovati pokazatelje koji su (pod crvenom zastavicom) upozoravajući i koji mogu zahtevati podnošenje izveštaja FIO-u. U poslednjem delu izveštaja objašnjeno je osam tipologija (ili slučajeva) identifikovanog navodnog pranja novca koji uključuju PIO-ove, tako da ilustruju šeme pranja novca sa kojima se susreću izveštajni subjekti i istražitelji. Tipologije se zasnivaju na stvarnim prijavljenim slučajevima, međutim, oni su redigovani i izmenjeni i ne odražavaju u potpunosti bilo koji tekući predmet niti prejudiciraju krivicu bilo koje osobe ili osoba.

* Reference na Kosovo u ovom izveštaju posmatraju se u kontekstu Rezolucije Saveta bezbednosti 1244 (1999).

Velike šeme korupcije nužno uključuju pranje novca, bilo putem kupovine nekretnina, plaćanjem fiktivnih konsultacija ili drugih usluga za firme, utajom poreza, sumnjivim kreditima i drugima nedozvoljenim finansijskim šemama. Ove vrste kriminalnih aktivnosti su često komplikovane finansijske šeme dizajnirane da obmanu i odvrte finansijske regulatore i istražitelje. Da bi se otkrili nelegalni finansijski tokovi, regulatorna tela i organi sprovođenja zakona moraju prvo shvatiti kako ove šeme funkcionišu, a sve komponente sistema za borbu protiv pranja novca – od službenika za usklađivanje u privatnom sektoru preko istražitelja do sudija – treba da razumeju kako ove vrste kriminalaca zloupotrebljavaju finansijski sistem kako bi oprali novac odnosno prihod od kriminalnih aktivnosti.

Ova publikacija je prva analiza pranja novca koja uključuje PIO-ove, a koja je sprovedena na Kosovu, i iskreno verujemo da će poslužiti kao vredan referentni vodič za subjekte izveštavanja koji dolaze iz privatnog sektora i pomoći im u pravljenju razlike između klijenata koji nose visok rizik i onih čije sumnjive aktivnosti treba prijaviti; isto tako očekujemo da će biti korisna i policiji i tužiocima pri izradi njihovih predmeta otkrivanjem dokaza koji vode ka pokretanju postupaka konfiskovanja; i konačno, trebalo bi da bude od pomoći i sudijama u razumevanju načina na koje su počinjeni ovi vidovi zločina belog ovratnika, odnosno od strane osoba na visokim položajima, kao i pri izricanju odgovarajuće kazne za ove vrste teških krivičnih dela.

Ništa ne narušava poverenje u javni sektor više od nesankcionisane korupcije širokog obima koja oduzima sredstva namenjena za stvari kao što su škole, klinike, putevi, i stavlja ih u džepove kriminalaca koji zloupotrebljavaju javne funkcije zarad privatne koristi. Nadamo se da će ova publikacija biti važan korak ka stvaranju sistema na Kosovu u kojem će se korupcija posmatrati kao maligna pojava koja se lakše otkriva i na odgovarajući način sankcioniše. UNDP-ev SAEK će tokom ovog projekta nastaviti da radi sa kosovskim vlastima na borbi protiv korupcije, policijskim organima, nadzornim organima, regulatornim organima, civilnim društvom i institucijama na centralnom i lokalnom nivou kako bi uspostavili efikasan sistem za sprečavanje korupcije, koji otkriva navodne prekršaje, kao i sistem za suzbijanje korupcije, koji sankcioniše krivična dela koja se odnose na korupciju i konfiskovanje, i repatriira ukradena sredstva koja su namenjena poboljšanju života ljudi.

VODIČ ZA SUBJEKTE IZVEŠTAVANJA

Slučajevi korupcije koji se obelodanjuju na međunarodnom nivou, kao i na regionalnom, ukazuju na rastući problem u vezi sa uključivanjem PIO-ova u zloupotrebu javnih sredstava i imovine. Ove aktivnosti imaju značajan uticaj na integritet i kredibilitet finansijskih institucija i određenih nefinansijskih preduzeća i profesija, što ukazuje na potrebu praktikovanja višeg stepena opreznosti u uspostavljanju i kontinuiranom praćenju poslovnih odnosa sa ovom kategorijom klijenata. Takve mere se smatraju važnim delom celokupnog režima koji se zahteva od zemalja sveta – a koje bi trebalo da ga stvore i upravljaju njime s ciljem rešavanja potencijalnih slučajeva korupcije i povezanih rizika od pranja novca.

Štetni uticaj korupcije dovodi do nedostatka poverenja u javne institucije, umanjenja državnih prihoda, pogoršanja opšteg investicionog okruženja u određenoj zemlji i šire. Tokovi prihoda stečenih koruptivnim postupcima ugrožavaju ugled finansijskih institucija i širokog spektra profesija izloženih pokušajima prikrivanja nezakonitog porekla finansijskih sredstava.

Ljudi kojima su povereni istaknuti javni položaji u vladi ili u političkim strankama imaju značajne mogućnosti za ostvarivanje nezakonite dobiti korišćenjem svog domaćeg ili međunarodnog autoriteta, diplomatskih povlastica, i stoga se smatraju potencijalno izloženim većem riziku od pranja novca.

U ovom okviru sprovođenje efikasnog preventivnog režima za POI-ove predstavlja kritičnu komponentu u opštim naporima u borbi protiv korupcije, jer pranje novca od prihoda ostvarenih ovim krivičnim delima postaje teže usled sposobnosti subjekata izveštavanja da otkriju sumnjive transakcije, osiguraju održavanje revizorskog praćenja zarad dalje rekonstrukcije u slučaju sprovođenja istraga i pruže pomoć organima za sprovođenje zakona u vraćanju

sredstava ili imovine. Efikasna implementacija mera poznavanja i praćenja klijenata (PPK) predstavlja solidnu osnovu za umanjene rizika od pranja novca povezanog sa PIO-ima.

U mnogim okolnostima PIO-ovi mogu biti u prilici da zloupotrebe svoj položaj zarad privatne dobiti i mogu se opredeliti za usluge finansijskog sistema i onih van istog kao kanala za pranje novca od prihoda. Preporuke koje je usvojila Radna grupa za finansijske mere (RGFM) 2012. godine su preventivne prirode i ne mogu se smatrati kažnjavanjem PIO-ova, niti mogu automatski ukazati na njihovo učešće u kriminalnim aktivnostima.

Članovi porodica PIO-ova ili bliski saradnici takođe mogu imati koristi ili mogu biti korišćeni za olakšavanje prikrivanja prihoda nastalih zloupotrebom položaja. Kao rezultat ove veze, članovi porodice i poznati bliski saradnici PIO-ova bi trebalo da budu podvrgnuti većoj kontroli od strane subjekata izveštavanja.

Od subjekata izveštavanja se očekuje da od slučaja do slučaja sprovedu procenu nivoa rizika od uključivanja u poslovni odnos članova porodica PIO-ova ili njihovih bliskih saradnika.

Utvrđivanje nivoa istaknutosti i važnosti funkcije PIO-a na međunarodnom ili domaćem nivou predstavlja važan deo ove procene. S tim u vezi, subjekti izveštavanja moraju uzeti u obzir političku i administrativnu organizaciju zemlje, diskreciono pravo koje PIO-ovi imaju u donošenju odluka i svim budžetskim pitanjima, ovlašćenja i odgovornosti povezane sa određenim javnim funkcijama, uticaj na postupke javne nabavke i upra-

vljanja javnim sredstvima (naročito u velikim projektima).

Međunarodno iskustvo pokazuje da se PIO-ovi često oslanjaju na međunarodni telegrafski transfer novca, složene korporativne prenosne medijume, trustove i kompanije pružalaca usluga koje obezbeđuju stručan kadar³ i pomoć u svim fazama pranja novca,⁴ te ih stoga treba razmotriti tokom procene pojedinačnog rizika od strane subjekata izveštavanja, kao i tokom izrade odgovarajućih mera za umanjeње rizika.

Kada se bave stranim PIO-ima, izveštajni subjekti se mogu osloniti na mnoge međunarodne izvore informacija, naročito na one koje se bave rangiranjem zemalja na osnovu nivoa izloženosti korupciji (npr. *Transparency International*, www.transparency.org), kao i na izvore iz javnog domena (npr. internet stranice skupština/parlamenta, vladinih institucija), ugledne izvore vesti, javne registre itd.

Za one subjekte izveštavanja koji imaju poslovne odnose sa zemljama koje se smatraju podjednako ugroženim od korupcije, bilo bi poželjno dobiti dodatne informacije o njihovim klijentima ili osobama koje su usko povezane sa njima (kao što su npr. članovi porodica ili bliski saradnici), kao i o tome da li su uključeni u aktivnosti za koje je poznato da su povezane sa praksom korupcije (eksploatacija prirodnih resursa, licenciranje aktivnosti koje imaju prirodu monopola, prodaja oružja, veći javni radovi itd.).

Poboljšano praćenje poslovnog odnosa treba uključiti u interne

postupke koje usvajaju subjekti izveštavanja i oni se mogu sastojati od:

– Bližeg ispitivanja broja i obima transakcija uključenih u poslovne odnose sa PIO-ima (na primer, uključivanje akcionarskih društava, trustova, transakcija izvršenih pod načelom više nadležnosti), kako bi se utvrdilo da li postoji jasan i legitiman razlog za takve šablone i njihova dosledna primena usklađena sa deklaracijama načinjenim tokom uspostavljanja poslovnog odnosa;

– Preduzimanja razumnih mera za utvrđivanje izvora bogatstva, vrste ekonomske aktivnosti koja je stvorila to bogatstvo i izvora sredstava koja će se koristiti u odnosu;

– U slučaju da postoje nekonzistentni izvori bogatstva (npr. vrednost imovine u vlasništvu PIO-ova je nesrazmerna pravnim i zakonskim izvorima prihoda), treba primeniti tekući nadzor kako bi se razvila i ažurirala osnova profila, kao i očekivana aktivnost, na osnovu čega bi se stvorila validna osnova za buduće praćenje. Neki od uobičajenih pokazatelja mogu biti bilo koji neuobičajeni prihodi poreklom iz državnih organa, državnih preduzeća ili sa računa centralne banke;

– Korporativni klijenti koji mogu biti povezani sa PIO-ima putem udela ispod važećih pragova ili članstvima u odborima direktora;

– Razmatranje položaja PIO-ova koji su možda identifikovani kao veći rizik u Nacionalnoj proceni rizika (NPR).

Prilikom procene uloge koju članovi porodica imaju na opšti poslovni odnos PIO-ova, subjekti izveštavanja treba da uzmu u

obzir stepen uticaja koji bi mogli ostvariti na lice, tj. PIO-a, kao i veličinu porodice i karakteristike članova i zavisnih lica. U zavisnosti od društvenih karakteristika zemlje, ovaj krug može biti ograničen na roditelje, braću i sestre, supružnike / bračne partnere i decu, dok u drugim slučajevima ovo može takođe uključivati bake, deke i unuke, ili se čak proširiti na rođake ili šire članove familije. U svim slučajevima izveštavajući subjekti treba da budu svesni da članovi porodica PIO-ova nisu samo oni iz uskih porodičnih krugova.

Odobrenje višeg menadžera neophodno je zarad uspostavljanja i nastavka poslovnog odnosa subjekta izveštavanja sa PIO-om. U ovu svrhu viši menadžer treba da bude u najmanju ruku osoba koja je član borda direktora. Međutim, kako bi se osiguralo adekvatno sprovođenje ovog zahteva, izveštajni subjekat treba da uzme u obzir unutrašnju strukturu i pravila poslovanja. U zavisnosti od nivoa rizika poslovnog odnosa sa PIO-om, subjekat izveštavanja se može osloniti na niz mera kao što su:

– Odobrenje višeg rukovodstva za ostvarivanje odnosa visokog rizika;

– Odobrenje od strane rukovodioca Jedinice za usklađenost za klijente srednjeg ili niskog rizika, praćeno blagovremenim informisanjem borda direktora.

– Unutrašnje politike i procedure subjekta izveštavanja treba da istaknu proces donošenja odluka u uspostavljanju ili nastavku poslovnog odnosa sa PIO-ima, označavajući pritom uključene

osobe i način donošenja odluka.⁵ Politike treba da budu dovoljno fleksibilne da omoguće takvo odobrenje od strane nekoga ko ima dovoljno iskustva i znanja o izloženosti insititucija rizicima od pranja novca i finansiranja terorizma. U svakom slučaju, odluke (odobrenja ili odbijanja) moraju biti dokumentovane i da, ukoliko je to moguće, sadrže jasno objašnjenje odgovornosti i nadležnosti.

U odnosu na druge subjekte izveštavanja⁶ koji imaju ograničen broj raspoloživih ljudskih resursa, ovo odobrenje bi morao doneti administrator ili lice zaduženo za pitanja usklađivanja BPN-a/BFT-a.

Po stupanju u poslovni odnos sa PIO-ima, od izveštajnog subjekta se očekuje da sprovede poboljšani kontinuirani monitoring. Priroda i opseg ovog monitoringa bi trebalo da se zasnivaju na proceni rizika sprovedenoj od strane samog subjekta, a indikatori i tipologije bi trebalo da budu objavljeni na nacionalnom ili međunarodnom nivou, zajedno sa nalazima NPR-a.

Preporuke RGFM-a i definicija PIO-ova ne važe za lica za koja se smatra da imaju položaj „nižeg ili srednjeg ranga“, i stoga oni bi trebalo da budu podložni merama detaljnog upoznavanja klijenata. Ipak, izveštajni subjekat treba da bude upoznat sa potencijalnim rizikom koji oni predstavljaju, jer bi oni mogli delovati u ime PIO-a. Tamo gde se procenjuje da postoji veći stepen rizika, subjekat izveštavanja treba razmotriti primenu dodatnih mera

srazmerno ovakvom riziku.

Kategorija klijenata koji se smatraju „bliskim saradnicima“ PIO-a uključuje:

- Lica za koja je poznato da imaju zajedničko korisničko vlasništvo nad pravnim subjektom ili koja imaju pravni aranžman sa PIO-om;

- Lica koja imaju bliske poslovne odnose sa PIO-om.

U svim slučajevima subjektima izveštavanja treba da bude jasno da bliski saradnici PIO-a nisu nužno i sami PIO-ovi.

Procena rizika se smatra kamenom temeljcem uspostavljanja i nastavljanja poslovnog odnosa sa PIO-ima, i u tom smislu subjekti izveštavanja treba da budu svesni činjenice da ne predstavljaju svi PIO-ovi nužno isti nivo rizika. Izveštajni subjekti treba da primene pristup zasnovan na procenjenom riziku koji, između ostalog, uzima u obzir sledeće faktore:

- Važnost javnih funkcija koje imaju PIO-ovi, kako na državnom tako i na međunarodnom nivou, kao i relevantna ovlašćenja i odgovornosti;

- Okvir vlade ili međunarodne organizacije o kojoj je reč;

- Opseg i prirodu predloženog poslovnog odnosa (npr. vrsta traženih proizvoda i usluga, broj i obim izvršenih transakcija, transakcije koje se vrše na državnom ili međunarodnom nivou);

- Veličinu rizika povezanog sa traženim proizvodima;

- Opseg diskretnosti i donošenja odluka koje PIO-ovi obavljaju u okviru njihovih javnih funkcija;

- Nivo neformalnog uticaja koji pojedinac još uvek može da primeni;

- Starešinstvo koje je pojedinac držao kao PIO (npr. učešće u imenovanju sledenika);

- Transakcije preko

- određenog praga;⁷

- Sredstva koja se koriste a nisu srazmerna bogatstvu PIO-a ili njegove porodice;

- Sredstva transferovana iz ofšor zemalja poznatih po svojim zakulisnim finansijskim radnjama;

- Složene vlasničke strukture koje sakrivaju identitet krajnjeg korisničkog vlasnika.⁸

U takvim slučajevima kada subjekat izveštavanja ne može efikasno da ublaži rizik od pranja novca koji je povezan sa poslovnim odnosom sa PIO-om, on ne bi trebalo da stupi u taj poslovni odnos, niti da ga održava. Važno je naglasiti da pristup zasnovan na riziku ne zahteva od subjekata da koriste pristup koji je prikladan za sve, već bi umesto toga trebalo da se razume rizik koji je povezan sa različitim poslovnim odnosima u okviru kategorije PIO-ova, te se treba potruditi da se na odgovarajući način upravlja tim rizikom.

Vremenski rok za razmatranje PIO-a

Preporuka 12 RGFM-a definiše PIO-a kao nekoga ko je bio ali ne može više biti na istaknutoj javnoj funkciji, a upotrebljeni jezik podrazumeva mogućnost otvorenog pristupa u pogledu toga koliko se dugo neko smatra PIO-om. U mnogim slučajevima uticaj koji su imali PIO i povezana lica nadmašuje kancelarijski mandat dugi niz godina ili čak decenijama. Tokom celog ovog perioda PIO-ovi su mogli da načine napore koji bi legitimno doprineli isplivavanju na površinu prihoda stečenih korupcijom.

Izveštajni subjekat treba da održava svoj odnos sa klijentom koji više nije na istaknutoj javnoj funkciji na osnovu procene rizika, a ne na osnovu propisanih vremenskih rokova. Tokom implementacije pristupa zasnovanog na riziku, finansijske institucije i DN-FBP-ovi su obavezni da procene rizik od PN-a/FT-a i preduzmu delotvorne mere za umanj enje ovog rizika, kao i da primene mere poboljšane interne kontrole, bez određivanja bilo kakvih vremenskih ograničenja.

Ovo bi bio neophodan preduslov da preventivni sistem bude delotvoran u otkrivanju i stvaranju upozorenja i izveštaja o sumnjivim transakcijama koje se mogu desiti u tokom poslovnog odnosa.

Takav otvoreni pristup postaje veoma važan s obzirom na veze koje postoje između postojećih PIO-ova i širih grupa osoba koje su prethodno imale istaknute javne funkcije i očigledno su povezane sa uticajnim političkim akterima. Ovo podseća na političku stvarnost u mnogim zemljama širom sveta i deo je procene rizika kako bi se razumela složena mreža odnosa između postojećih i bivših PIO-ova, što bi moglo uticati na koruptivne radnje i akcije pranja novca.

Opšte je mesto da bivši javni funkcioneri i izabrani zvaničnici ne gube uticaj već pokušavaju da ga koriste na drugim mestima tako što se oslanjaju na mrežu koju su formirali tokom svog mandata. U ovim slučajevima je od naročitog značaja da izveštajni subjekti razumeju o kojim vrstama odnosa se radi i šta se može zaključiti o vrsti i obimu političke korupcije u zemlji.

Primarna odgovornost za izveštajne subjekte je identifikovanje PIO-ova pre uspostavljanja poslovnog odnosa, kao i primena kontinuiranog praćenja postojećih klijenata kako bi osiguralo da sredstva kojima se upravlja u njihovo ime nisu stečena putem korumpiranih izvora.

Praćenje tekućih transakcija

U poslovnim odnosima sa svim stranim PIO-ima, kao i sa visokorizičnim PIO-ima iz domaćih ili međunarodnih organizacija, izveštavajući subjekti treba da primene poboljšano praćenje transakcija koje obavlja kupac/klijent ili njihov stvarni vlasnik. Kada izveštajni subjekat sumnja da transakcije uključuju sredstva koja predstavljaju prihod od korupcije (ili od drugih krivičnih dela), onda on treba da podnese izveštaj u FIU-K.

Ovaj proces takođe treba da ima za cilj identifikaciju trenutnih kupaca/klijenata koji su postali PIO-i. U tom slučaju subjekti izveštavanja treba da ažuriraju datoteku klijen(a)ta, sprovedu poboljšanu temeljnu analizu klijenta i pregledaju njegove/njene procese praćenja transakcija. Izveštajni subjekat može biti upozoren na promenu statusa klijenta usled promene zanimanja, otvorenih izvora, kao i šablonima transakcija izvršenih u toku poslovnog odnosa.

Nalazi izveštaja NPR-a takođe treba da sadrže informacije o politici prihvatanja korisnika i njenoj proceni rizika poslovnog odnosa sa PIO-ima, zajedno sa smernicama i izveštajem o tipologijama koje objavljuju nadležni organi, proizvodima i pruženim uslugama itd., koji su veoma prisutni u određenoj banci .

Važan element kojeg subjekti izveštavanja treba da budu svesni tokom kontinuiranog praćenja poslovnih odnosa sa PIO-ima, jeste identifikacija izvora sredstava i izvora bogatstva.

Sledeće informacije o izvoru sredstava / izvoru bogatstva imaju za cilj da razjasne razliku između njih i pruže pomoć subjektima za izveštavanje o boljoj primeni takvih koncepata.

Izvor sredstava odnosi se na poreklo određenih finansijskih sredstava ili drugih sredstava koja su predmet poslovnog odnosa između PIO-a i finansijske institucije ili DNFBP-a (npr. iznosi koji se ulažu, deponuju ili prenose u okviru poslovnog odnosa). Pri dobijanju ove informacije, subjekti izveštavanja ne bi trebalo da budu ograničeni samo na poznavanje imena finansijske institucije ili drugih subjekata, već treba da utvrde razlog za prenos sredstava, kao i način njihovog uklapanja u opšti profil klijenta.

Izvor bogatstva odnosi se na poreklo celokupnog bogatstva PIO-a. Ove informacije obično daju indikaciju o količini bogatstva klijenta i opštoj ideji o tome kako je PIO prikupio takvo bogatstvo. Iako finansijske institucije i DNFBP možda nemaju konkretne informacije o sredstvima ili imovini koju one ne obrađuju, moguće je prikupiti opšte infor-

macije iz obrazaca o obelodanjivanju podataka o imovini i prihodu onda kada su oni dostupni javnosti, zatim iz komercijalnih baza podataka ili drugih otvorenih izvora.

Nekoliko nadležnih institucija širom sveta je uvelo zakonske propise usled kojih PIO treba da obavestava subjekte izveštavanja i objavi svoj status i popuni izjavu pod zakletvom u kojoj ističu poreklo svog bogatstva u procesu uspostavljanja poslovnog odnosa.

Nakon sticanja opšteg razumevanja izvora bogatstva i izvora sredstava, izveštajni subjekti treba da analiziraju podatke kako bi definisali pokazatelje korupcionih aktivnosti PIO-ova. Usled činjenice da određene institucije, industrije i nadležnosti imaju veći stepen izloženosti mogućnosti pranja novca ili riziku od korupcije, subjekti izveštavaju moraju uzeti u obzir dodatne informacije vezane za vrstu aktivnosti koje su generisale bogatstvo. U slučaju finansija koje se isplaćuju PIO-ima treba dodatno ispitati relevantnu stranu.

Kontinuirano praćenje poslovnih odnosa takođe treba da služi periodičnom zaključivanju da li je aktivnost PIO-a u skladu sa prvobitno dobijenim informacijama i da bude od koristi višem menadžmentu u bilo kojoj reviziji koja se kasnije sprovodi.

Prilikom praćenja transakcija, izveštajni subjekti treba da donose odluke na osnovu znanja o profilu PIO-a, izvorima njegovog bogatstva i izvoru sredstava, kao i svim primjenljivim faktorima rizika kako bi se utvrdilo da li su aktivnosti na račun u okviru očekivanih parametara.

Subjekti izveštavanja treba da primene poboljšani nadzor u svim slučajevima kada su PIO ili povezana lica ugovorne strane ili imaju ovlašćenja⁹ da raspolazu imovinom/sredstvima ili udelima sa pravnim licima.

U cilju sprovođenja njihovog kontinuiranog praćenja na blagovremen i efikasan način, izveštajni subjekti treba da čuvaju spisak svojih PIO-ova koji bi stalno bio ažuriran od strane službenika čiji je zadatak usklađivanje podataka i koji bi bio poslat višim rukovodstvima ili nadzornim organima. Ova lista može pružiti sveobuhvatni pregled aktivnosti PIO-ova unutar institucije koja se bavi izveštavanjem i, u kombinaciji sa drugim informacijama,¹⁰ ona bi mogla da se pokaže kao vredan instrument za upravljanje rizikom od PN-a.

Periodična revizija liste od strane subjekata za izveštavanje mogla bi otkriti relevantne promene u funkcionisanju PIO-ova, promene poslovnog profila, velike ili neuobičajene transakcije, promene karakteristika rizika, probleme sa ugledom (npr. negativna medijska pokrivenost), informacije o korisničkom vlasniku, kao i podršci u dodatnim dokumentima.

Profil rizika i identifikacija klijenta

Prema preporuci 12 RGFM-a, finansijske institucije i imenovana nefinansijska preduzeća i zanimanja (DN-FBP) moraju imati odgovarajuće *sisteme upravljanja rizicima* kao deo njihovih internih pravila da bi utvrdili da li je kupac ili stvarni vlasnik strani PIO.

Ne postoji jedinstveni pristup prilikom odlučivanja o tome koji je sistem upravljanja rizicima pogodan za finansijsku instituciju ili DNFBP, jer to zavisi od prirode poslovanja institucije, prirode njenih klijenata, očekivanih transakcija i drugih faktora rizika.

Tokom uspostavljanja poslovnog odnosa sa PIO-ima, subjekti izveštavanja treba takođe da razviju početni profil rizika klijenta. Neki od ključnih elemenata koji se uzimaju u obzir u ovom pogledu su:

- Zapošljavanje i položaj/funkcija klijenta;
- Nadležnost PIO-ova;
- Prihodi, izvori bogatstva klijenta (na primer, odokumentacija o obelodanjivanju sredstava prihoda PIO-ova tamo gde su dostupni), izvori sredstava za koje se očekuje da prođu kroz račun/nalog;
- Karakteristike korišćenja naloga (iznos, valuta, broj, vrsta, svrha i učestalost očekivanih transakcija);
- Vrsta proizvoda ili usluga koje je tražio kupac/klijent;
- Destinacija sredstava koja prolaze kroz nalog;
- Izlaganje klijenta aktivnostima koje su podložne korupcijskim postupcima (donošenje odluka u većim javnim radovima, uključivanje u osetljive sektore privrede, stepen uticaja);
- Provera osnovnih informacija kupca kroz internet pretragu;
- Pristup izveštajima o deklaracijama sredstava i njihovim ažuriranjima.¹¹

Identifikacija klijenata je jedan od ključnih aspekata ispitivanja klijenata. Pri razvijanju profila rizika subjekti izveštavanja treba da budu upoznati sa činjenicom da verifikacija identiteta treba da bude zasnovana na pouzdanim, nezavisnim dokumentima, podacima ili informacijama. Imajući u vidu činjenicu da su neki identifikacioni dokumenti laki za falsifikovanje, treba primeniti poboljšane¹² mere tamo gde postoji neizvesnost u pogledu tačnosti predstavljenih dokumenata. Ove mere bi trebalo da su proporcionalne riziku koji nosi određeni klijent i vrsti dostavljenog dokumenta, a neki od primera datih u daljem tekstu izveštajnih entiteta se mogu koristiti u te svrhe:

- Potvrditi identitet klijenta ili stvarnog vlasnika putem važećeg zvaničnog dokumenta (npr. pasoša, lične karte, boravišne dozvole, vozačke dozvole) koji sadrži fotografiju;
- Potvrditi datum i mesto rođenja na osnovu zvaničnog dokumenta (npr. izvod iz matične knjige rođenih, pasoš, lična karta, evidencija socijalnog osiguranja);
- Potvrditi validnost zvaničnih dokumenata putem sertifikacije od strane ovlašćenog lica (npr. službenik ambasade, javni notar);
- Potvrditi stalnu adresu (npr. račun za komunalne usluge, poreski podaci, izvod iz banke, službeno pismo javnog organa);
- Kontaktiranje klijenta (telefonom ili pismom) zarad potvrđivanja dostavljenih informacija, nakon što otvaranja računa/naloga;
- Provera referenci koje pružaju drugi korisnici tog subjekta, kao i privatne institucije koje posluju na državnom ili međunarodnom nivou;
- Primena dodatnih metoda verifikacije kao što su javne i privatne baze podataka.

Kao deo opštih mera upoznavanja klijenata na osnovu profila rizika klijenta, subjekat izveštavanja treba da razmotri da li bi informacije o izvorima bogatstva trebalo da budu predmet dodatnih kontrola.

Izazovi i trendovi u radu sa PIO-ima

Usaglašenost subjekta izveštavanja sa zahtevima PIO-a se smatra izazovom iz raznih razloga, kao što su, na primer, definicija PIO-ova i njena primena u različitim nadležnostima, poteškoće u procesu identifikovanja PIO-ova i lica koja su povezana sa njima (članovi porodica i bliski saradnici), sve veća složenost šema pranja novca i upotreba netransparentnih korporacija kao sredstava za prikrivanje nezakonitog porekla prihoda od korupcije, uticaj koji PIO-ovi imaju u svojim izbornim jedinicama koji mogu biti u cilju gušenja bilo kakvih preventivnih mera, nedovoljna raspododela resursa za usaglašenost i relevantnih operativnih troškova, sprovođenje strožih mera, konstantno skeniranje baze klijenata kako bi se identifikovali novi ili postojeći PIO-ovi, kontinuirano praćenje izvršenih transakcija.

Tokom godina koncept PIO-ova je sticao sve veći značaj u ukupnim preventivnim merama PN-a koje subjekti izveštavanja moraju preduzeti. Sve je veći broj osoba povezanih sa PIO-ima, kao što su članovi porodica, bliski saradnici i savetnici, koji se na osnovu njihovog odnosa prema primarnom PIO-u mogu smatrati izloženima. Ovo predstavlja dodatni sloj složenosti u opštim naporima subjekata izveštavanja za održavanje verodostojne evidencije klijenata osigurava da se poboljšane temeljne analize primenjuju redovno i efikasno.

Ključni faktor u obezbeđivanju veće usaglašenosti PIO-ova jeste postizanje odgovarajućeg nivoa ravnoteže. Ako subjekti izveštavanja izgube iz vida opseg klijenata koji predstavljaju veći rizik, njihovi resursi usklađenosti bi mogli postati preopterećeni, a ako se u isto vreme koristi poprilično uža kategorizacija PIO-ova i povezanih lica, onda oni rizikuju da se susretnu sa slučajevima gde bi visokorizična osoba ili sumnjiva transakcija mogla proći neprimećeno.

Efikasan preventivni sistem koji obezbeđuje marljivo praćenje poslovnih odnosa PIO-ova je više od početne identifikacije¹³ i uglavnom bi trebalo da je usmeren ka otkrivanju rizika. Institucije izveštavanja se ne mogu jednostavno osloniti na potvrđivanje bez obzira na to da li je korisnik PIO, ali u svojoj opštoj proceni treba takođe da dobiju informacije vezane

za bliske saradnike, rođake, pravna lica i korporacije koje se koriste u procesu raslojavanja i integracije. Veliki broj PIO-ova mogu biti sasvim ispravni i uzorni građani, te kada se sprovodi strožiji pregled PIO-ova, ključni faktor koji subjekti izveštavanja treba da uzmu u obzir je prikupljanje informacija koje su precizne i relevantne u smislu rizika od PN-a, kako bi se omogućila pravilna primena mera ublažavanja i donošenja odluka.

Pojedinci mogu periodično sticati status PIO-a usled brojnih faktora kao što su izbori, imenovanja na istaknute javne funkcije i promene u strukturama upravljanja međunarodnih organizacija. Subjekti izveštavanja treba sve više da se oslanjaju na mešavinu tehnoloških rešenja, ručno upravljanje transakcijama i pristup komercijalnim bazama podataka¹⁴ koje sa drže relevantne informacije.

Tipologije koje koriste korumpirani PIO-ovi za pranje novca svojih nezakonito stečenih prihoda se stalno razvijaju. U prošlosti su korumpirani PIO-ovi koji su imali istaknute javne položaje obavljali poslove u svoje ime u stranim jurisdikcijama ili su se oslanjali na pomoć članova porodice i rođaka za otvaranje bankovnih računa.

Mnoge tipologije koje se trenutno koriste, ukazuju na to da PIO-ovi nastavljaju da zloupotrebljavaju usluge koje pružaju finansijske institucije i nezavisne profesije, dok su druge tehnike kao što su korišćenje korporacija, kupovina nekretnina, nabavka i prevoz u inostranstvo plemenitih metala, nakita i umetničkih radova, fizički prekogranični pokret valutnih i prenosnih instrumenata stvorili nove mogućnosti za PN.

Indikatori i tipologije predstavljeni u naredna dva odeljka ovog dokumenta namenjeni su subjektima izveštavanja sa ciljem daljeg unapređenja njihovih preventivnih mogućnosti.

PIO-ovi su svesni da zbog svog statusa mogu postati predmet višeg stepena pažnje i stoga ova kategorija klijenata može pokušati da izbegne otkrivanje od strane izveštajnih subjekata kako bi olakšala prikrivanje sopstvenih nelegalnih transakcija.

Ovaj deo izveštaja uključuje niz pokazatelja koji bi mogli da posluže izveštajnim subjektima na Kosovu u identifikovanju transakcija koje bi trebalo da imaju povišen nadzor i eventualno mogu dovesti do izveštavanja STR-a FIC-u na Kosovu. Navedeni pokazatelji mogu takođe biti uključeni kao aneks u revidirani administrativni vodič koji se odnosi na PIO-ove:

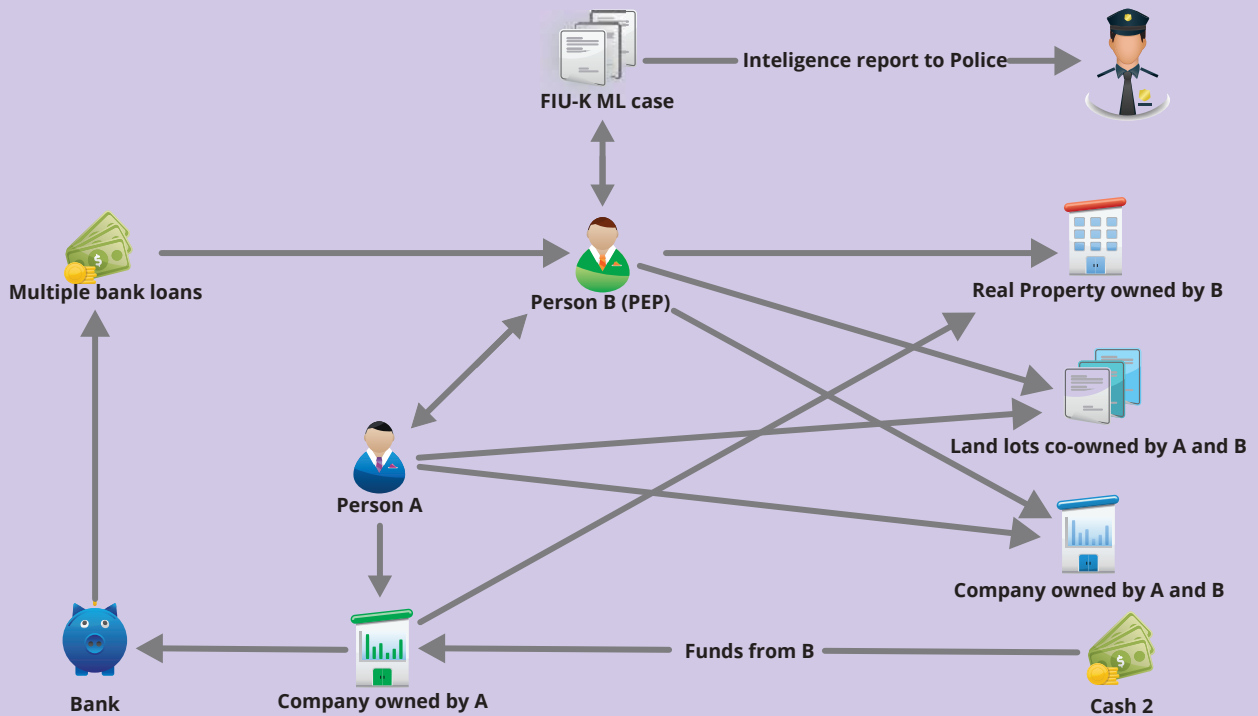
- Korišćenje korporacija (pravnih lica i pravnih aranžmana) zarad prikrivanja stvarnog vlasnika;
- Korišćenje korporacija bez validnog poslovnog razloga;
- Upotreba posrednika kada se to ne poklapa sa normalnim praksama poslovanja ili kada se čini da se to radi zarad zaštite identiteta PIO-a;
- Korišćenje članova porodice ili bliskih saradnika kao pravnih vlasnika;
- PIO se raspituje o politikama BPN institucija ili politikama PIO-a;
- Utisak da je PIO-u uglavnom neprijatno da pruži informacije o izvorima bogatstva ili izvorima sredstava;
- Informacije koje pruža PIO nisu u skladu sa drugim javno dostupnim¹⁵ informacijama, kao što su prijave imovine i objavljene službene plate;
- Strani PIO nije u mogućnosti ili ne želi objasniti razlog za poslovanje u zemlji u kojoj se nalazi finansijska institucija ili DNFBP;
- PIO pruža netačne ili nepotpune informacije;
- Premeštanje sredstava sa kojima PIO naizgled nema nikakve veze više puta iz zemlje u zemlju;
- PIO potiče iz zemlje koja zabranjuje ili ograničava PIO-ove ili određene građane da imaju otvorene naloge ili poseduju određenu imovinu u stranoj zemlji;
- PIO umanjuje značaj svoje javne funkcije;
- PIO ne otkriva svoje položaje/funkcije (uključujući i one koji su *ex officio*);
- PIO ima pristup, kontrolu ili uticaj na račune/naloge vlade ili korporacija;
- PIO poseduje ili kontroliše finansijske institucije ili DNFBP-ove, privatno ili *ex officio*;
- PIO je direktor ili stvarni vlasnik pravnog entiteta koji je klijent finansijske institucije ili DNFBP-a.
- Dosledno korišćenje zaokruženih iznosa gde se to ne može objasniti izvorom

bogatstva ili izvorom sredstava;

- Depozit ili podizanje velike količine gotovine sa računa od strane PIO-a, korišćenje bankarskih čekova ili drugih instrumenata prenosa da bi se izvršila velika plaćanja;
- Prekid poslovnih odnosa finansijske institucije i DNFBP-ova sa PIO-om;
- Druge finansijske institucije i DNFBP-ovi su podvrgnuti regulatornim akcijama usled poslovanja sa PIO-om.
- Teško razlikovanje ličnih i poslovnih priliva novca;
- Finansijska aktivnost nije u skladu sa legitimnom ili očekivanom aktivnošću, sredstva su premeštena na račun ili se premeštaju između finansijskih institucija bez jasnog cilja poslovanja;
- Na računu je prikazan protok gotovine ili povezan transfer novca u ili van računa;
- Transakcije između računa korporacija koje nisu klijenti i računa PIO-a;
- PIO ne može ili ne želi pružiti detalje ili verodostojna objašnjenja za uspostavljanje poslovnog odnosa, otvaranje računa ili obavljanje transakcije;
- Račun PIO-a pokazuje značajnu aktivnost posle neaktivnog perioda ili u relativno kratkom vremenu posle početka poslovnog odnosa;
- Na računu je prikazan značajan protok gotovine ili transfera novca na račun ili sa računa;
- Transakcije između korporacija koje nisu klijenti i računa PIO-a;
- PIO ima više bankovnih računa bez očiglednog razloga.

Tipologije

Tipologije PIO-a

Predmet br. 1

Korišćenje zajmova politički izloženih osoba (PIO)

Izveštajni subjekat je podneo FIU-K-u izveštaj o sumnjivoj transakciji, uključujući i finansijske informacije o PIO-u (osobi B).

Fokus dobavljenih informacija je bankarski kredit na ime pojedinca (lica A), koje je vlasnik dve kompanije koje posluju u zemlji. U jednoj od njih osoba B je suvlasnik.

Kredit je korišćen za izvršenje plaćanja u vezi sa radom koji je izvršilo lice A na imovini u vlasništvu lica B.

U cilju dalje analize informacija o strane FIU-K-a, zatražene su dodatne informacije od izveštajnih subjekata, nakon čega je utvrđeno da je osoba A

dobila ukupno osam kredita koji su bili isplaćeni i pre nego što je prethodni vraćen.

Krediti koje je koristila osoba A iznosili su ukupno 200.000 evra, dok je ukupan iznos kredita bio 3.000.000 evra i jasno je premašio finansijske mogućnosti osobe B.

U nekim kreditima osoba B i jedan od njegovih rođaka su bili supotpisnici, čime je garantovano njihovo isplaćivanje.

Podaci dobijeni od FIU-K-a uključili su i informacije o nizu finansijskih transakcija između osoba A i B (u vidu kreditiranja/pozajmica) i tri slučaja kupovine parcela zemljišta kao investicija za građevinske projekte.

Finansijske transakcije osobe A se vrše uglavnom putem njegovih ličnih bankovnih računa. Njegovi poslovno povezani bankovni računi pokazuju značajan nivo aktivnosti koji uključuju transfere od strane lica B, kao i isplate subvencija koje potiču iz javnih fondova, pri čemu je B imao uticaj na njihovu isplatu.

Dalja analiza informacija dobijenih od strane FIU-K-a pokazala je da se krediti dobijeni za rad na imovini koja je u vlasništvu B isplaćuju od strane A, uglavnom preko njegovih poslovnih bankovnih računa.

Pokazatelji

Nekoliko kredita koje koriste uključene osobe predstavljaju glavni pokazatelj za analizu ovog slučaja od strane FIU-K-a, putem kojih je uspela da se uspostavi povezanosti između njih i ukaže na sumnjive transakcije koje su imale za cilj prikrivanje porekla sredstava putem korišćenja pravnih lica i kupovine nekretnina. Tokom analize informacija postalo je očigledno da su korišćene transakcije između PIO-a i njegovog facilitatora, kao i subvencije iz javnih sredstava, čime se povećava stepen sumnje o korišćenju uticaja na donošenje odluka PIO-a i kanalisanje sredstava na račune povezanog pravnog lica.

Ovi indikatori bi mogli poslužiti kao signal subjektima koji izveštavaju o budućim pokušajima politički izloženih lica da se oslanjaju na facilitatore i instrumente kako bi pokušali da plasiraju i rasporede svoje nezakonite prihode.

Sposobnost FIU-K-a da sagleda veze između uključenih lica i identifikuje njihove transakcije i poslovne odnose, jedna je od jačih stavki ovog slučaja.

Predmet br. 2

Neuobičajeni depoziti i strukturiranje transakcija

Izveštajni subjekat je podneo izveštaj FIU-K-u o sumnjivoj transakciji u vezi sa pravnim licem X, čiji se bankovni račun koristio za obavljanje mnogih transakcija ispod praga pravnog izveštavanja, mimo propisanih propisa, u kratkom vremenskom periodu. Ukupna vrednost transakcija iznosila je oko 1.000.000 evra.

Vlasnička struktura pravnog lica X sastojala se od tri akcionara, odnosno osobe A (koja je bila i PIO), B i C.

Sve umešane osobe bile su nekada pod policijskog i istragom povodom učešća u izvršenju krivičnog dela pranja novca. Ovo je predstavljalo osnovu za opravdanu sumnju u vezi sa nelegalnim poreklom sredstava korišćenih u navedenim transakcijama prijavljenim FIU-K-u.

Vrednost transakcija ispod praga izveštavanja je bio još jedan pokazatelj pokušaja uključenih lica da prikriju poreklo sredstava i izbegnu zakonsku obavezu prijave gotovinske transakcije subjektu izveštavanja.

Nakon dalje analize slučaja od strane FIU-K-a zaključeno je da su lica A, B i C, u svojstvu suvlasnika kompanije X, kako bi sakrili nelegalno poreklo sredstava, pokušali da ta sredstva predstave kao zakonski stečen prihod koji će se koristiti za kupovinu nepokretne imovine.

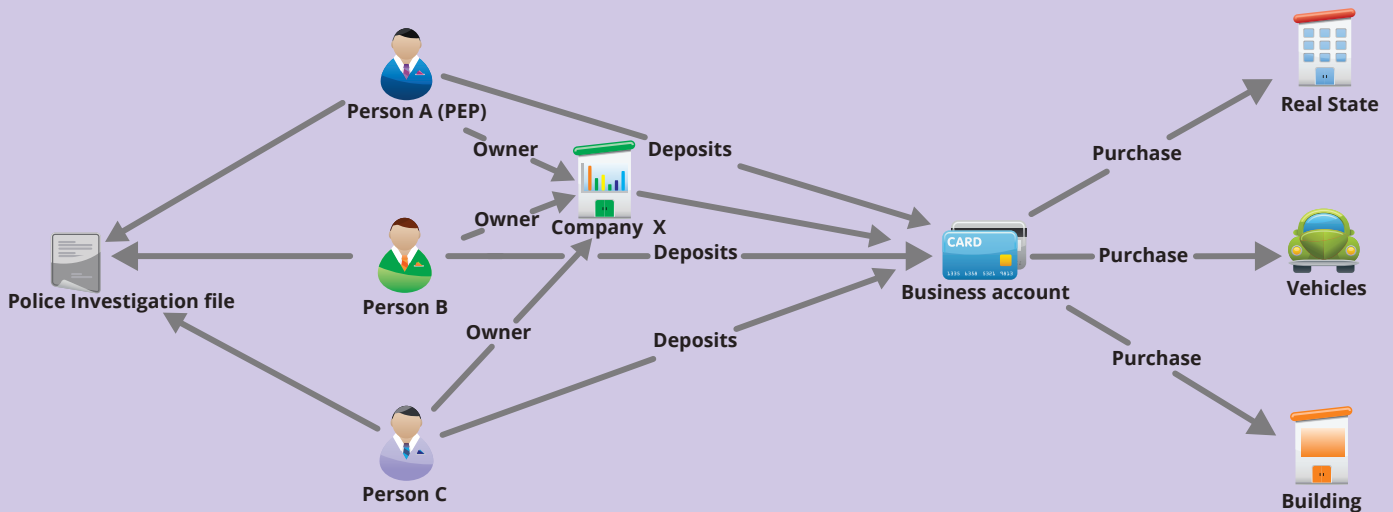
Pokazatelji

Kombinacija strukturiranja depozita i njihova neuobičajena priroda se smatraju glavnim pokazateljima za FIU-K, a dalju analizu STR-ova su podneli subjekti izveštavanja. Informacije o istrazi koju je sprovedla policija služe kao osnova za dalje potkrepljivanje nivoa sumnje o poreklu sredstava koje koriste PIO i druga povezana lica.

Kombinovanje sredstava nezakonitog porekla sa onima proizvedenim kroz legitimne poslovne aktivnosti karakteristika je ovog slučaja, koja je inače učestala u mnogim slučajevima pranja novca širom sveta.¹⁶

Subjekti izveštavanja bi trebalo da koriste pokazatelje ovog slučaja u daljem razvoju profila rizika svojih korisnika koji su PIO-ovi, kao i pri identifikaciji niza instrumenata i kanala isporuke koji se koriste u različitim fazama pranja novca.

Sposobnost FIU-K-a da iskoristi STR-ove koje su podneli subjekti izveštavanja i pruži dodatnu vrednost postojećem istražnom radu policije, predstavlja dobar primer uloge koju Finansijska obaveštajna služba ima u podršci tekućim naporima da otkrije kako PIO-ovi integrišu svoje nelegalne prihode kroz finansijski sistem i širu ekonomiju. Ona takođe pomaže napore organa za sprovođenje zakona u pronalaženju imovine stečene u ovom procesu koja bi mogla postati rezultat uložениh napora za zaplenu i konfiskovanje.

Trendovi

Ovi slučajevi pokazuju jasan trend u aktivnostima PIO-ova u pogledu kontinuirane upotrebe finansijskih instrumenata, ulaganja u tržište nekretnina i oslanjanja na facilitatore za obavljanje svih faza pranja novca.

Izgleda da su finansijske institucije u vrhu takvih poduhvata i izgleda da su krediti omiljeni instrument koji koriste PIO-ovi i njihovi saradnici. Štaviše, korišćenje transakcija nekretnina takođe ukazuje na važnost preventivne uloge koju određena preduzeća i profesije u ulozu čuvara kapije¹⁷ imaju pri identifikaciji ovih područja kao onih koja nose veći rizik.

U slučajevima kojima rukovodi FIU-K čini se da su se PIO-ovi opredelili za lokalni pristup pri realizaciji svojih poduhvata, što je možda posledica višeg stepena nadzora međunarodnih poslovnih odnosa koje bi mogli realizovati u inostranstvu.

Ovakav *modus operandi*, ukoliko je to opravdano, trebalo bi da vlasti na Kosovu dodatno istraže tokom revizije Nacionalne procene rizika, kako bi se utvrdilo da li je ovo zaista jasan trend koji treba uzeti u obzir i na njemu primeniti relevantne mere ublažavanja u saradnji sa subjektima izveštavanja.

Štaviše, subjekti izveštavanja treba da uzmu u obzir ulogu takvih pokazatelja u procesu izrade ili revizije njihovih individualnih procena rizika, identifikaciji pokazatelja i upozoravanju koje bi moglo dovesti do analize, a kasnije i podnošenja izveštaja o sumnjivim transakcijama FIU-K-u.

Predmet br. 3

Korišćenje sredstava neosnovanih nivoom prihoda

STR je dostavio FIU-K-u uvid u depozit koji je osoba A uplatila na svoj lični bankovni račun kako bi isplatila svoj kredit. Deponovan iznos je bio 62.000 evra, a deklarisan izvor sredstava bio je pozajmica od drugih lica.

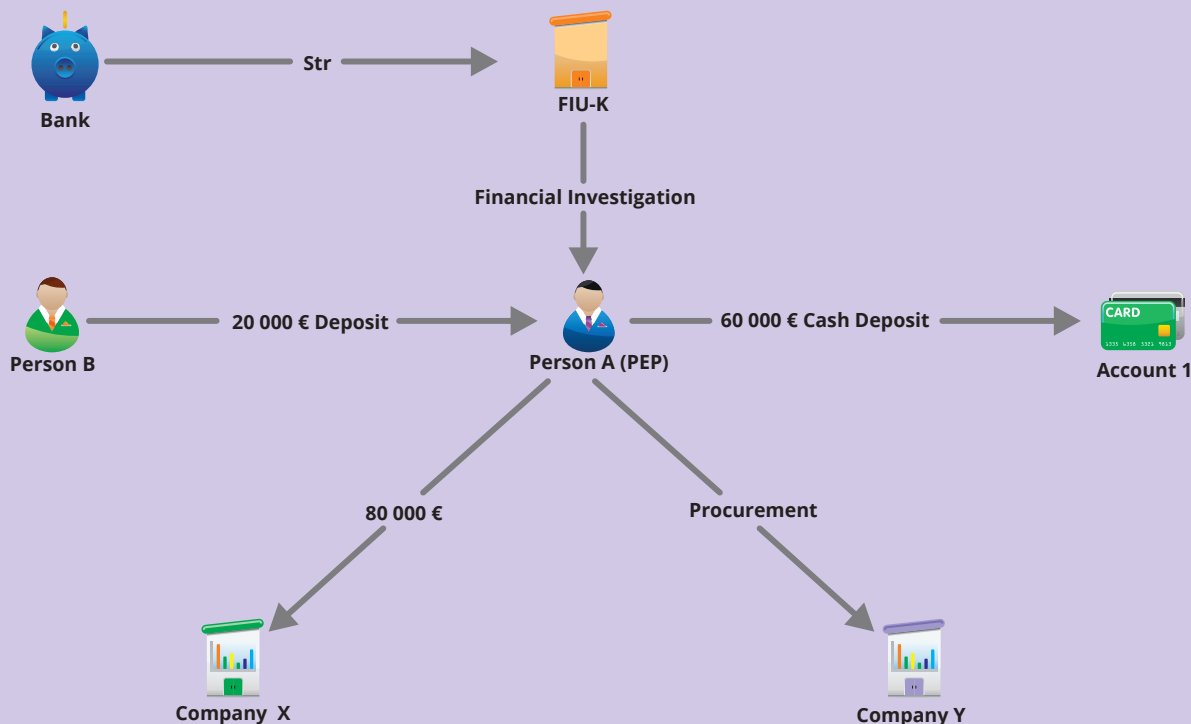
Nakon niza unapređenih mera opreza, izveštajni subjekat je saznao da je njegov klijent (osoba A) politički izložena osoba (PIO).

U toku analize informacija, FIU-K je dobio informacije o trenutnom položaju/funkciji osobe A i to u jednoj od nezavisnih javnih institucija na Kosovu. Istorija zapošljenja osobe A pokazuje da je ta osoba radila za privatnu kompaniju i da se njen prihod mogao smatrati prosečnim.

Iako osoba A nije prijavila nikakav dodatni prihod poreskim organima u poslednjih 5 godina, ona je nastavila da uplaćuje depozit na svoj bankovni račun i uglavnom je to bilo mimo propisa izveštavanja o gotovinskim transakcijama.

Podaci iz Kancelarije za nepokretnu imovinu nisu pokazali nikakvu nepokretnu imovinu na ime osobe A, dok je dalja analiza finansijskih informacija izvedena od strane FIU-K-a otkrila depozit na njegov račun od strane lica B u iznosu od 22.500 evra sa navedenim izvorom sredstava „prodaja nepokretnosti“.

Sredstva koja su deponovana na njegov račun prebačena su kompaniji X od strane osobe A za kupovinu stana u Prištini, čija je ukupna cena 80.000 evra.

Informacije iz otvorenih izvora pokazuju da je osoba B vlasnik kompanije Y koja je učestvovala u nizu projekata javnih nabavki na Kosovu.

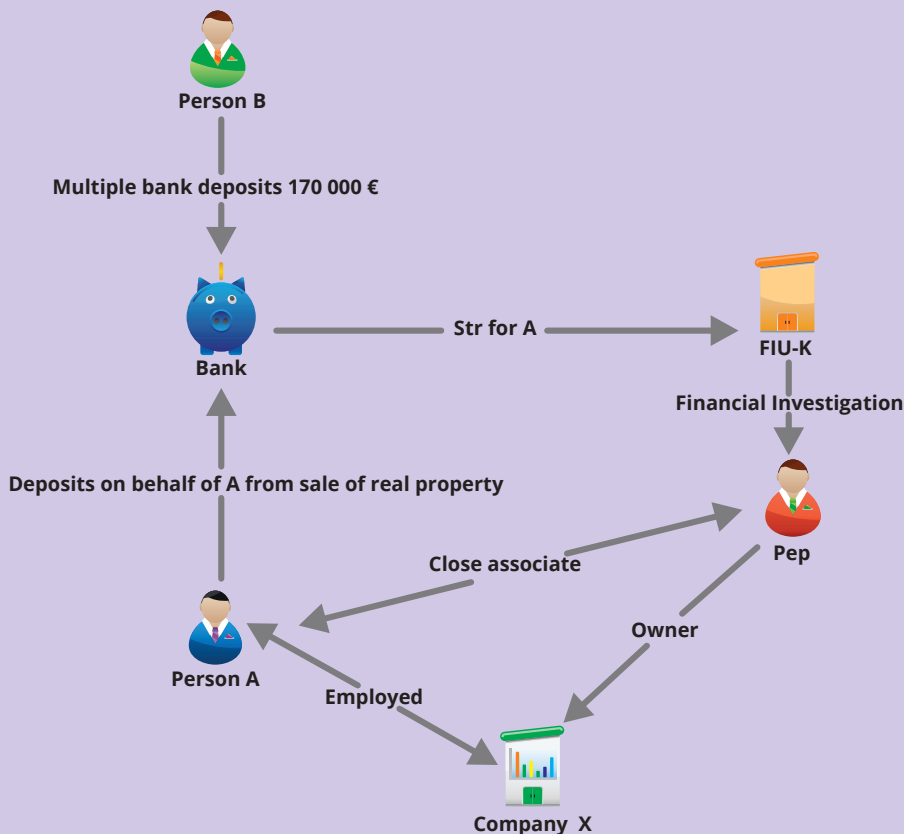
Izveštaji medija takođe ističu veze između vlasnika kompanije Y, osobe A i drugih zvaničnika uključenih u postupke nabavke.

Pokazatelji

Glavni pokazatelji koje je FIU-K razmatrao u ovom slučaju bili su prosečni prihodi koji je ostvario PIO na svom prethodnom poslu u privatnom sektoru, nedostatak validnog opravdanja za sredstva koja su deponovana na bankovni račun i mogućnost PIO-a da utiče na donošenje odluka u vezi sa javnim nabavkama.

Trendovi

Trend identifikovan u ovom slučaju odnosi se na upotrebu pravnog lica za pružanje legitimnog pokrića za raspoređivanje nelegalnog prihoda, koje je i potencijalno povezano sa zloupotrebom ovlašćenja i proneverom javnih fondova od strane PIO-a.

Predmet br. 4

Korišćenje gotovinskih depozita od strane bliskih saradnika

STR je ukazao FIU-K-u na sumnje u vezi sa transakcijama koje je izvršilo lice A, koje je bilo poznato kao bliski saradnik PIO-a. Tokom 2015. i 2016. godine osoba A je uplatila 10 gotovinskih depozita na svoj lični račun u vrednosti od ukupno 170.000 evra.

Deklarisani izvor sredstava za depozite bio je „porodična ušteđevina“, kao i „prodaja nepokretne imovine / nekretnine“ od strane osobe B.

Osim toga, u 2017. godini je osoba A je bila korisnik transfera od strane lica B u iznosu od 27.000 evra. Opis naveden u prenosu je glasio „uplata za prodaju nepokretne imovine / nekretnine“ i odmah je podignut u gotovini od strane lica A.

Informacije od državnih organa pokazuju da osoba A nije bila zaposlena u to vreme i da je tokom protekle tri godine bio zaposlen u preduzeću X, koje je u vlasništvu PIO-a.

Transakcija koju je izvršilo lice A i njegova bliska veza sa PIO-om pokrenule su sumnje u pogledu njegove uloge u izvršenju, pomaganju i olakšanju krivičnog dela pranja novca.

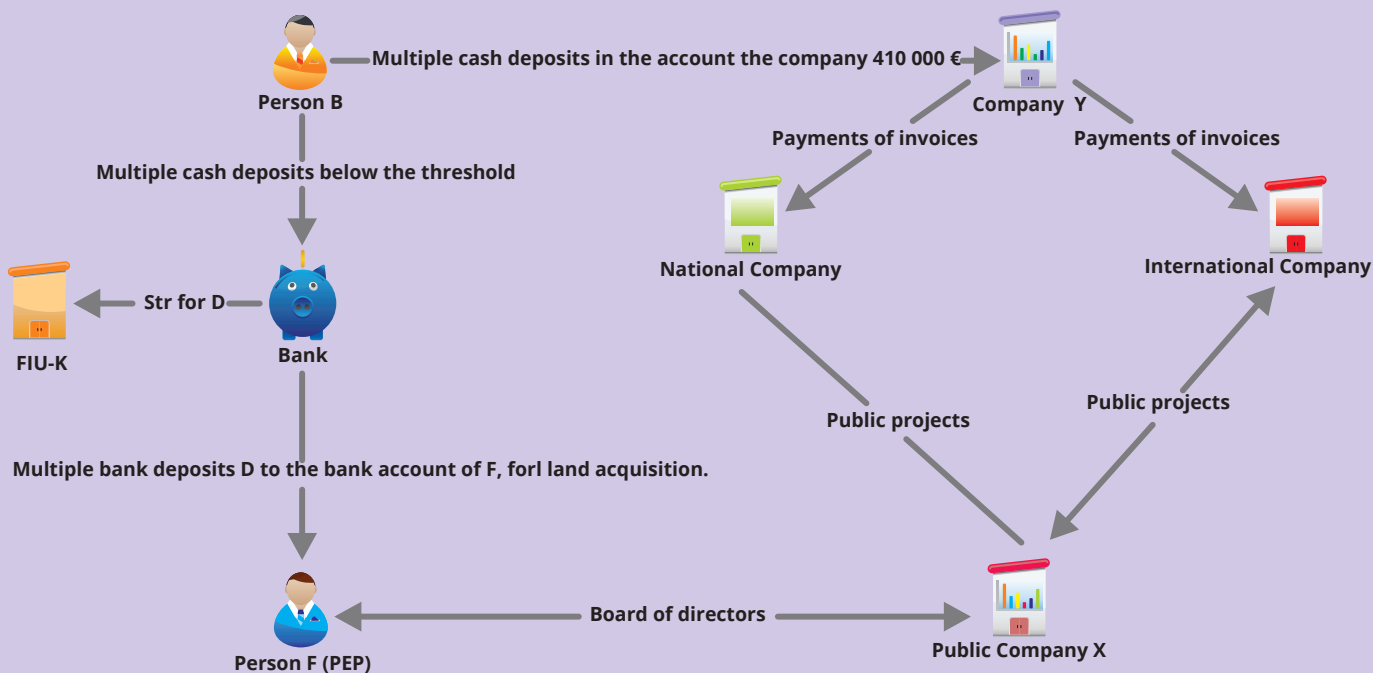
Pokazatelji

U ovom slučaju bliski saradnik je bio taj koji je usmeravao transakcije u ime PIO-a. Pored toga, finansijski sistem pokazuje sposobnost da izveštava o sumnji i skreće pažnju povodom sprečavanja nelegalnih sredstava da uđu u formalne bankarske kanale.

Bliska veza sa PIO-om očigledno u ovom slučaju i ukazuje na spremnost PIO-a da preuzme viši nivo rizika u fazi plasiranja, uprkos sposobnosti banaka da spreče takve aktivnosti.

Trendovi

Korišćenje transakcija za nekretnine i porodičnu ušteđevinu su neke od glavnih karakteristika ovog slučaja i ukazuju na jedan od glavnih trendova u pranju novca kod PIO-ova na Kosovu.

Predmet br. 5

Korišćenje poslovnih transakcija u procesu plasiranja i raslojavanja/raspodele nelegalnih fondova

Lice D je izvršilo nekoliko transakcija ispod praga, tj. mimo pravila izveštavanja, a sakupljeni iznos je prebačen licu F, koje je kasnije identifikovano kao PIO zbog njegovih funkcija u bordu direktora u javnom preduzeću X na Kosovu. Svrha za prenos sredstava glasila je „plaćanje / uplata za kupovinu zemljišta“.

Dnevni gotovinski depoziti su u poslednje vreme primećeni i na bankovnom računu pravnog lica Y u vlasništvu lica D. Depoziti su bili uglavnom ispod praga izveštavanja, u iznosu od oko 96.000 evra. Transakcije su obavljane na dnevnoj osnovi ili u intervalima od 2 ili 3 dana, a trend je nastavljen u narednoj godini, uključujući oko 40 gotovinskih depozita koji su ukupno iznosili 320.000 evra.

Sredstva su se delimično koristila za plaćanje faktura na ime različitih kompanija koje posluju unutar zemlje, ali i na međunarodnom nivou. Dalja finansijska

analiza pokazala je da su neke korisničke kompanije bile uključene u niz javnih projekata koje je organizovalo javno preduzeće, u kome je osoba F bila član odbora.

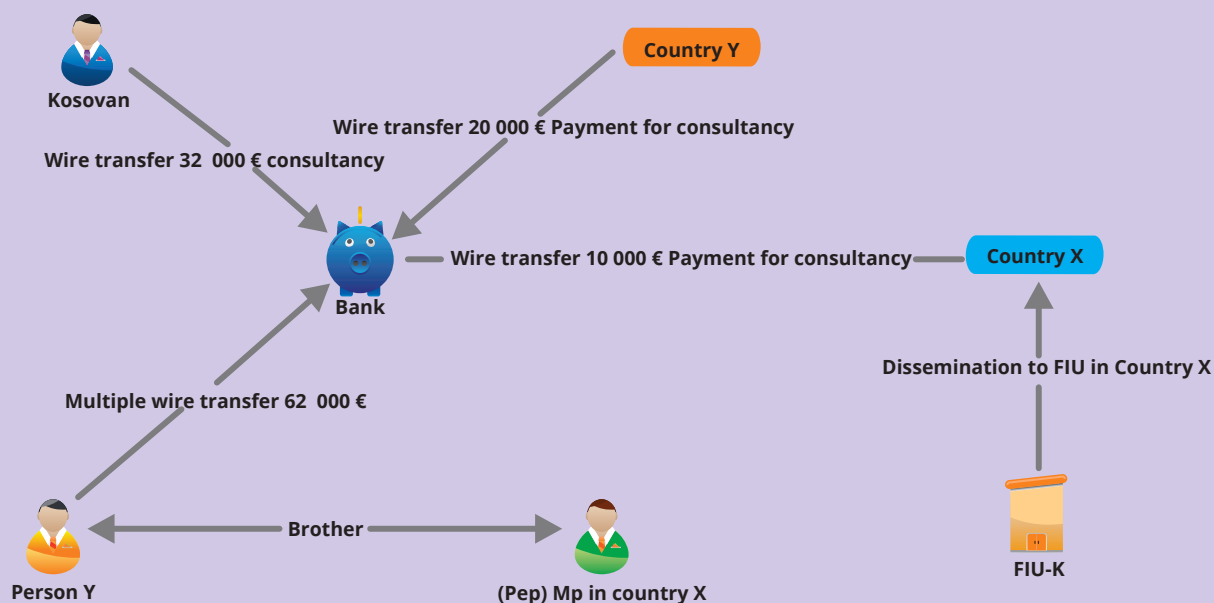
Pokazatelji

Korišćenje kombinovane poslovne delatnosti za plaćanje faktura i kontinuirano plasiranje sredstava u gotovini su glavni indikatori koje je FIU-K koristio za dalje sprovođenje finansijske istrage osoba uključenih u ovaj slučaj.

Raspodela sredstava putem međunarodnih transakcija mogla bi se smatrati glavnim rizikom u ovom slučaju, jer je neophodno da tužilaštvo pribegne uzajamnim instrumentima pravne pomoći kako bi se osigurala efikasna istraga i relevantna repatrijacija.

Trendovi

Međunarodna komponenta koja se koristi u ovom slučaju predstavlja povećan nivo rizika i sadrži kako elemente plasiranja tako i elemente raspoređivanja/raslojavanja u procesu pranja novca.

Predmet br. 6

Korišćenje konsultantskih usluga kao pokriće za plasman i raspoređivanje prihoda od strane PIO-ova

Osoba Y bila je korisnik dva međunarodna i jednog nacionalnog transfera novca u iznosu od 62.200 evra. Informacije iz otvorenih izvora pokazuju da je njegov brat poslanik u zemlji X i isto tako član porodice PIO-a.

Pre toga je osoba Y takođe primila transfer novca iz zemlje X u iznosu od 10.000 evra i uplatu od 32.000 evra od jedne osobe sa Kosova. Opis koji je dat kao svrha ovog međunarodnog transfera je bio namirenje dugovanja na osnovu ugovora o konsultantskim uslugama. Nekoliko dana kasnije osoba Y primila je iz iste zemlje još jedan transfer u iznosu od 20.000 evra.

Nakon daljih analiza informacija od strane FIU-K-a, zaključeno je da su sredstva koja su korišćena u transakcijama među uključenim licima mogla da vode poreklo iz nezakonitih aktivnosti i ta informacija je spontano prenesena partnerskoj FIU u zemlji X.

Pokazatelji

Glavni indikator koji koristi FIU-K u ovom slučaju jeste učešće stranog PIO-a, a finansijska istraga je imala za cilj da uspostavi vezu između prihoda nastalih u stranoj nadležnosti i pokušaja sprovođenja procesa raspoređivanja i integracije na Kosovu. U ovom slučaju odluka o širenju informacija partnerskoj FIU, koja se zasniva i na najboljim međunarodnim praksama, smatra se odgovarajućom i može se koristiti i u drugim slučajevima za širenje spontanih informacija koje bi mogle dovesti do istrage PN-a u relevantnoj nadležnosti.

Trendovi

Upotreba međunarodne komponente ukazuje na to da se PIO-ovi sve više oslanjaju na transakcije sa stranim nadležnostima/jurisdikcijama kako bi osigurale pokriće legitimitea za prihode. Konsultantske usluge predstavljaju novu karakteristiku u ovom slučaju i u skladu sa mnogim tipologijama PN-a i indikatorima priznatim na međunarodnom nivou.

Predmet br. 7

Uključivanje članova porodice u pranje novca od prihoda

Izveštajni subjekat je obavestio FIU-K o sumnjama da je osoba A izvršila nelegalne aktivnosti i zloupotrebila ovlašćenja dok je bila direktor javne ustanove.

Dalja analiza finansijskih informacija o ovoj osobi pokazala je da je ona izvršila bankarsku transakciju značajnom količinom novca i da je često upotrebljavala kreditne kartice, što je ukazalo na način života koji je očigledno van mogućnosti osobe A i njegove porodice.

Članovi bliske porodice (otac i braća) osobe A su bili akcionari kompanije C, koja je u posedu imala nekretnine visoke vrednosti. Tokom prvih godina nakon osnivanja kompanije akcionari su ostvarili značajna ulaganja iako su prihodi kompanije bile prilično skromni.

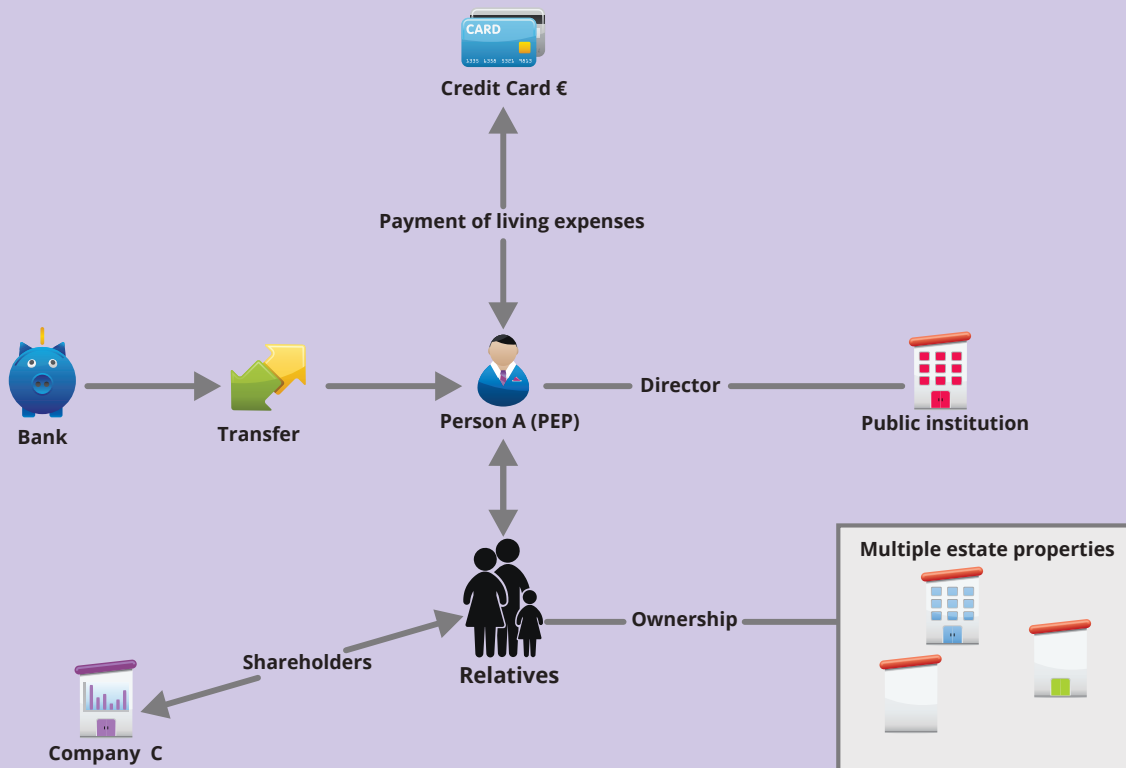
Uprkos činjenici da osoba B nije bila direktno uključena u delatnosti kompanije, zaključeno je da su značajne investicije u nekretnine izvršene kroz nezakonite prihode stečene koruptivnim postupcima koje je B izvršio prilikom obavljanja javne funkcije.

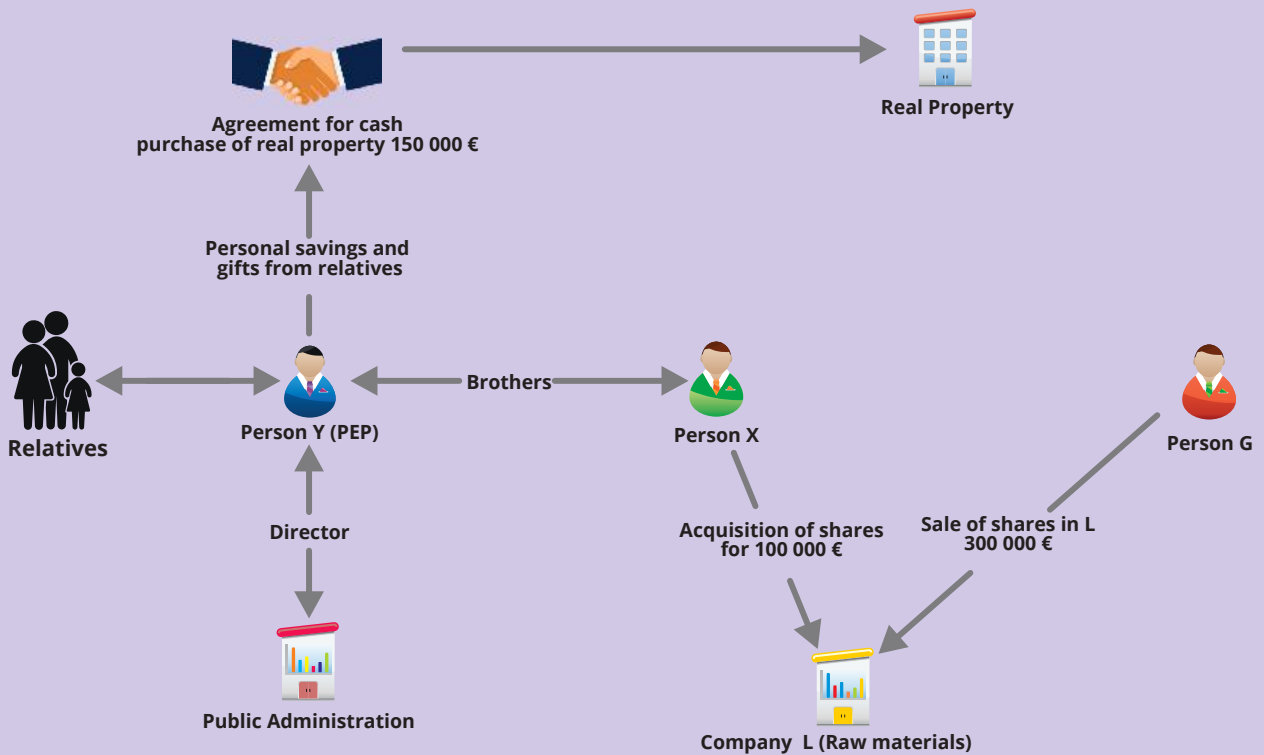
Pokazatelji

Primarni pokazatelji za FIU-K bili su STR o PIO-u i potencijalne veze sa zloupotrebom moći, kao i način života koji očigledno premašuje legitimno raspoloživa finansijska sredstva. Štaviše, značajne investicije u nekretnine od strane članova porodice su takođe bile predmet finansijske analize koja je pokazala da iste ne mogu biti opravdane znanim izvorima prihoda i zarada.

Trendovi

Ovaj slučaj takođe pokazuje trend učešća članova porodice u procesu pranja novca, a pokušaj PIO-a da se distancira od značajnih investicija u nekretnine, kao i korišćenje kreditnih kartica kako bi lakše vodio ekstravagantni život predstavljaju novinu.

Predmet br. 8

Upotreba sredstava nepoznatog porekla za kupovinu nekretnina

FIU-K je obavešten o transakciji za nekretnine sa osobom Y zaposlenom na mestu direktora u javnoj upravi. Vrednost imovine iznosila je 150.000 evra, a isplata rata izvršena je sredstvima koja su prijavljena kao lična ušteđevina i pokloni od roditelja, te nisu bila kanalisana kroz bankarski sistem.

Dalja analiza informacija prikupljenih iz više izvora o porodičnim vezama i aktivnostima pokazala je da:

- Takva sredstva nisu distribuirana bankovnim računima;

- Brat osobe Y stekao je akcije kompanije L u iznosu od 100.000 evra, dok su ugovori sa notarima pokazali da je njihova stvarna vrednost bila skoro dvostruko veća.

Ova transakcija podigla je još više sumnje kada se uzela u obzir činjenica da je prodavac (osoba G) platio za iste akcije skoro 300.000 evra i prodao ih nakon toga za znatno manji iznos.

FIU-K je takođe obavešten o zloupotrebi ovlašćenja od strane osobe Y dok je pomenuti obavljao funkciju u sektoru koji je odgovoran za izdavanje dozvola i preradu sirovina, na osnovu koje je pridobio nekoliko privatnih lica.

Pokazatelji

Korišćenje članova porodice i sredstava nepoznatog porekla koje se koriste za kupovinu nekretnina su glavni pokazatelji koje je FIU-K razmatrao u sprovođenju finansijske istrage za ovaj slučaj.

Još jedan interesantan pokazatelj je kupovina potcenjenih akcija od strane člana porodice.

Trendovi

Pored trenda primećenog u drugim slučajevima, korišćenje pravnih lica i prodaje akcija je novina koja ukazuje na to da umešani PIO i njegovi članovi porodice rade izvan poznatih uobičajenih šema i pokušavaju da izbegnu udruživanje putem različitih sredstava.

Beleške

1 <http://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/recommendations/Guidance-PEP-Rec12-22.pdf>

2 https://www.unodc.org/documents/treaties/UN-CAC/Publications/Convention/08-50026_E.pdf

3 Korišćenje posrednika kao što su računovođe, advokati ili kompanije pružaoci usluga i trustovi, koji su u njihovo ime uključeni u formiranje i upravljanje korporativnim vozilima i šemama, ali koji možda nemaju dovoljno svesti o tome, smatra se nezakonitim postupanjem PIO-a.

4 Proces prolazi kroz postavljanje, raspoređivanje i integraciju prihoda kako bi im se pružio legitiman izgled.

5 Npr. jednoglasni sporazum u odnosu na pristup u kojem se odluka odobrava na raznim nivoima menadžmenta.

6 Imenovana nefinansijska preduzeća i profesije.

7 Na osnovu sličnih transakcija unutar grupe vršnjaka.

8 Npr. nominalne vlasničke ošor kompanije pod kontrolom nominalnog direktora, ali indirektno pod kontrolom PIO-a.

9 Na osnovu punomoćja ili potpisanog ovlašćenja.

10 Npr. informacije prikupljene korišćenjem automatizovanih pretraga baza podataka, ručno ažuriranje profila klijenta ili praćenje transakcija.

11 Obrazac pruža osnovu koju subjekat može koristiti za upoređivanje sa informacijama koje je pružio klijent ili transakcije sprovedene tokom poslovnog odnosa.

12 Na primer, dodatne informacije ili drugi pouzdani izvori informacija.

13 Npr. činjenica da pretraga baze podataka potvrđuje da su dve osobe PIO-ovi, ali ne ukazuje na dodatne informacije o učešću jedne od njih u istrazi za proneveru javnih sredstava, možda neće imati opipljivu vrednost za instituciju koja izveštava.

14 Izveštajni subjekti bi trebalo da budu upoznati sa ograničenjima povezanim sa takvim bazama podataka, i u slučajevima koji se odnose na klijenta može se pogrešno pretpostaviti da isti nije PIO. Štaviše, neke međunarodne baze podataka ne usklađuju u potpunosti svoju definiciju PIO-ova sa lokalnim.

15 Inicijativa Svetske banke o javnoj odgovornosti koja pruža pravne informacije iz mnogih zemalja o nalazima šefova država, ministara i članova vlada, članova parlamenata i državnih službenika.

16 Pranje novca na osnovu trgovine identifikovano je u izveštaju koji je RGFM objavio 2006. godine <http://www.fatf-gafi.org/publications/methodsandtrends/documents/trade-basedmoneylaundering.html>.

17 Advokati, notari i računovođe su često uključeni u transakcije sa nekretninama u ime svojih klijenata i stoga su *mere upoznavanja klijenta* važne za identifikovanje pokušaja korišćenja nelegalnih sredstava.

POLITICALLY EXPOSED PERSONS
MONEY LAUNDERING
TYPOLOGIES IN KOSOVO

Politically exposed persons money laundering typologies in Kosovo

The drafting and publication of this Report has been implemented by the SAEK II Project, UNDP Kosovo, in collaboration with the Financial Intelligence Unit, with the support of the Swiss Agency for Development and Cooperation (SDC) in Kosovo and The Danish International Development Agency (DANIDA).

Disclaimer:

The content of this Report does not necessarily reflect the opinions of UNDP nor those of our donors, SDC and DANIDA. This report is a joint effort of UNDP and the Financial Intelligence Unit.

Contributors:

Mato Meyer, Chief Technical Specialist – Anti-corruption, UNDP Kosovo
Agim Muslić, Expert on Anti-Money Laundering and Counter Terrorism Financing

Cover illustrated by:

Elejsa Jashari, VII th grade student, “Eqrem Çabej”, Mitrovicë / Mitrovica

Design and Print:

N.G.B. Grafika Rezniqi

Content

POLITICALLY EXPOSED PERSONS MONEY LAUNDERING TYPOLOGIES IN KOSOVO

LIST OF ACRONYMS	3
EXECUTIVE SUMMARY	5
GUIDANCE FOR REPORTING ENTITIES	7
Timeline for being considered a PEP	10
Ongoing transaction monitoring	12
Customer risk profile and identification	14
Challenges and trends in dealing with PEPs	16
Indicators	17
Typologies	20

LIST OF ACRONYMS

AML/CFT	Anti-money laundering and counter financing of terrorism
BO	Beneficial ownership
CDD	Customer Due Diligence
DANIDA	Danish International Development Agency
EDD	Enhanced Due Diligence
DNFBPs	Designated Non-Financial Businesses or Professions
FATF	Financial Action Task Force
FIU-K	Financial Intelligence Unit of Kosovo
FIU	Financial Intelligence Unit
ML	Money laundering
NRA	National Risk Assessment
PEPs	Politically Exposed Persons
SAEK	Support to Anti-corruption Efforts in Kosovo
RE	Reporting entity
SDC	Swiss Development Cooperation
STR	Suspicious Transaction Report
UNCAC	United Nations Convention Against Corruption
UNDP	United Nations Development Programme

The views expressed in this publication do not necessarily represent the views of UNDP, the Swiss Development Cooperation and DANIDA.

EXECUTIVE SUMMARY

Combating money laundering and terrorist financing is essential to mitigating corruption. Grand corruption involving public officials erodes the public trust, hinders economic development, skews the distribution of wealth and can ultimately lead to social unrest.

That is why the United Nations Development Programme (UNDP), through the Support to Anti-corruption Efforts in Kosovo* (SAEK) project that is supported by the Swiss Development Cooperation (SDC) and the Danish International Development Agency (DANIDA), has partnered with Kosovo's Financial Intelligence Unit (FIU-K) to build the capacities of financial investigators to detect and prosecute financial crime and assess trends in money laundering that will help investigative processes and the repatriation of stolen assets. As a result of closely analyzing regional and local trends and cases, UNDP SAEK, in partnership with the FIU-K, has developed these Typologies of Money Laundering involving Politically Exposed Persons (PEPs) with the aim of illustrating alleged money laundering schemes so as to ease the identification of suspicious activities and improve early detection, disruption of illicit activities, the success rates of prosecutions, and ultimately the amount of repatriated stolen assets.

PEPs are a special category of current or former international, domestic or foreign public officials who have or have been entrusted with a prominent function and wield discretionary

power or political influence and as such are placed under enhanced due diligence and know your customer procedures by financial and designated non-financial businesses and professions as additional anti-money laundering and counter financing of terrorism (AML/CFT) measures regarding business relationships. It is up to the reporting entity to assess who fulfills the criteria of foreign, domestic or international PEP and when a former PEP no longer poses a risk and can be removed from any enhanced due diligence procedures. The FATF Guidance note on Politically Exposed Persons (Recommendations 12 and 22) from June 2013 provides definitions that help reporting entities identify PEP clients.¹ Monitoring financial and non-financial dealings by PEPs is enshrined in Article 52 of the United Nations Convention Against Corruption² which sets forth obligations on the part of States Parties to combat corruption.

This report provides guidelines for reporting entities on how to engage with PEPs as clients, monitor risk and identify red flag indicators that may require filing of reports to the FIU. In the final section, eight typologies (or cases) of identified alleged money laundering involving PEPs are explained so as to illustrate money laundering schemes that reporting entities and investigators encounter. The typologies are based on real reported cases, however they have been redacted and altered and do not reflect in totality any ongoing case nor do they prejudicate the guilt of any person or persons.

* References to Kosovo shall be understood to be in the context of United Nations Security Council Council resolution 1244 (1999).

Grand corruption schemes by necessity involve money laundering, be it through real estate purchases, fictitious consultancies or other services for firms, tax evasion, dubious loans and other illicit financial schemes. These types of criminal activities are often complicated financial schemes designed to obfuscate and throw off financial regulators and investigators. In order to uncover illicit financial flows, regulators and law enforcement agents have to first understand how these schemes work, and all parts of the anti-money laundering system – from compliance officers in the private sector to investigators and finally judges – should understand how these types of criminals misuse the financial system to launder their proceeds from criminal activities.

This publication is the first analysis of money laundering involving PEPs to be undertaken in Kosovo and it is our sincere belief that it will serve as a valuable reference guide for private sector reporting entities in discerning which clients are of high risk and what suspicious activities to report; police and prosecutors in building their cases through uncovering evidence that leads them to initiate confiscation procedures; and finally for judges in understanding how this type of white collar crime is committed and to adjudicate appropriate sentences for these types of serious offenses.

Nothing decimates trust in the public sector more than unsanctioned grand corruption that takes away funds delineated for such things as schools, clinics, roads and puts it into the pockets of criminals who misuse public office for private gain. It is our hope that this publication will be a valuable step towards creating a system in Kosovo in which corruption becomes aberrant occurrences that are more easily detected and appropriately sanctioned. UNDP SAEK, through the course of this project, will continue to work with Kosovo's anti-corruption authorities, law enforcement, oversight authorities, regulators, Civil Society and central and local level institutions to both establish a robust corruption prevention system that detects alleged wrongdoing, and a corruption suppression system that sanctions criminal offenses pertaining to corruption and confiscates and repatriates stolen assets that are meant to be spent to improve the lives of people.

GUIDANCE FOR REPORTING ENTITIES

The cases of corruption that are made public internationally, as well as regionally, indicate a growing problem concerning the involvement of PEPs in misappropriation of public funds and assets. These actions do have a significant impact on the integrity and credibility of the financial institutions and designated non-financial businesses and professions therefore highlighting the need for the exercise on their part of a higher level of diligence in establishing and continuously monitoring the business relationships with this category of customers. Such measures are considered an important part of the overall regime that countries around the world are required to create and manage, with a view to addressing potential corruption and the associated money laundering risks.

The detrimental impact of corruption, leads to lack of trust in public institutions, reduction of government revenues, worsening of the overall investment environment within a particular country and beyond. The flows of proceeds acquired funds.

People entrusted with prominent public positions in government or political parties have considerable opportunities for illicit gains due to their domestic or international authority, diplomatic privileges and therefore are seen as potentially exposed to a higher risk for money laundering activities.

In this framework the implementation of an effective preventive regime for PEPs, is a critical component in the overall efforts of tackling corruption, because laundering the proceeds generated from this offence, becomes more

difficult due to the ability of the reporting entities to detect suspicious transactions, ensure the maintenance of an audit trail for further reconstruction in the case of investigations, and provide assistance to Law Enforcement Authorities in recovering funds or assets involved. An effective implementation of customer due diligence (CDD) measures constitutes a solid foundation to mitigate the money laundering risks associated with PEPs.

In many occasions PEPs may be in a position to abuse their position for private gain and may resort to services of the financial system and beyond as conduits for laundering the proceeds. The recommendations adopted by the Financial Action Task Force (FATF) in 2012, are of a preventive nature and are not to be perceived as penalizing PEPs or automatically imply their involvement in criminal activity.

PEP's family members or close associates may also benefit from, or be used to facilitate, the concealment of proceeds generated through the abuse of position held. It is as a result of this connection that family members and known close associates ought to be subject to greater scrutiny by the reporting entity.

Reporting entities are expected to conduct on a case-by-case basis an assessment of the level of risk from being involved in a business relationship with a PEP, family members or close associates.

Establishing the level of prominence of the function held internationally or domestically by a PEP is an important part of this assessment. In this regard reporting entities may consider the political and administrative organization of the country, discretion that PEPs have in decision-making and all budgetary matters, the powers and responsibilities associated with particular public functions, influence over public procurement and the management of public funds (especially in large projects).

International experience shows that PEPs often resort to international wire transfers, complex corporate vehicles, trusts and company service providers that provide the know-how³ and assistance in all the stages of money laundering⁴, and therefore they should be considered in the assessment of the individual risk of the reporting entities as well as devising the appropriate risk-mitigating measures.

In dealing with foreign PEPs, reporting entities may rely on many international sources of information, particularly the ones that issue ranking of countries that are more exposed to corruption (e.g. Transparency International www.transparency.org) as well as public domain sources (e.g. websites of parliaments, governments institutions), reputable news sources, public registers, etc.

For those reporting entities that have business relationships with countries that are considered as vulnerable to corruption, it would be advisable to obtain additional information about their customers

or persons closely related to them (e.g. family members or close associates) whether they are involved in activities that are known to have been associated with corrupt practices (exploration of natural resources, licensing of activities having a position of monopoly, arms sale, major public works, etc.).

Enhanced monitoring of the business relationship should be included in the internal procedures adopted by the reporting entities and may consist of:

- Closer scrutiny of the number and volume of transactions included in business relationships with PEPs (for example, involving Joint Stock companies, trusts, transaction performed in multiple jurisdictions) in order to conclude whether there is a clear and legitimate reason for such patterns and their consistency with the declarations made during the establishment of a business relationship;

- Undertake reasonable measures to establish the source of wealth, the type of economic activity that has created the wealth and the source of funds to be used in the relationship; **

- In cases of any inconsistent sources of wealth, (e.g. value of property owned by the PEP is disproportionate to the legal sources of income) on-going scrutiny should be applied in order to develop and update a baseline of the profile and the expected activity in order to have a valid basis for future monitoring. Some unusual indicators might be any unusual receipts of funds originating from government bodies, state-owned companies or central bank accounts;

- Corporate customers that may be linked to PEPs, through shareholding below the applicable thresholds or participation in the boards of directors;

- Consider PEPs positions that might have been identified as higher risk in the National Risk Assessment (NRA);

In assessing the role that family members have on the overall business relationship with PEPs, reporting entities should take into account the level of influence they might be able to exercise on the person, the size and features of family members and dependents. Depending on the social features of the country this circle may be limited to parents, siblings, spouses/partners, and children while elsewhere this may also include grandparents and grandchildren or even be extended to cousins or wider members of a clan. In all cases reporting entities should be aware that family members of a PEP, are not PEPs themselves simply because of the family affiliation.

The approval of a senior manager is required for the establishment and the continuation of a business relationship with a PEP, the reporting entity. For these purposes, senior management is to be, as a minimum, an individual that is a member of the board of directors. Nevertheless in order to ensure adequate implementation of this requirement, the reporting entity should take into account its internal structure and rules of operation. Depending on the level of risk of the business relationship with a PEP the reporting entity may rely on a number of measures such as:

- Approval by senior management for high risk relationships;
- Approval by the Head of Compliance Unit for medium or low risk customers followed by timely information to the Board of Directors;

The internal policies and procedures of the reporting entity should outline the decision-making process in the establishment or continuation of a business relationship with PEPs, designating the persons involved and the manner of reaching the decision⁵. The policies should be flexible enough to allow such approval to be granted by someone with sufficient seniority and knowledge of the institution's money laundering and terrorist financing risk exposure. In any case the decisions (for the approval or refusal) must be documented and when possible contain a delineation of responsibility and accountability.

With respect to other reporting entities⁶ having a limited number of human resources available, this approval would have to be made by the administrator or the person in charge of AML/CFT compliance matters.

Upon entering into a business relationship with PEPs, the reporting entity is expected to conduct enhanced ongoing monitoring. The nature and scope of this monitoring should be based on the risk assessment undertaken by the entity, indicators and typologies reports published nationally or internationally as well as the findings of the NRA. The FATF recommendations and the definition of a PEPs, do not

apply to persons considered as holding 'junior or mid-ranking' positions, therefore they should only be subject to normal customer due diligence. Nevertheless, the reporting entity should be aware of the potential risk they represent since they could act on behalf of a PEP. Where it assesses a higher risk level the reporting entity should consider applying additional measures commensurate with such risk.

The category of customers deemed as 'close associates' of a PEP include:

- Persons who are known to have joint beneficial ownership of a legal entity or a legal arrangement with a PEP;
 - Persons that have a close business relationship with a PEP;
- In all cases it should be made clear to the reporting entities that close associates of a PEP, are not necessarily PEPs.

Risk assessment is considered the cornerstone of the establishment and continuation of a business relationship with PEPs and in this regard the reporting entities should be aware of the fact that not all PEPs pose the same level of risk. The reporting entities should apply a risk based approach that among others takes into account the following factors:

- The prominence of the public functions held by the PEP, nationally or internationally, as well as relevant powers and responsibilities;
- The framework of the government or international organisation concerned;
- The scope and nature of the proposed business relationship (e.g. type of products and

services requested, number and volume of transactions performed, transactions being conducted domestically or internationally);

- The magnitude of risk associated with the requested products;
- The scope of discretion and decision making that the PEPs exercise in their public functions;
- The level of informal influence that the individual could still exercise;
- The seniority of the position that the individual held as a PEP (e.g. the involvement in the appointment of the successor);
- Transactions over a certain threshold⁷;
- Funds used are not commensurate with the wealth of the PEP or his family;
- Funds transferred from offshore countries known for their financial secrecy rules;
- Complex ownership structures that conceal the identity of the ultimate beneficial owner⁸;

In those occasions where a reporting entity is unable to mitigate effectively the money-laundering risk associated with a business relationship with a PEP, it should not enter into, or maintain, that business relationship. It is important to emphasize that the risk-based approach does not require entities to use a one-size-fits-all approach but should instead understand the risk associated with different business relationships within the PEPs category, and seek to manage that risk appropriately.

Timeline for being considered a PEP

Recommendation 12 of the FATF, defines a PEP as being someone who has been but may no longer be entrusted with a prominent public function and the language used implies a possible open-ended approach, regarding the duration of being considered a PEP. In many cases, the influence held by a PEP and persons related outlasts the term in office for many years or even decades. During all this time efforts could be made by PEPs, to provide a legitimate appearance to the proceeds gained through corrupt practices. The reporting entity should handle its relationship with a customer who no longer holds a prominent public function, based on an assessment of risk and not on prescribed time limits. In the course of the implementation

of the risk-based approach, financial institutions and DNFBPs, are required to assess the ML/TF risk of the PEP and take effective action to mitigate this risk and apply enhanced due diligence measures accordingly, without prescribing any firm time limits.

This would be a necessary precondition, in order for the preventive system to be effective, in detecting and generating alerts and suspicious transaction reports that might take place in the course of business relationship.

Such an open-ended approach becomes quite important, considering the connections that exist among current PEPs and the wider group of persons that have previously held prominent public functions and are clearly associated with influential political actors. This resembles the political reality in many countries around the world, and is part of an assessment of risk in order to understand the intricate network of relationships among current and former PEPs, that could have an effect on corruptive actions and money laundering efforts.

It is widely accepted that former public officials and elected officials do not lose influence, but rather try to use it elsewhere by relying on the network they formed during their time in office. In these cases it is of particular importance for the reporting entities to understand what kind of relationships the institution is dealing with and what one can deduce about the type and extent of political corruption in a country.

The primary responsibility for the reporting entities is to identify the PEPs before establishing a business relationship as well as apply ongoing monitoring of existing customers to ensure funds managed on their behalf are not gained through corrupt sources.

Ongoing transaction monitoring

In their business relationships with all foreign PEPs as well as high risk domestic or international organization PEPs, reporting entities should apply enhanced monitoring of transactions carried out by the customer or their beneficial owner. Where a reporting entity suspects that transactions involve funds that are the proceeds of corruption (or other offences), it should file a report with the FIC- K.

This process should also aim at identifying current customers that become PEPs. In this case reporting entities should update the customer file, undertake enhanced customer due diligence and review its transaction monitoring processes. A reporting entity may be alerted to a customer's change in status due to modifications in the occupation, open sources as well as patterns of transactions performed in the course of a business relationship.

The customer acceptance policy of the reporting entity and its risk assessment of the business relationship with PEPs should also be informed by the findings of the NRA, guidance and typologies report published by the relevant authorities, products and services provided etc. prevalent in the particular bank.

An important element reporting entities should be conscious of during the continuous monitoring of the business relationships with PEPs is the identifications of the source of funds and source of wealth.

The following information on source of funds source of wealth aims to clarify the difference and assist reporting entities in better applying such concepts.

The **source of funds** refers to the origin of the particular funds or other assets which are the subject of the business relationship between the PEP and the financial institution or DNFBP (e.g., the amounts being invested, deposited, or transferred as part of the business relationship). In obtaining this information the reporting entities should not be limited to knowing the name of the financial institution or other entities but should establish the reason for the transfer of funds and how they fit in the overall profile of the customer.

The **source of wealth** refers to the origin of the PEPs entire wealth. This information will usually give an indication as to the amount of wealth

acquired by the customer and a general idea of how did the PEP accumulated such wealth. Although financial institutions and DNFBPs may not have specific information about funds or assets that are not processed by them, it may be possible to gather general information from Assets and Income Disclosure forms when they are publically available, commercial databases or other open sources.

Several jurisdictions around the world, have introduced legal requirements for PEPs to inform the reporting entities to announce their status and complete a sworn statement in which they declare the source of their wealth, in the process of establishing the business relationship.

Upon gaining a general understanding of the source of wealth and source of funds reporting entities should analyze the data to define indicators for corrupt PEPs activity. Due to the fact that certain institutions, industries, and jurisdictions have a higher level of exposure to money laundering or corruption risks, reporting entities must take into account additional information related to the type of activities that have generated the wealth. In case of funding provided to the PEPs, further inquiries should be made about the relevant party.

The ongoing monitoring of the business relationship should also serve to conclude periodically whether the activity of the PEP is in accordance with the information obtained originally and be used by the senior management in any revision taken thereafter.

In monitoring transactions, reporting entities should take decisions based on knowledge of the PEPs profile, source of wealth and source of funds, and all applicable risk factors in order to conclude whether the account activity is within the expected parameters.

Reporting entities should apply enhanced monitoring in all cases when PEPs or related persons are the contracting parties or are vested with powers⁹ to dispose assets or shares in legal persons.

In order to carry out their ongoing monitoring in a timely and effective manner, reporting entities should maintain a list of their PEPs that would be constantly updated by the compliance officer and provided to senior management or supervisory authorities. This list can provide an overall outlook of the PEPs activity within the reporting institution and when combined with other information¹⁰ it could prove to be a valuable instrument in managing the ML risk.

Periodic revision of the list by the reporting entities could uncover relevant changes to PEPs function, business profile, large or abnormal transactions, changes in risk characteristics, reputation issues (e.g. negative media coverage), information on the beneficial owner, as well as background supporting documents.

Customer risk profile and identification

According to Recommendation 12 of the FATF, financial institutions and Designated Non-financial Businesses and Professions (DNFBPs) are required to have appropriate risk management systems as part of their internal rules to determine if a customer or beneficial owner is a foreign PEP.

There is not a one-size-fits-all approach when deciding what risk management system is appropriate for a financial institution or DNFBP, since this clearly depends on the nature of the institution's line of business, the nature of its customer base, expected transactions and other risk factors.

During the establishment of the business relationship with PEPs, reporting entities should also develop an initial customer risk profile. Some of the key elements to be considered in this regard are:

- Employment and position held by the customer;
- PEPs jurisdiction;
- Income, sources of customer's wealth (e.g PEP's Assets and Income Disclosure forms where available), sources of funds that are expected to pass through the account;
- The features of account use (amount, currency, number, type, purpose and frequency of the transactions expected);
- Type of products or services requested by the customer;
- Destination of funds going through the account;
- Exposure of customer to activities that are exposed to corrupt practices (decision making in major public works, involvement in sensitive sectors of the economy, level of influence);
- Checking the customer's background through an internet search;
- Access to the asset declarations reports and its updates¹¹.

The identification of the customer is one key aspect of the CDD. In developing the risk profile the reporting entities should be aware of the fact that the verification of identity should be based on reliable, independently sourced documents, data or information. Given the fact that some identification documents are more vulnerable to fraud, enhanced¹² measures should apply where there is uncertainty concerning the validity of the documents presented. These measures should be proportionate to the risk posed by the customer and the kind of document provided and some of the examples given below could be used to this end by the reporting entities.

- Confirm the identity of the customer or the beneficial owner from a valid official document (e.g. passport, identification card, residence permit, driver's licence) that bears a photograph;
- Confirm the date and place of birth from an official document (e.g. birth certificate, passport, identity card, social security records);
- Confirm the validity of official documents through certification by an authorised person (e.g. embassy official, public notary);
- Confirm the permanent address (e.g. utility bill, tax records, bank statement, official letter from a public authority);
- Contacting the customer (by telephone or by letter) to confirm the information supplied, after an account has been opened;
- Check references provided by other customers of the entity as well as private institutions operating nationally or internationally;
- Resort to additional verification methods, such as public and private databases;
-
- As part of its overall customer due diligence measures, based on the risk profile of the customer, the reporting entity should consider whether the information regarding sources of wealth should be subject of additional controls.

Challenges and trends in dealing with PEPs

Compliance by the reporting entities with PEP requirements is considered challenging for a variety of reasons such as the definition of PEPs and its application in different jurisdictions, difficulties encountered in the process of PEPs identification and persons related to them (family members and close associates), the increasing complex nature of money laundering schemes and use of opaque corporate vehicles as means to conceal the illegal origin of the proceeds of corruption, the influence that they exert on their constituencies that may have a role in silencing any preventive measures, insufficient allocation of compliance resources and the relevant operational costs, conducting due diligence research, constant screening of the customer base in order to identify new or existing PEPs, ongoing monitoring of transactions performed.

Over the years the PEPs concept has gained a growing significance in the overall ML preventive measures that reporting entities have to undertake. A growing number of persons related to PEPs such as family members, close associates and advisors based on their relation to the primary PEP, may all be considered as exposed. This presents an additional layer of complexity in the overall efforts of reporting entities to maintain credible records of such customers and ensure that enhance due diligence measures are current and effectively applied.

The key factor in ensuring a higher PEPs compliance is to draw the right level of equilibrium. If the reporting entities lose sight of the range of customers that constitute higher risk their compliance resources might become overburdened and at the same time if a rather narrow categorization of PEPs and related persons is used then they run the risk of encountering cases when a high-risk person or a dubious transaction could go unnoticed.

An effective preventive system that ensures a diligent monitoring of the business relationship with PEPs is more than just initial identification¹³ and it should be mostly oriented towards detecting risks. Reporting institutions cannot simply rely on the confirma-

tion whether a customer is a PEP, but in their overall assessment should obtain information also on close associates, relatives, legal persons and corporate vehicles that are used in the layering and integration process.

A large number of PEPs might be perfectly honest and upstanding citizens and therefore when one carries CDD measures with respect to PEPs, the key factor to be taken into account by the reporting entities is obtaining information that is precise and relevant in terms of ML risk, in order to allow for the proper application of mitigation measures and decision making.

Individuals might periodically acquire PEP status, due to a number of factors such as elections, appointments to prominent public positions and changes in the governance structures of international organizations and the reporting entities should increasingly rely on a mixture of technological solutions, manual screening of transactions and access to commercial databases¹⁴ holding relevant information.

The typologies used by corrupt PEPs to launder their proceeds evolve constantly. In the past, corrupt PEPs holding prominent public positions used to conduct their affairs in their own names in foreign jurisdictions or relied on the assistance of their family members and relatives to open bank accounts.

Many typologies being used currently do indicate that they continue to abuse the services provided by financial institutions and independent professions, while other techniques such as use of corporate vehicles, buying of real estate, purchase and movement abroad of precious metals, jewels, and works of art, the physical cross-border movement of currency and negotiable instruments have created new opportunities.

The indicators and typologies presented in the following two sections of this document are provided to reporting entities in order to further enhance their preventive capabilities.

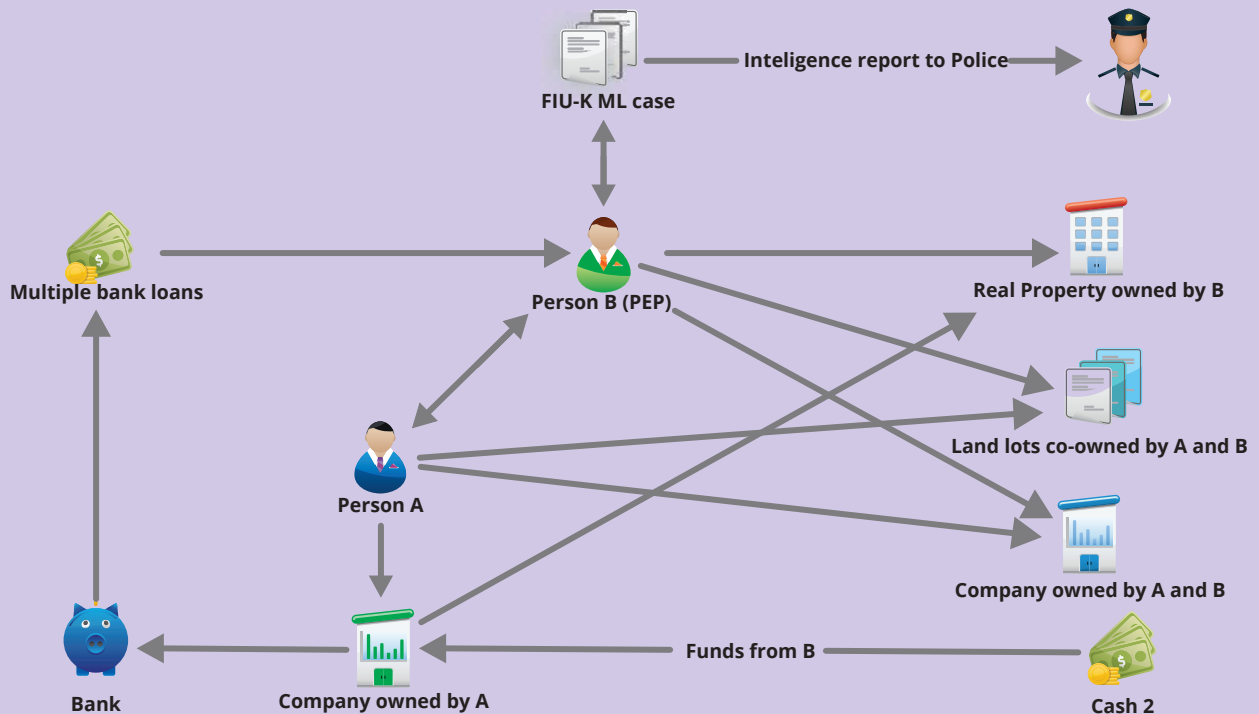
PEPs are aware that due to their status they may become subject of a higher level of diligence and therefore this category of customers may seek to avoid detection by the reporting entities in order to facilitate the concealment of their illicit transactions.

This part of the report includes a number of indicators that could be used by reporting entities in Kosovo to identify transactions that should receive heightened scrutiny and possibly lead to STR reporting to the FIC in Kosovo. These indicators may also be included as an annex in the revised administrative guide concerning PEPs.

- Use of corporate vehicles (legal entities and legal arrangements) to obscure the beneficial owner;
- Use of corporate vehicles without valid business reason;
- Use of intermediaries when this does not match with normal business practices or when this seems to be used to shield the identity of the PEP;
- Use of family members or close associates as a legal owner;
- A PEP makes inquiries about the institution's AML policy or PEP policy;
- A PEP seems generally uncomfortable to provide information about source of wealth or source of funds;
- The information that is provided by the PEP is inconsistent with other publicly available¹⁵ information, such as asset declarations and published official salaries;
- A foreign PEP is unable or reluctant to explain the reason for doing business in
 - the country of the financial institution or DNFBP;
- A PEP provides inaccurate or incomplete information;
- Funds are repeatedly moved to and from countries to which the PEP does not seem to have ties with;
- A PEP is from a country that prohibits or restricts them or certain citizens to hold accounts or own certain property in a foreign country;
- A PEP downplays the importance of his/her public function;
- The PEP does not reveal all positions (including those that are ex officio);
- The PEP has access to, control or influence over, government or corporate accounts;
- The PEP owns or controls financial institutions or DNFBPs, either privately, or ex officio;
- The PEP is a director or beneficial owner of a legal entity that is a client of a financial institution or a DNFBP.
- Consistent use of rounded amounts, where this cannot be explained by the source of wealth or the source of funds;
- Deposit or withdrawal by a PEP of large amounts of cash from an account, use of
 - bank cheques or other bearer instruments to make large payments;
- Other financial institutions and DNFBPs have terminated the business relationship with the PEP;
- Other financial institutions and DNFBPs have been subject to regulatory actions over doing business with the PEP.
- Personal and business related money flows are difficult to distinguish from each other;
- Financial activity is inconsistent with legitimate or expected activity, funds are moved to or from an account or between financial institutions without a business rationale;
- The account shows substantial flow of cash or wire transfers into or out of the account;
- Transactions between non-client corporate vehicles and the PEP's accounts;
- A PEP is unable or reluctant to provide details or credible explanations for establishing a business relationship, opening an account or conducting transactions;
- The account shows substantial activity after a dormant period, or over a relatively short time after commencing the business relationship;
- The account shows substantial flow of cash or wire transfers into or out of the account;
- Transactions between non-client corporate vehicles and the PEP's accounts;
- A PEP uses multiple bank accounts for no apparent reason;

Typologies

PEPs typologies

Case no. 1

Use of loans by Politically Exposed Persons (PEP)

A reporting entity has submitted to FIU-K a suspicious transaction report, including financial information about a PEP (person B).

The focus of the information provided is a bank loan on behalf of an individual (person A), owner of two companies operating in the country. In one of them person B is the co-owner.

The loan was used to make payments related to work being performed by person A in the property owned by person B.

In order to carry out further analysis of the information FIU-K, requested additional information from

the reporting entities, whereupon it was found that person A, had received eight loans in total that were disbursed even before the previous one was paid off.

The loans used by person A, amounted to 200,000 Euro, while the total of loans was 3,000,000 Euro and clearly exceeded the financial capabilities of person B.

In some of the loans person B and one of his relatives were co-signors, thereby guaranteeing their payment.

Data obtained by FIU-K, included also a number of financial transactions between A and B (in the form of lending) and three cases of lots of land being purchased as investments for building projects.

Financial transaction of person A, are conducted mainly through his personal bank accounts. His business related bank accounts show a considerable level of activity that includes transfers by person B as well as subsidy payments originating from public funds, whereby B had an influence in their disbursement.

Further analysis of the information obtained by FIU-K, shows that loans obtained for work in the property owned by B, are paid off by A, mostly through his business bank accounts.

Indicators

The multiple loans used by persons involved constitute the main indicator for the analysis of this case by the FIU-K, through which it was able to establish links among them and point out to anomalous transactions that were aimed to conceal the origin of funds through the use of legal persons and purchase of real estate. During the analysis of the information it became apparent that transactions among the PEP and its facilitator and subsidies from public funds were also used thereby increasing the level of suspicion about the use of influence in decision making by the PEP to channel them into the accounts of a related legal person.

These indicators could serve as a signal to reporting entities for future attempts by Politically Exposed persons to rely on a number of facilitators and instruments to carry out their attempts related to placement and layering of their illicit proceeds.

The ability of the FIU-K to establish links among the persons involved and the identification of their transactions and business relationships are some of the strong points of this case.

Case no. 2

Unusual deposits and structuring of transactions

A reporting entity submitted to FIU-K a suspicious transaction report, regarding the legal person 'X', whose bank account was being used to conduct within a short period of time, many transactions under the legal reporting threshold. The aggregate value of transactions amounted to approximately 1,000,000 Euro.

The ownership structure of person 'X', consisted of three shareholders, namely person 'A' (who was also a PEP), 'B' and 'C'.

All the persons involved were part of a former investigation by the police concerning their participation in the commission of a money laundering offence. This constituted the basis for the reasonable doubts regarding the illegal origin of the funds used in the aforementioned transactions reported to FIU-K.

The value of transactions beneath the reporting threshold, was another indicator of attempts by the persons involved to conceal the origin of funds and avoid the legal obligation of the reporting entities to report cash transactions.

Upon further analysis of the case FIU-K, concluded that persons 'A', 'B' and 'C', in their capacity of co-owners of the company 'X', in order to conceal the illegal origin of the funds, by trying to introduce them as legal revenues that were going to be used for the acquisition of immovable property.

Indicators

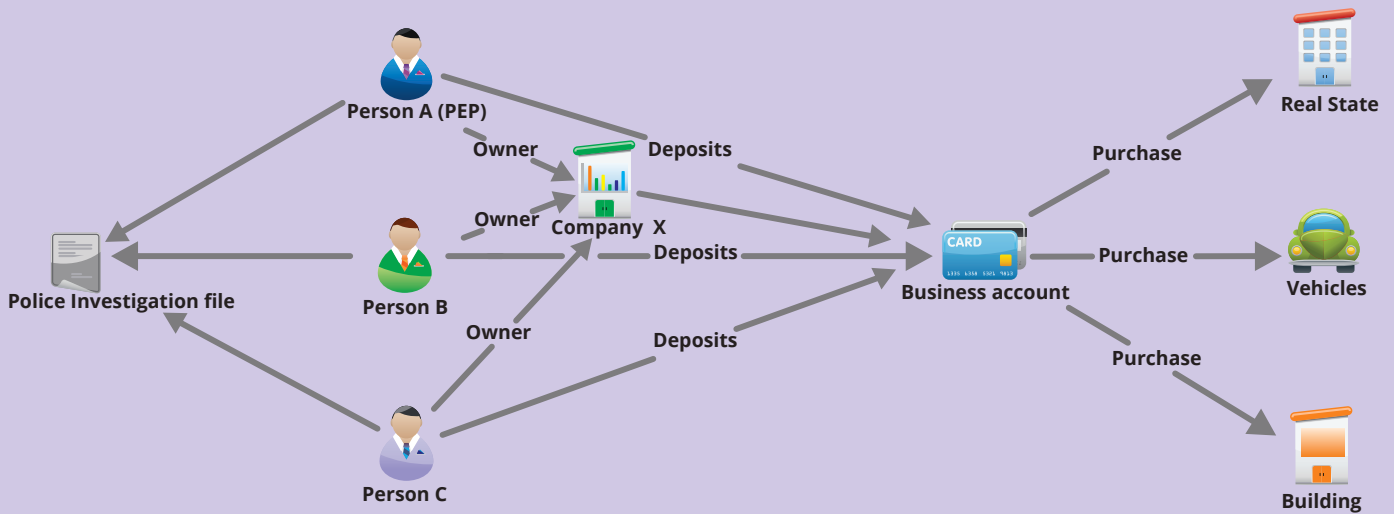
A combination of structuring of deposits and their unusual nature are considered the main indicators for the FIU-K, further analysis of the STRs submitted by the reporting entities. The information about an investigation conducted by the Police served as a basis to further corroborate the level of suspicion about the origin of funds used by the PEP and other related persons.

Co-mingling of funds of an illicit origin with those generated through legitimate business activity is a

feature of this case that is predominantly in many money laundering cases around the world¹⁶.

The indicators of this case should be used by reporting entities in further developing their risk profile of their PEP customers and identification of a range of instruments and delivery channels used in various stages of money laundering.

The ability of the FIU-K to build on the STRs submitted by the reporting entities and to provide added value to the existing investigative work conducted by the Police constitutes a good example of the role that financial intelligence has in supporting on-going efforts to uncover how PEPs integrate their illicit proceeds through the financial system and the broader economy. It also assists the efforts of Law Enforcement Authorities in tracing assets

acquired in this process that could become the subject of seizure and confiscation efforts.

Trends

The cases show a clear trend in PEPs activity, regarding continuous use of financial instruments, investments in the real estate property market and reliance on facilitators to carry out all stages of money laundering.

The financial institutions appear to be at the forefront of such efforts and loans seem to be a preferred instrument used by PEPs and their collaborators. Furthermore the use of real estate transactions does also indicate the importance of the preventive role that designated businesses and professions “as gatekeepers”¹⁷ have in identifying this areas as higher risk.

In the cases handled by the FIU-K, PEPs appear to have opted for a local approach in their efforts, possibly due to a higher level of scrutiny of interna-

tional business relationships that they could establish abroad.

This modus operandi, if warranted should be further explored by the authorities in Kosovo, in the course of the revision of the National Risk Assessment, in order to conclude whether this is indeed a clear trend to be reckoned with and to apply relevant mitigating measures in cooperation with the reporting entities.

Moreover the reporting entities should consider the role of such indicators in the process of drafting or revision of their individual risks assessments, identification of indicators and alerts that could lead to the analysis and later on submitting to FIU-K of suspicious transaction reports.

Case no.3

Use of funds unsubstantiated by the level of income

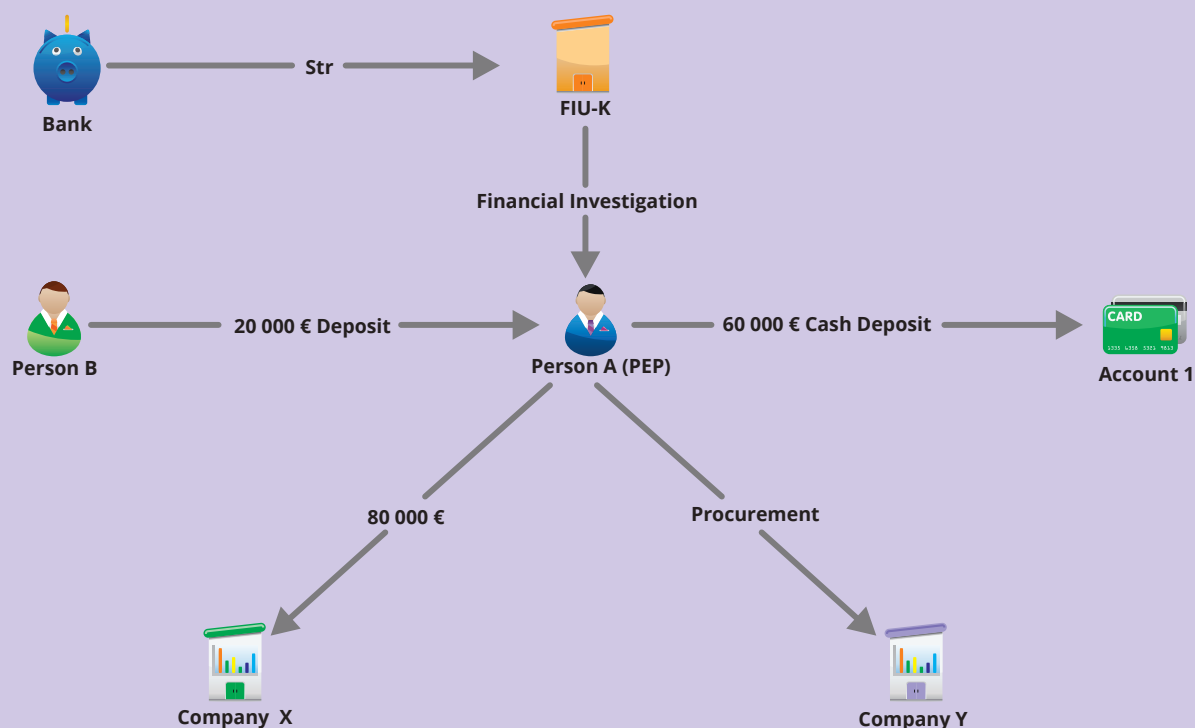
An STR submitted to FIU-K, revealed a deposit that person 'A' had made in his personal bank account, in order to pay off his loan. The amount deposited was 62,000 EUR and the declared source of funds was borrowing from other persons.

Upon a series of enhanced due diligence measures, the reporting entity found out that its customer (person A), was a politically exposed person (PEP).

In the course of the analysis of the information, FIU-K obtained information about the current position of the person 'A', in one of the independent public institutions in Kosovo. Past employment history for 'A' shows that he was working for a private company and his income could be considered as average.

Although person 'A' had not declared any additional income to the tax authorities for the last 5 years, he continued to make deposits into his bank account and they were mostly below the threshold for the reporting of cash transactions.

Information from the Immoveable Property Office showed no real property on behalf of person A, while further analysis of the financial information from FIU-K, revealed a deposit made in his account by person 'B', in the amount of 22,500 Eur with the declared source of funds "sale of real property".

The funds deposited into his account, were transferred to company 'X', by person 'A' for the purchase of a flat in Prishtina, with a total price tag of 80,000 EUR. Information from open sources showed that person 'B', is the owner of a company 'Y', that had participated in a number of public procurement projects in Kosovo.

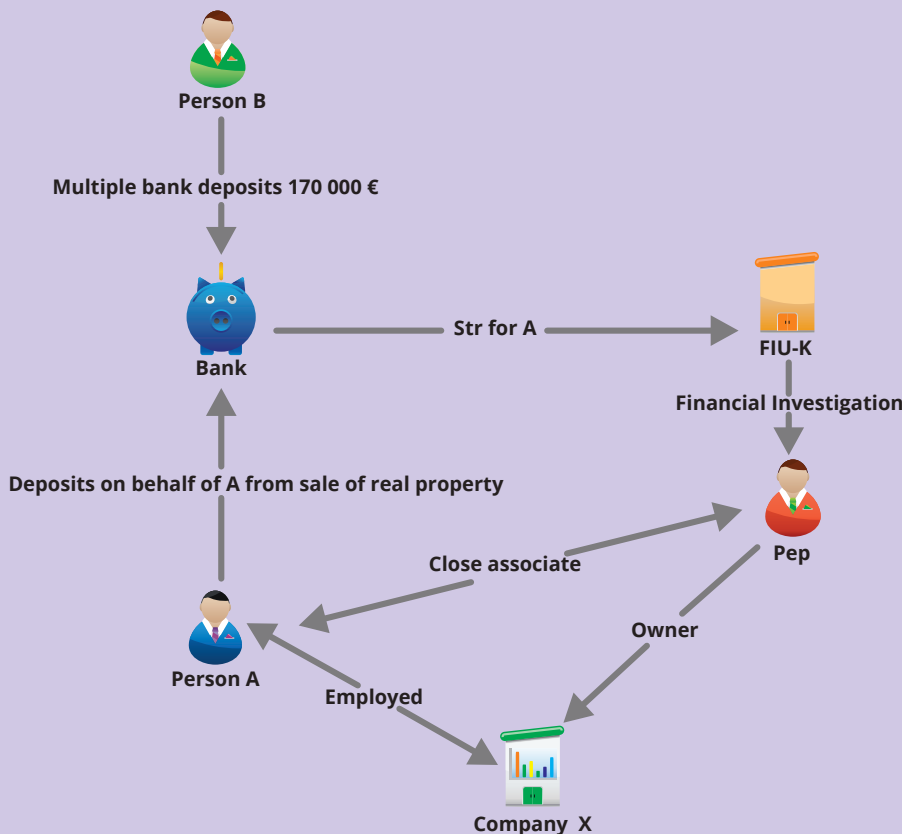
Media reports did also highlight links among the owner of company 'Y', person 'A' and other officials involved in the procurement procedures.

Indicators

The main indicators considered by the FIU-K in this was the rather average income generated by the PEP in his previous employment in the private sector, the lack of valid justification for the funds deposited in the bank account and the nexus with the decision making powers regarding public procurement.

Trends

The trend identified in this case is related to the use of a legal person to provide a legitimate cover for the layering of the illicit income, potentially related to the abuse of power and misappropriation of public funds by a PEP.

Case no.4

Use of substantial cash deposits by close associates

An STR submitted to the FIU-K, indicated suspicions about transactions performed by person 'A', who was known as a close associate of a PEP. During 2015 and 2016, person 'A' had made 10 cash deposits in his personal account, for a total of 170,000 Eur. The declared source of funds for the deposits was "family savings" as well as "sale of real property" by a person 'B'.

Furthermore in 2017, person 'A', was the beneficiary of a transfer by person 'B', in the amount 27,000 Eur. The description provided in the transfer was "payment for the sale of real property" and were immediately withdrawn in cash by person 'A'.

Information from public authorities shows no employment activity of person 'A', during the last three years while earlier he was employed in the company 'X' owned by the PEP.

The transaction carried out by person 'A' and his close association with the PEP, have raised suspicions regarding his role in the commission, aiding and facilitation of the criminal offence of money laundering.

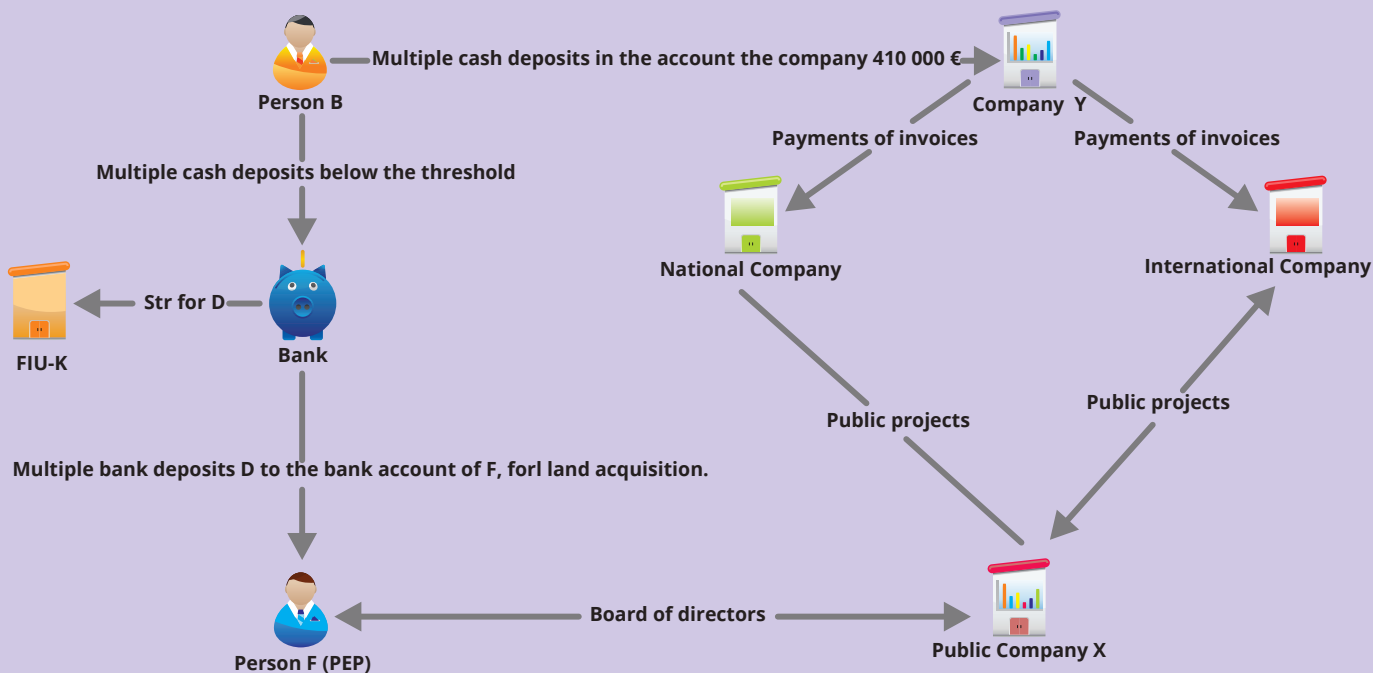
Indicators

In this case, it is a close associate that conducts the transactions on behalf of the PEP and the ability of the financial system to report the suspicion shows alertness in the prevention of illicit funds entering formal banking channels.

The close association with the PEP is apparent in this case and indicates PEPs willingness to assume a higher level of risk in the placement stage, despite the ability of the banks to serve as a barrier to such activities

Trends

The use of real estate transactions and family savings are some of the main features of this case pointing to a potential trend that is favored by the PEPs in Kosovo.

Case no.5

Use of the business transactions in the process of placement and layering of illicit funds

Person 'D', had carried out several transactions below the reporting threshold and the aggregated amount was transferred to person 'F', that was later on identified as a PEP, due to his functions in the board of directors in a the public company 'X' in Kosovo. The description provided for the transfer of funds was "payment for land acquisition".

Daily cash deposits were also noticed in recent times in the bank account of the legal person 'Y', owned by person 'D'. Deposits were also mainly below the reporting threshold amounting to approximately 96,000 Eur. Transactions were carried out daily or within 2 or 3 day intervals and the trend continued in the following year, including about 40 cash deposits, that in total amounted to 320,000 EUR.

Funds are partially used for payment of invoices for various companies doing business within the country

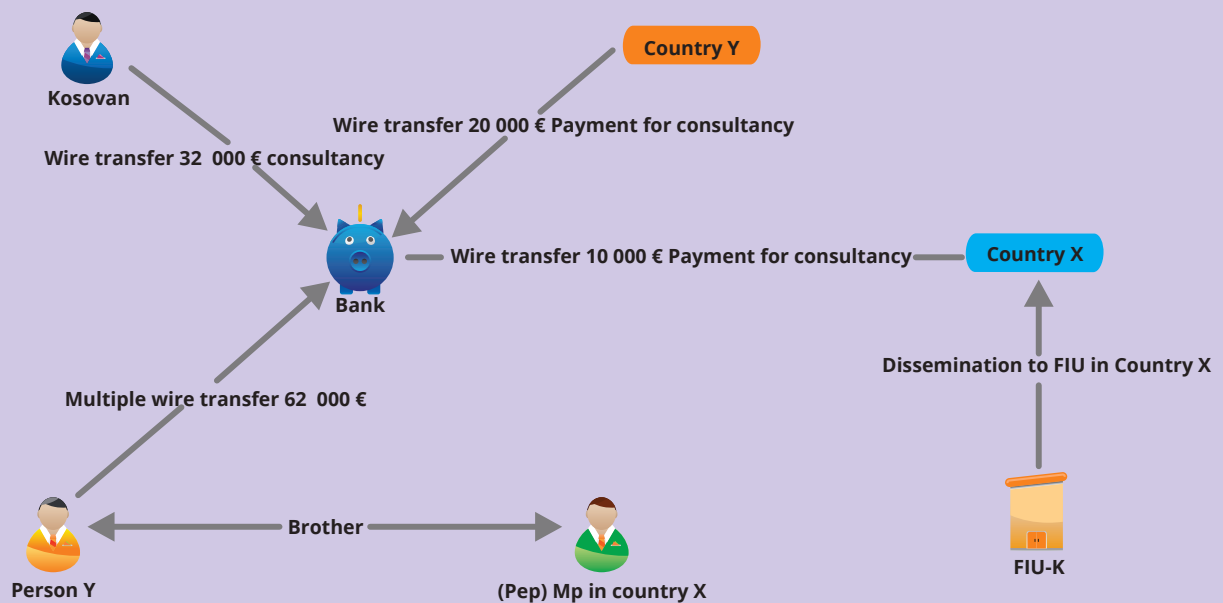
as well as internationally. Further financial analysis showed that some of the beneficiary companies were involved in a number of public projects organized by the public company, where person 'F' is a board member.

Indicators

The use of combined business activity for the payment of invoices and the continuous placement of funds in cash are the main indicators used by the FIU-K, to pursue further financial investigations of the persons involved in this case. The dissipation of funds through international transactions could be considered as the main risk in this case, since it is necessary for the prosecution to resort to mutual legal assistance instruments in order to ensure an effective investigation and the relevant repatriation of the proceeds.

Trends

The international component used in this case constitutes a heightened level of risk and also contains both elements of placement and layering in the laundering process.

Case no.6

Use of consultancy services as a cover for the placement and layering of PEPs proceeds

Person 'Y' was the beneficiary of two international and one national wire transfer amounting to 62,200 EUR. Information from open sources showed that his brother was a Member of Parliament (MP) in country 'X', and therefore is a family member of a PEP.

Previously person 'Y' had also received a transfer from country 'X' in the amount of 10,000 EUR and a payment in the amount of 32,000 EUR from a Kosovan. The description provided for the international transfer was for consultancy and services contracts. A few days later person 'Y' received from the same country another transfer in the amount of 20,000 Eur.

Upon further analysis of the information FIU-K, concluded that the funds used in the transactions among the persons involved could have originated from illicit activities and the information was disseminated spontaneously to the partner FIU in country 'X'.

Indicators

The main indicator used by the FIU-K in this case is the involvement of a foreign PEP and the financial investigation was aiming at establishing a link among proceeds generated in a foreign jurisdiction and the attempts to carry out the layering and integration process in Kosovo. In this case the decision to disseminate to the partner FIU, based also on international best practices, is considered the appropriate one and could be also used in other cases to disseminate spontaneous information that could lead to ML investigations in the relevant jurisdiction.

Trends

The use of an international component indicates that PEPs are increasingly relying on transactions with foreign jurisdictions in order to provide a cover of legitimacy for the proceeds. Consultancy services represent a new feature in this case and is in line with many ML typologies and indicators recognized internationally.

Case no.7

Involvement of family members in the laundering of proceeds

FIU-K, was informed by a reporting entity about suspicions of illegal activity and abuse of power by person 'A', when he was a director of a public institution.

Further analysis of the financial information regarding this person showed that he had performed a bank transaction in a considerable amount and the frequent use of credit cards, that served as indicators for a lifestyle that was clearly beyond the means of the person and his family.

The close family members (father and brothers) of person 'A' were shareholders of company 'C', that owned high end real estate properties. In the first years after the establishment of the company the shareholders had made significant investments although the earnings of the company had been rather modest.

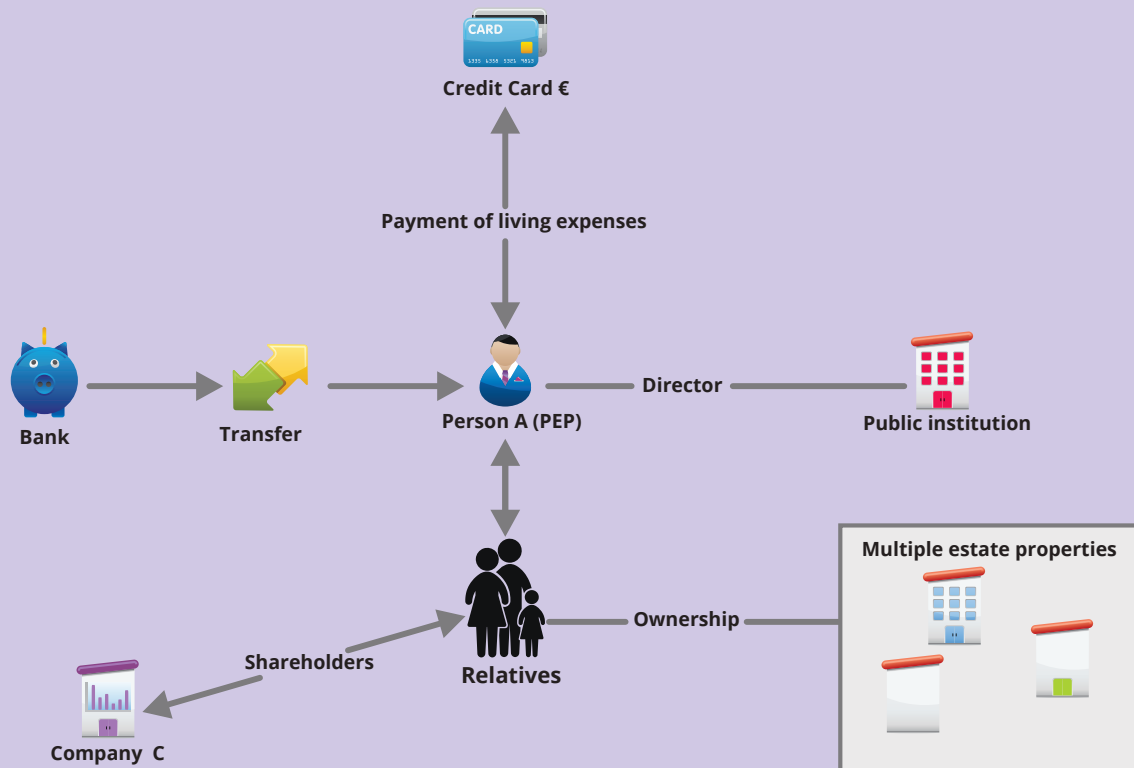
Despite the fact that person 'B' was not directly involved in the activity of the company, it was concluded that the significant real estate investments made were funded through illicit proceeds gained through corruptive practices that 'B' had carried out while exercising his public duty.

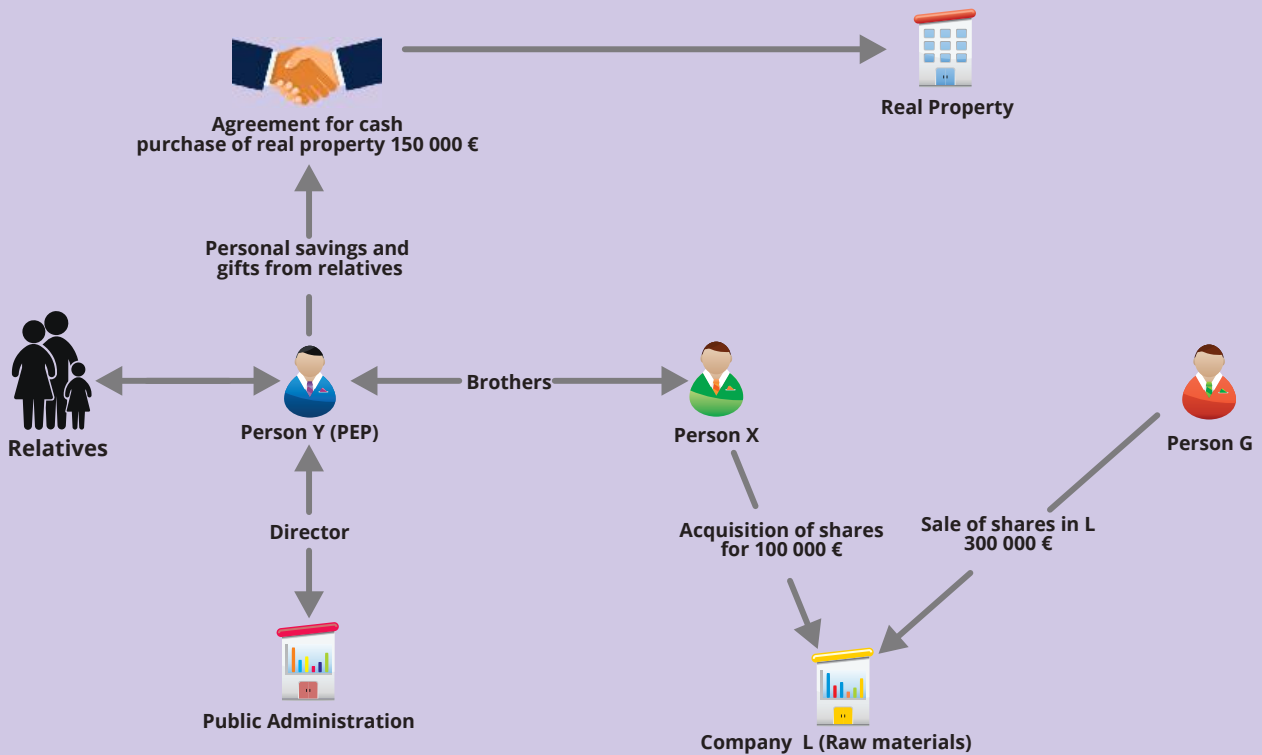
Indicators

The primary indicators for the FIU-K were the STR on the PEP and potential linkages to abuse of power and the level of lifestyle that clearly exceeded the legitimate financial means available. Furthermore the considerable real estate investments by the family members were also subject of financial analysis that showed that they could not be justified by the known sources of income and earnings.

Trends

This case also shows a trend of involvement of family members in the laundering process, while the attempt of the PEP to distance himself from the considerable real estate investments as well as use of credit cards to support an extravagant lifestyle are a novelty.

Case no.8

Use funds of unknown origin for the purchase of real property

FIU-K was informed about the real estate transaction of a person Y employed as director in the public administration. The value of the property was 150,000 EUR, and payment of installments were made with funds declared as personal savings and gifts from parents and were not channeled through the banking system.

Further analysis of the information collected from multiple sources, family linkages and their activity indicated that:

- They had not circulated such funds in their bank accounts;
- The brother of the person Y, had acquired shares of company L, in the amount of 100,000 EUR, while the notarized contracts showed that their real value was almost double the amount.

This transaction raised even more suspicion when considering the fact that the seller (person G) had paid for them almost 300,000 EUR and sold them thereafter for a significantly lower amount.

FIU-K was also informed about the abuse of power by person Y while exercising his functions in a sector responsible for the licensing and exploitation of raw materials whereby he had favored a number of private entities.

Indicators

The use of the family members and the unknown origin of funds used to purchase real property were the main indicators considered by the FIU-K in pursuing its financial investigation for this case.

Another interesting indicator is the purchase of undervalued shares by a family member.

Trends

In addition to the trend perceived in other cases, the use of legal persons and sale of shares is a novelty that indicates that the PEP involved and his family members are going beyond the known schemes that are seen usually and try to obfuscate the layers of association through various means.

Notes

1 <http://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/recommendations/Guidance-PEP-Rec12-22.pdf>

2 https://www.unodc.org/documents/treaties/UNCAC/Publications/Convention/08-50026_E.pdf

3 Use of intermediaries, such as accountants, lawyers, or trust and company service providers, who are involved on their behalf in the formation and management of corporate vehicles and schemes, but who may have little awareness of, or are complicit in, the unlawful conduct of the PEP.

4 The process goes through the placement, layering and integration of proceeds in order to give them a legitimate appearance.

5 E.g. unanimous agreement versus an approach in which the decision is approved at various levels of management.

6 Designated Non-Financial Businesses and Professions.

7 Based on similar transactions within the peer group.

8 E.g. Offshore nominee companies controlled by the nominee but indirectly under the PEP's control.

9 By virtue of a power of attorney or signature authorization.

10 E.g. information gathered using automated database searches, manual updating of the customer profile, or transaction monitoring.

11 The form provides a baseline that the entity can use to compare to information provided by the customer or transactions carried out during the business relationship.

12 Such as additional inquiries or other reliable sources of information.

13 E.g. the fact that a database search confirms that two persons are PEPs but does not indicate additional information about the involvement of one of them in an investigation for embezzlement of public funds might not have tangible value for the reporting institution.

14 Reporting entities should be aware of limitations associated with such databases and in cases of a no-match regarding a customer might wrongly assume that he is not a PEP. Furthermore some of the international databases do not fully align their definition of PEPs with the local ones.

15 Public Accountability Mechanisms Initiative of the World Bank <http://web.worldbank.org/WBSITE/EXTERNAL/TOPICS/EXTPUBLICSECTORANDGOVERNANCE>) that provides legislative information from many countries on filings of heads of state, ministers and cabinet members, members of parliament, and civil servants.

16 Trade-Based Money Laundering is identified in the report published since 2006 by the FATF <http://www.fatf-gafi.org/publications/methodsandtrends/documents/trade-basedmoneylaundering.html>

17 Lawyers, notaries and accountants are often involved in real estate transactions on behalf of their customers and therefore Know Your Customer measures are important in identifying attempts to use illicit funds.

